

Deze film is beschikbaar gesteld door het KITLV, uitsluitend op voorwaarde dat noch het geheel noch delen worden gereproduceerd zonder toestemming van het KITLV. Dit behoudt zich het recht voor een vergoeding te berekenen voor reproductie. Indien op het originele materiaal auteursrecht rust, dient men voor reproductiedoeleinden eveneens toestemming te vragen aan de houders van dit auteursrecht.

Toestemming voor reproductie dient men schriftelijk aan te vragen.

This film is supplied by the KITLV only on condition that neither it nor part of it is further reproduced without first obtaining the permission of the KITLV which reserves the right to make a charge for such reproduction. If the material filmed is itself in copyright, the permission of the owners of that copyright will also be required for such reproduction. Application for permission to reproduce should be made in writing, giving details of the proposed reproduction.

SIGNATUUR MICROVORM:

*SHELF NUMBER
MICROFORM:*

M META 0803

PPN 100249 531 3608

BIBLIOTHEEK KITLV

0085 4479

M. M. COUVÉE,
ALGEMEENE BOEKHANDEL.
'sGravenhage, Lange Pooten, K 427.

Lesde Prys
behaald in de derde klasse,
eerste afdeling door de
jonge subroon G. Bervoets
ter belooning der vooreringen
door haar in de hollandsche
taal, enz. gemaakt, aange-
boden door

J. C. v. d. Meer Moor
onderwijzeres
te Haage den 16. July
1859

CC-2698 - N

VOEDSEL

VOOR

VERSTAND EN HART,

VOOR

Jonge Lieden van Beiderlei Kanne.

TWEEDE DRUK.

[ca. 1845]

1^e druk verscheen bij Muller, Parnmerend,
ca. 1840; daarvoor verscheen in het tijl-
schrift 'Javenta', jrg. 13 1839.

L. 199292

VOEDSEL
voor Verstand en Hart.

VOOR JONGE LIEDEN VAN BEIDERLEI
KUNNE;

verzameld door

M. C. P. C. Peeters van der Aa.

MET PLATEN

WETER DE GROOTE SMID

Te Burmerende, bij

L. G. POST.

UITSTEKEND BLIJK

VAN

MOEDERLIJKE LIEFDE.

Nadat MICHEL ADRIAANSZ. eenen geruimen tijd het Vaderland met eer en getrouwheid gediend had, wenschte hij, in stille rust, zijne dagen op het land te eindigen, te meer daar hij getrouwd was, en zijne vrouw hem kortelings een zoontje geschonken had, want hij begreep, dat hij als burger de pligten, die als Echtgenoot en Vader op zijne schouderen rustten, beter kon waarnemen dan als krijgsman. De krijgslieden toch kunnen niet altijd, en vooral niet in tijd van oorlog, bij huis blijven; zij moeten, uit hoofde van hun beroep, nu her- dan derwaarts heentrekken, en zijn daar dan minder in staat voor hun gezin te zorgen, of althans zich met de opvoeding der kinderen bezig te houden. Te *Bergen op Zoom*, waar destijds het vaandel, of, zoo als men nu zou zeggen, het regiment ruiters, bij hetwelk MICHEL diende, in bezetting lag, bekwam hij, op zijn verzoek, een eervol

ontslag, en dit gaf aanleiding, dat hij zich eene hoeve in de nabijheid dier vesting, *de Goot* geheeten, aankocht, waar hij zich met zijne gade nederzette, ten einde er zich met den akkerbouw te generen, terwijl zij eene jeugdige landbewoonster in hunne dienst namen, om de vrouw in het ruwste huiswerk behulpzaam te zijn.

Als hij, des avonds, na eenen welbesteden dag, hier bij zijne gade, die den lagchenden ADRIAAN, want dus was hun zontje geheeten, op haren schoot had, gezeten was, verhaalde hij haar dikwerf van de oorlogen, die hij had bijgewoond, en hing haar dan soms een tafereel op van den ongelukkigen toestand van een gewest, dat door de rampen des krijgs bezocht wordt, en hoe niet alleen de akkers door het heen- en wedertrekken der legers verwoest, maar nog bovendien de vreedzame burgers door den euvelmoed der woeste krijgslieden gekweld en beroofd werden. Dan sloeg de teêrgevoelige vrouw vaak biddend hare oogen ten hemel, en smeekte, dat het Gode behagen mogte, den oorlog een einde te doen nemen en het Land eenen langgewenschten vrede te schenken.

Weinig giste zij evenwel toen, wat lot haar zelve over het hoofd hing. Op zekeren ochtend, dat MICHEL zijne beide paarden, die zijnen grootsten rijkdom uitmaakten, had ingespannen, om zijnen akker te beploegen, ziet hij zich eensklaps door eene bende ruiters van het Staatse leger omringd, die hem de teugels zoeken te ontveldigen, om zich van de paarden meester te maken.

Noch de nederige stand, waartoe de geringe boer behoorde, die anders meestal medelijden opwekt, noch het voorstel, dat men hem, die vroeger onder dezelfde vaandels gediend had en hun landgenoot was, niet van zijne beste have mogt ontzetten, noch de kracht, waarmede hij zich eindelijk tegen hun spoorloos opzet trachtte te verzetten, maar die voor de overmagt bukken moest, vermogten iets op die woestaards. Eensklaps zijn twee uit den hoop op zijne paarden gestegen, en in dollen ren ziet hij ze wegrijden. Dadelijk begeeft hij zich naar hem, onder wiens bevelen de roovers zijner paarden stonden, maar, het zij dat deze het regt des oorlogs voorwendde, volgens hetwelk men in die dagen veelal begreep, dat het een' krijgsmans vrijstond, in een Land, waar oorlog gevoerd werd, al wat hem aanstond weg te nemen; of dat hij zich beriep op de schaarschheid van paarden bij het leger, en daarom voorgaf, dat het beter was, dat zij den Staat dan eenen enkelen boer ter dienste stonden; zijne klagten bleven zonder gevolg, en MICHEL ADRIAANSZ. miste zijne paarden, in welker regtmatic bezit de ruiters zich door het gedrag van hunnen Bevelhebber, als ware het, erkend zagen.

In den beginne was de berooide landman radeloos over zijn verlies, want daardoor zag hij zich van het middel, om zich en de zijnen aan den kost te helpen, geheel verstoken. Na eene korte wijl evenwel vatte hij het besluit op, om zijnen geroofden eigendom, het kostte wat het wilde, weder magtig te worden.

Vernomen hebbende, waar de ruiters gewoon waren hunne paarden te laten grazen, en waar dus ook de zijne in de wei liepen, neemt hij op zekeren nacht, dat zij zonder toezigt gelaten waren, zijne kans waar, en ontvoert heimelijk zijne paarden aan degenen, die ze hem zoo wederregtelijk ontveldigd hadden. Daar hij echter wel gissen konde, dat men hem voor den man zou houden, die ze weggehaald had, brengt hij ze wijselijk niet in zijnen eigen stal terug, maar bergt ze op eenen eenigzins ver verwijderden afstand van zijne woning, bij eenen zijner vrienden.

Nauwelijks ontwaarden de ruiters, in den vroegen morgen, dat de paarden weg zijn, of zij begrijpen, dat niemand dan MICHEL, van wiens koene onversaagdheid zij vaak hadden hooren spreken, hun dezen trek kon gespeeld hebben. Zij begeven zich dan ook voor dag en dauw naar zijne woning, waar zij de huislieden nog te bed vinden. Onstuimig uit den slaap gewekt, doen deze, half gekleed, de deur voor de woeste menigte open, die nu met teugellooze drift binnen stuvende stal en schuur doorzoeken; hier echter niets vindende, razen vloeken en tieren zij als dolzinnigen, doen den braven landbouwer alle bedreigingen, maar te vergeefs; zij kunnen niet te weten komen, waar hij de paarden gebragt heeft. Nu zinneloos van woede, en niets dan lage wraak ademende, vatten zij het heillooze besluit op, om zijn huis boven zijn hoofd te verbranden, en dit dolzinnig voornemen wordt even spoedig ten uitvoer

gebragt, als het ontstaan is; binnen weinige minuten staat het ligt ontvlambare strooijen dak van des landmans woning in lichtelaaie vlammen.

Men ziet hieruit op nieuws, hoe men van lieverlede van de eene boosheid tot de andere overslaat, totdat men eindelijk geene palen meer kent, en zich geheel door den eersten indruk van een boos opzet laat wegvoeren. Zij, die hier eerst roovers waren, worden nu brandstichters, en had de Voorzienigheid het niet genadig gekeerd, zij waren op hetzelfde oogenblik moordenaars geworden.

Op het ontwaren, dat zijne woning boven hem in brand staat, spoedt zich de verschrikte MICHEL ADRIAANSZ. met zijne gade en dienstmaagd onverwijld ten huize uit, en moeten daar aanschouwers zijn van de vernieling van alles, wat zij bezitten. Stomme vertwijfeling is op het gelaat des mans te lezen; de dienstmaagd, welke hare kleine bezitting mede door de vlammen verteren ziet, vervult de lucht met hare jammerkreten. De vrouw is de eenige, die nog kracht van nadenken behouden heeft; van den eersten schrik eenigzins tot zich zelve gekomen, vraagt zij man en dienstmaagd naar haar zoontje, en ontdekt met schrik, dat geen van beide aan de redding van het kind gedacht hadden, en dat het zich alzoo nog in de wieg op den zolder zou moeten bevinden. Hoe deze ontdekking het moederhart ook treft, haar besluit is terstond genomen. De vlammen daarbinnen mogen knetteren, de eene dakpan na de andere moge tot asch verteren, de gloed der moederlijke liefde, welke in haren

boezem brandt, blakert nog feller, en doet haar het dreigende gevaar, van in de vlammen om te komen, even als de mogelijkheid, van door den dikken rook te verstikken, trotseren; ja, zij denkt aan geen eigen gevaar, en werpt zich, zonder aarzelen, in den vuurstroom, om haren lieveling, is het nog mogelijk, aan eenen gewissen dood te onttrekken. Gelukkig bereikt zij den zolder, waar het argelooze kind, zonder van het hem dreigend gevaar bewust te zijn, nog in diepen slaap gedoken lag. Zij vat het in hare armen, prangt het aan haren boezem, en wil zich weder naar buiten begeven. Maar, in welk eenen verschrikkelijken toestand ziet zij zich nu gebracht: van alle kanten is zij door vlammen omringd; boven haar spelen zij door het dak, en onder haar is de trap, waarlangs zij gekomen is, reeds door het vuur verteerd!

Met forsche hand stoot zij het venster open, werpt het kind den voor het behoud van gade en zoon beangsten vader en der van ontsteltenis en schrik bevangene dienstmaagd toe, die het in eene deken opvangen. Nu haar dierbaarst pand in veiligheid ziende, is zij eerst op eigen behoud bedacht, en daar er geen ander middel tot redding overschiet, springt zij ten venster uit, met het gelukkige gevolg, dat zij, zonder eenig letsel te ontvangen, behouden op den grond nederkomt.

Arm, berooid en van alle tijdelijke goederen, verstoken, niets meer bezittende dan het weinige, dat hij en de zijnen aan het lijf hebben, is de toestand van MICHEL ADRIAANSZ. hoogst beklagenswaardig; maar door het Chris-

telijk geloof gesterkt, wanhoopt hij niet; neen, de brave man dankt zelfs den Hemel, dat gade en kind, dat al de zijnen aan de magt van het woedende vuur ontkomen zijn. Doch werwaarts zal hij in dezen benarden toestand zich begeven, bij wien zal hij hulp en ondersteuning vinden? Nergens meent hij die beter te kunnen zoeken dan te *Bergen op Zoom*, waar hij vroeger gewoond heeft en gunstig bekend staat; derwaarts trekt hij dan ook met gade en kind heen. Kwamen de in diepe armoede gedompelde landlieden daar droef te moede aan, zij mogten er ook het genoeg smaken te ondervinden, dat, wanneer er menschen zijn, die zich met helsch genoeg in het leed van anderen verheugen, er toch ook dezulke gevonden worden, welke een meêdoogend hart in hunnen boezem omdragen. Zijne landlieden toonden, dat de grondäard der Nederlanders hen bezielde; zij vernemen met deelneming 's mans rampspoeden, en verschaffen hem dadelijk de middelen, om door eigen arbeid in het onderhoud van zijn gezin te voorzien.

En wat wordt ons nu weder door dit verhaal gestaafd? In het algemeen, dat de liefde eener moeder iedere andere aardse liefde overtreft, en dat geen jongeling of meisje immer in staat is, naar waarde die liefde te vergelden, en in het bijzonder, dat de wegen der Voorzienigheid ondoorgrondelijk zijn. Want wie was het, die hier als kind door de kracht der moederlijke liefde aan het vuur onttogen werd? ADRIAAN MICHELSZ., de vader van den grootsten Zeeheld zijner eeuw, den onsterfelij-

ken MICHEL ADRIAANZ. DE RUIJTER (*a*), van wiens dapperheid en ervarenheid in zeezaken wij schier op elke bladzijde der Vaderlandsche Geschiedenis van zijnen tijd het bewijs aantreffen, terwijl zijne levensbeschrijving ons overal de blijken van zijne regtschapene inborst en echten Godsdienstzin ten toon spreidt.

Was de vader als kind in de vlammen omgekomen, deze stam ware uitgestorven, en het Vaderland had niet slechts eenen held, maar, wat meer zegt, de maatschappy een edel mensch minder geteld. Doch buiten hen was de brand in de woning van DE RUIJTERS grootouders de vermoedelijke oorzaak, dat dit gezin zich later te *Vlissingen* mét der woon vestigde, en de jonge DE RUIJTER alzo reeds in vroege jeugd zich in staat gesteld zag met het woeste element kennis te maken, op hetwelk hij naderhand zijne heldengrootheid schitteren deed. Wie zegt het ons, of bij hem, in eene landprovincie opgevoed, die lust tot het bebouwen der zee wel evenzeer zoude zijn opgewekt, als zulks het geval was bij het gedurig staren op *Vlissingen's* druk bezochte reede, en den dagelijkschen omgang met lieden, voor welke de ZEE alles is.

A. J. VAN DER AA.

(*a*) Het is ons niet onbekend, dat sommigen deze afstamming betwijfelen, en vermeenen dat de Zeeheld DE RUIJTER van een ander geslacht afkomstig zij; doch indien men dit ook al werkelijk aanneemt, blijft niettemin de verhaalde daadzaak een uitstekend blijk van moederlijke liefde.

Aanteekening van den Verzamelaar.

DE

TROUWE MAKKERS.

Ja, waarlijk heilvol is het deel,
Op aard' mij toegemeten!
'k Bezit hier boven andren veel,
Wijl 'k menig trouwen makker heb,
Dien ik mijn' vriend kan heeten.

Wij twisten nimmer met elkaar,
Hoe lang we ook zaam verkeerem,
En groeit ze in tal, de makkerschaar
Elk hunner toch beijvert zich,
Om mij iets goeds te leeren.

De stonden, die ik met hen slijt,
Zijn me onvergeetlijke uren;
Al vliedt, met aadlaars vlugt, de tijd,
Het nut, dat mij hun bijzijn schenkt
Zal heel mijn leven duren.

Nooit zien zij met wangunstig oog
 Op mijne vorderingen,
 Wien 'k ook de voorkeur geven moog',
 Geen ander poogt, uit jaloezij,
 Dien uit mijn gunst te dringen.

Wie reeds in zijne vroege jeugd
 Die makkers op gaat zoeken,
 Wordt rijk aan wetenschap en deugd,
 En vindt zich nooit op aarde alleen. —
 De trouwe makkers, die ik meen,
 Mijn vrienden! zijn mijn boeken.

Eene deugdzame vrouw is het schoonste en kostelijkste
 huissieraad in de woning haars mans.

Men kan nimmer waarlijk gelukkig worden dan door
 de beoefening der deugd, nimmer geheel ongelukkig
 dan door het najagen der zonde.

DE

INDISCHE GOOCHELAARS.

EENE MEDEDEELING VAN EENEN OOGGETUIGE.

Vele mijner jeugdige lezers hebben gewis dikwerf met een bijzonder genoegen de behendige kunststukjes gade-geslagen, met welke onder ons de Heer BAMBERG of anderen het publiek weten te vermaken, en niet zelden verbaasd gestaan over goochelarijen, die aan het wonderbare grensden. Het zal hun dus ook wel niet verwonderen te vernemen, dat men in vroegere eeuwen, toen de heilzame stralen van verlichtende beschaving nog niet gelijk thans, overal waren doorgedrongen, dergelijke verrigtingen voor uitwerkselen van tooverkunst hield, en dat men zulke behendige menschen verdacht van met geesten uit eene andere wereld in verband te staan. Hoe belagchelijk ons dit oppervlakkig nu moge toeschijnen, wij vinden, bij bedaard onderzoek, de sporen van die ligtgeloovigheid, nog in onze dagen, bij vele eenvoudige niet opgevoede menschen, inzonderheid in die landstre-

ken, waar het Christendom niet zoo onvervalscht gepredikt wordt, als in ons Vaderland, of de menschen nog ten eenemale van het licht des Evangeliums zijn verstoken gebleven. Zoo vindt men in het zuidelijk *Europa* onderscheidene streken, alwaar het landvolk nog aan tooverij geloof hecht, en daardoor niet zelden ter prooi is aan de bedriegerijen van listige gelukzoekers, die van deszelfs onkunde en ligtgeloovigheid te hunnen voordeele weten partij te trekken. Zoo ook zijn er nog geheele landen, waar men aan de godsdienstige plegtigheden zoogenaamde tooverkunsten verbindt, die door het onnoozele volk als verrigtingen van lieden, welke met wezens uit de geestenwereld in verband staan, met eerbiedige bewondering worden beschouwd en vereerd.

Hoezeer nu ieder beschaafd Europeaan stellig overtuigd is, dat de daden van stervelingen, hoe wonderlijk en onbegrijpelijk zij ook schijnen mogen, niets anders dan gewone menschelijke handelingen kunnen zijn, door oefening, bedrevenheid en behendigheid aangeleerd, zoo is het niettemin waar, dat onder andere de kunststukken, die de *Javaansche Goochelaars* verrigten, elks verbazing moeten opwekken, daar deze hunne Europesche kunstbroeders zeer verre achter zich laten. Wij vertrouwen, dat de volgende mededeeling, welke wij aan eenen ooggetuige te danken hebben, u niet alleen zal vermaken, maar op nieuws overtuigen, dat de mensch, door oefening en behendigheid, het zoo ver brengen kan, dat hij het een of ander verrigt, dat, schoon door natuur-

lijke middelen voortgebracht, ten volle den schijn van tooverij heeft.

De Javanen zien het gaarne, dat Europeanen hunne feestvieringen willen bijwonen, en zijn hieromtrent verdraagzamer dan vele andere volken, die aanspraak op hoogere beschaving maken. Wanneer er b. v. eene be-snijdenis, eene bruiloft, eene begrafenis, plaats vindt, noodigen zij menigmaal de zoodanigen van onzen land-aard, die hun vertrouwen en hunne vriendschap hebben gewonnen, tot het bijwonen der plegtigheden, welke doorgaans daarmede gepaard gaan. Vermakelijkheden en vreugdevertooningen zijn bij sommige gelegenheden, als de geboorte van een kind, of eene huwelijksverbindenis, met godsdienstige plegtigheden vergezeld, schoon zij juist niet van *POPE* geleerd hebben, dat

“To enjoy is to obey.”

Bij een dergelijk familiefeest, eene zoogenaamde Moor-sche bruiloft, was dat gedeelte der vermakelijkheden, hetwelk eene buitengewone lichaamsvaardigheid aan den dag legde, natuurlijk voor den Europeschen toeschouwer het meest belangrijk. Wij vergeleken de behendigheid der inlandsche goochelaars met die van ons eigen Land, en wie den palm der overwinning verdiende, moge het verslag van de soms onbegrijpelijke kunstgrepen der eerstgenoemde uitwijzen.

Men had namelijk eenige Bengaalsche goochelaars ont-

boden. De gewone kunstgrepen van het inslikken van eene bajonet, het eten van vuur en dergelijke potsen, die ook bij gemeene goochelaars in ons Land gebruikelijk zijn, gingen vooraf. Vervolgens nam een der mannen eene groote aarden kan, met een' wijden mond, vulde die met water en keerde haar het onderste boven, zoodat al het water er uitliep, maar zoodra hij de kan weder overeind zette, was zij telkens weder vol. Daarna ledigde hij de kan, en verzocht, dat iemand van het gezelschap haar wilde vullen, nadat hij hem uitgenoodigd had, de kan naauwkeurig te bezigtigen. Aan dit verlangen werd voldaan; nogtaus liep, toen hij de kan omkeerde geen droppel water daaruit, en toen hij haar weder overeind zette, was zij, tot ons aller verbazing, tot op den bodem ledig. Deze en soortgelijke begoochelende kunstgrepen werden verscheidene malen herhaald, en wel zoo behendig, dat, ofschoon ieder van ons, wie maar wilde, de kan, wanneer zij gevuld was, bezigtigen mogt (hetwelk ik zelf verscheidene malen deed), niettemin, zoodra zij omgekeerd was, geen water daarin gezien werd, noch ook eenig spoor, langs hetwelk het kon weggevloeid zijn. Ik onderzocht met oplettendheid de kan, toen zij ledig was, maar vond evenmin iets, dat mij op den weg konde brengen, om het geheim te ontdekken.

De goochelaar vergunde mij de kan zelf vast te houden en te vullen; evenwel bevond ik, dat zij ledig was, nadat hij haar had omgekeerd, en de grond was volkomen droog gebleven. Hoe het water verdwenen was, en waar

het bleef, bleef ons een onoplosbaar raadsel. De kan, welke de goochelaar bij deze gelegenheid bezigde, was een gewone zoogenaamde *marteraan* of groote *gindi*, waarvan men gebruik maakt om water koel en helder te bewaren, en die, zoo als ieder, daar te Lande bekend, weet, van grof aardewerk is. Om ons te overtuigen, dat dezelve niet opzettelijk voor zijne behendige goochelarij gemaakt was, liet hij zelfs toe, dat zij in onze tegenwoordigheid verbrijzeld en de scherven aan de voor naamste aanschouwers ter hand gesteld werden, om ook nu naauwkeurig door hen te kunnen onderzocht worden.

Nog verbazender was echter een volgend stuk. Men bragt namelijk een' grooten korf, onder welke eene magere, schrale, hongerige teef werd geplaatst; eene minuut daarna werd de korf weggenomen, en nu kwam de teef met een nest van zeven jongen te voorschijn. Deze werden weggenomen, en toen de tooverkorf andermaal werd opgeheven, zag men eene geit, vervolgens een jong varken, hetwelk, nogmaals met den geheimzinnigen korf bedekt zijnde, een oogenblik daarna zich gekeeld aan ons vertoonde. Nadat het echter met den korf op nieuw eene halve minuut bedekt was geweest, kwam het weder springlevend te voorschijn. Hetgene deze plotselinge herscheppingen nog verwonderlijker maakte, was, dat niemand anders bij den korf stond, dan de goochelaar, die de dieren er mede bedekte, of den korf weder opligte. Eindelijk ligte hij voor het laatst den korf op, en nu was er niets onder. Waar de onderscheidene dieren,

welke in dit goochelstuk eene rol gespeeld hadden , gebleven waren , was eene vraag , die door geen' der aanschouwers opgelost kon worden.

Hierop verscheen er een man met eenen kleinen zak met koperen ballen , welke hij , tot vijf en dertig toe , één voor één in de lucht wierp. Geen der ballen scheen weder neder te komen. Er verliep eene tusschenpoos van ten minste eene minuut , terwijl hy onderscheidene bewegingen met zijne handen maakte , en met eene brommende stem eenige onverstaanbare woorden uitsprak. Na eenige sekonden vielen de ballen nu weder één voor één in zijne handen , en werden alle weder in den zak gestoken. Dit kunststuk werd ten minste zes malen herhaald ; doch terwijl het verrigt werd , mogt niemand nabij den goochelaar staan.

Nu trad een Athletische reusachtige Bengalees te voorschijn , en verklaarde , dat hij eene slang zoude inzwelgen. Hij opende eene kist , en vertoonde eene *cobra-de-capello* van vijf voet lengte en zoo dik als de hals van een kind. De goochelaar bleef intusschen op eenigen afstand van ons , en wilde , even als zijn voorganger aan geen' der aanschouwers vergunnen , dicht bij hem te staan , zoodat wij niet aan het een of ander bedrog konden twijfelen. Hij nam , zoo het ons toescheen , de slang , stak den staart in zijn' mond en slokte haar allengs naar binnen , totdat niets dan de kop van het dier uit zijnen mond stak. Met eenen plotseligen slok scheen hij nu het walgelijke dier geheel in te zwelgen , en het in zijnen

maag te brengen. Eenige sekonden daarna opende hij zijnen mond op nieuw , trok er langzamerhand de slang weder uit , sloot haar weder in de kist , en maakte eenen salam of buiging voor de aanschouwers.

Het volgende stuk verwekte nog meer verbazing. Eene vrouw , welker bovenlijf geheel onbedekt was , trad in den kring en plaatste een bamboes van twintig voet lengte overeind op eenen vlakken steen. Zonder eenig ander steunpunt , klauterde zij met eene verwonderlijke behendigheid naar den top van den staak , en ging met den eenen voet er op staan , terwijl zij zich een' geruimen tijd aldus in evenwigt hield. Om het lijf had zij eenen gordel , waarin een ijzeren oog was. Met een' snellen sprong wierp zij zich in den letterlijken zin voorover op den top van den bamboes , zoodat zij horizontaal daarop lag en de punt van den staak juist in het ijzeren oog van haren gordel kwam. Eensklaps draaide zij als een tol rond , maar met zulk eene verbazende snelheid , dat het gezicht mij duizelig maakte , terwijl de bamboes al dien tijd door eene bovennatuurlijke magt staande gehouden scheen te worden. Zij boog hare beenen achterover , totdat de voeten aan de schouders raakten , vatte hare hielen met hare handen en bleef in deze stelling zoo snel ronddraaijen , dat men van hare gestalte niets meer onderscheiden kon , en zij volkomen naar eenen ronddraaijenden bal geleck.

Nadat zij nog verscheiden soortgelijke stukken had verrigt , liet zij zich langs den buigzamen bamboes neder-

glijden, nam denzelfen in de hand, balanceerde er mede op hare kin, op haren neus en wierp hem eindelijk ver van zich, zonder hare handen te bewegen. Zij was eene bejaarde vrouw en alles behalve bekoorlijk, doch was bijzonder tevreden, toen wij haar, even als aan de andere kunstenaars, eenige ropijen toewierpen.

Een andere goochelaar spreidde een kleed over den grond, ter grootte van een beddelaken; eenige oogeblikken daarna scheen dit kleed van den grond op te rijzen. Toen het werd opgenomen, zag men er drie ananassen onder groeijen, die geschild, gesneden en aan de toeschouwers rondgediend werden. Dit wordt voor een gewoon goochelstuk gehouden, en echter is het volstrekt onverklaarbaar.

Het laatste kunststuk, waarvan wij toen getuigen mogten zijn, gaf niet minder blijken van eene onbegrijpelijke behendigheid. Een tweede reusachtige kerel trad in den kring, maakte zijn salam en viel plat op den grond. Nadat hij eenige zonderlinge bewegingen had gemaakt, stond bij eensklaps op zijn hoofd, zonder zich met zijne armen te ondersteunen, en bleef aldus eenigen tijd balanceren. Men gaf hem nu een bekken, waarin zestien koperen ballen waren. Hij nam het bekken met de eene hand aan, terwijl hij met de andere de ballen zoo behendig in de hoogte wierp en weder opving, dat geen van allen op den grond viel, ofschoon zij in allerlei rigtingen elkander in de lucht doorkruisten. Toen hij eenige minuten dit staaltje van zijne behendigheid vertoond had,

ging een klein ventje naar hem toe, klom zeer vlug tegen zijn ligchaam op en ging op de omgekeerde voeten van den reus overeind staan, terwijl de laatste nog altijd op zijn hoofd balanceerde. Een tweede bekken, met zestien ballen, werd aan den kleinen goochelaar overhandigd, en deze begon ze in de hoogte te werpen, totdat zij alle in de lucht waren. Nu waren er twee en dertig ballen in beweging, en daar de zonnestrallen opderzelver gepolijste oppervlakte schitterden, schenen de goochelaars door eenen gouden regen omringd te zijn. Het was eene zeer ongewone vertooning, en de behendigheid der beide goochelaars was inderdaad verbazend. Zij waren beide zoo onbewegelijk als standbeelden; men zag geene de minste verroering, dan alleen van hunne armen en handen. Eindelijk ving de bovenste man al de ballen op, borg ze in het bekken en sprong op den grond, waarop de onderste insgelijks in een oogenblik weder op zijne beenen stond.

Na eene korte tusschenpoos sprong de man, die te voren op zijn hoofd had gestaan, nu regtop, met de voeten digt bij elkander; de kleinere goochelaar klom als tegen eene zuil tegen hem op, plaatste zich met het hoofd naar beneden op het hoofd van den Athleet, en stak zijne beenen perpendiculaair in de hoogte, zoodat de vorige stelling der beide goochelaars nu juist omgekeerd was. Eerst hielden zij elkander bij de handen vast, totdat zij volkomen in evenwigt stonden; en toen zij hunne handen loslieten, bewoog de bovenste man zijne armen in alle

rigtingen, om te doen zien, hoe vast hij stond. Vervolgens maakte hij met zijne beenen onderscheidene bewegingen, stak ze ver van elkander uit, het eene gebogen, het andere regt; doch het lijf bleef onbewegelijk. Men gaf aan de beide goochelaars dezelfde koperen ballen weder in handen, en deze werden, twee en dertig in getal, even als te voren, in bestendige beweging in de lucht gehouden. Zeer merkwaardig kwam het mij voor, dat de ballen, onder het gedurig op- en nederwerpen, geen enkelen keer met elkander in aanraking kwamen; voorzeker een sterk bewijs van weërgalooze behendigheid, welke door geene Europesche goochelaars, al noemen zij zich ook *Professeurs de tours d'adresse*, overtroffen of zelfs nagevolgd kan worden.

Toen zij het kunststuk met de ballen voltooid hadden, nam de bovenste man een aantal kleine cilindervormige stukjes staal, van twee duim lengte. Verscheidene daarvan plaatste hij op zijn neus, zoodat zij eene smalle zuil van een' voet lengte uitmaakten, en ondanks zijne moeilijke houding, balanceerde hij met deze staafjes zoo vaardig, dat er niet één van op den grond viel. Op de zuil van stalen cilindertjes legde hij vervolgens eene platte koperen staaf, die een half duim breed en vier duim lang was; op deze koperen staaf zette hij weder een' van zijne stalen cilinders, en op den top van dezen laatsten, plaatste hij perpendiculair eene kleine *tombac* of pick. Dit alles hield hij een' tijd lang in volmaakt evenwigt, nam toen

elk afzonderlijk stuk weg, en wierp het op den grond. Hiermede liep dit kunststukje ten einde. De kleine goochelaar greep als te voren de handen van zijnen makker, stond in een oogenblik op zijne beenen, en maakte zijne buiging voor de aanschouwers.

J. OLIVIER, JZ.

LE PAUVRE PETIT

D'UN AUTRE PAYS.

Reeds dikwerf had een slanke knaap uit het gebergte van *Savoie* mijne aandacht tot zich getrokken. Dagelijks toch hield hij zich tegenover de kamers, welke ik te *Londen* betrokken had, op, en stond in zijn schoorsteenvegerspakje, en met het krabijzer in de hand, op eenen paal leunende, het oogenblik gewoonlijk geduldig te verbeiden, dat de eene of andere huismoeder of dienstmaagd hem riep, om eenen schoorsteen van roet te zuiveren. Zijn levendig oog en iets kwijnends in zijn gelaat had mij altijd bijzonder geboeid, en dikwerf had ik hem ongevraagd eene kleine gift toegereikt.

Sedert eenige morgens had ik den kleinen *PIERRE* op zijne gewone standplaats gemist, toen ik, de huisdeur uitredende, getroffen werd door de op eenen smeekenden toon geuite woorden: *Un liard — un seul liard, Monsieur, pour le pauvre petit d'un autre pays.* Een andere kleine

Duval le Camus grave.

Eduard Schuler sculp.

DE ARME KLEINE VERBODDENEIN 6.

Savoyaard zat op de stoep, en drukte de marmotjes, die bij hij zich had, tegen zijne borst, om ze tegen den kouden noorden wind te beveiligen. Ik vroeg hem, wie hij was, en hij antwoordde mij in het Fransch: «Ik ben JAQUES, de arme kleine uit het vreemde Land; de goede PIERRE is zeer krank, en kan nu niets verdienen, en nu moet ik wel bedelen, om niet van honger te sterven.»

Ik liet hem op mijne kamer komen, en iets verwarmends voorzetten; terwijl hij zijnen maaltijd met zijne marmotjes deelde, vernam ik van hem:

Dat hij de broeder van den kleinen schoorsteenveger was, die hier altijd zijn kwartier hield. Toen hij tien en PIERRE twaalf jaren tekde, hadden hunne ouders, welke den beiden knapen niet langer den kost konden geven, deze met eene lier en twee marmotjes de wijde wereld ingezonden, om hun brood te verdienen. Na eerst het noodige geld tot hunnen overtocht te hebben opgebeld, waren zij het *Kanaal* overgestoken, om in *het schoone rijke Land over de zee* hunne fortuin te maken, als hun dit gelukt was, naar hunne bergen terug te keeren. Daar PIERRE spoedig begreep, dat hij iets beters doen kon dan bedelen, had hij het schoorsteenvegen bij de hand genomen; doch om de mishandelingen, welke hem zijn wreede Meester deed ondergaan (een bekend misbruik onder dien stand te *Londen*), had hij dezen verlaten en voor eigene rekening zijn handwerk begonnen te drijven. *Mais*, zeide JAQUES, terwijl een traan in zijn

oog dreef, à présent il est bien, bien malade. Ik gaf hem eenig geld, liet hem mij opgeven, waar zij hun verblijf hielden, en beloofde hen spoedig te zullen bezoeken.

Bezigheden hadden mij het volbrengen dezer belofte eenige dagen doen verschuiven, toen mij dezelve op zekeren morgen herinnerd werd door JAKUES stem, die, zijne lier bespelende, onder mijn venster zong:

« Pour gagner les pays beaux,
Les montagnes je trotte.
Mon père m'a donné chapeau,
Un habit, ma culotte;
Avec ma marmotte. »

Ik verliet terstond mijne woning, en verzocht JAKUES mij tot zijnen broeder te geleiden, die nog altijd, zoo als hij zeide, zeer ziek was.

Door achterstraten en stegen, vroeger door mij nimmer betreden, bragt de kleine bergbewoner mij op een plein (*court*), dat een allerarmzaligst aanzien had. Aan de eene zijde bevonden zich afgebrande, niet weder herstelde huizen; aan de andere stonden van die soort van gebouwen, als in de groote steden dienen, om de behoeftigen in de vele vertrekken te herbergen, welke ze bevatten, en wier gebrokene vensters, gescheurde muren en kwalijk sluitende deuren bewijzen, hoe weinig aan derzelve herstelling door schraapzuchtige eigenaars wordt te koste gelegd.

Het huis, waar de kinderen van *Savoie* te huis lagen, was een zoogenaamde *Bedelaars-doelen*, waar men voor

het derde of vierde gedeelte van een armzalig nachtleger *twee pence* (*) betalen moest.

Met de woorden: *Oh quelle joie, PIERRE! Je suis ravi, voilà le bon Monsieur, qui m'a donné de l'argent*, bragt de kleine JAKUES mij het berookte vertrek binnen, alwaar een zestal stroozakken op den grond langs den muur lagen uitgespreid. In den meest verwijderden hoek lag PIERRE op eenen derzelve. Met moeite rigtte hij zich bij mijne nadering op, en bedankte mij voor mijne goedheid. Daar de wind door het slecht gesloten venster blies, trok JAKUES zijn buisje uit en hing het voor de opening, om zijnen broeder beter te beschutten, schikte de lomp in orde, die tot het nachtleger behoorden, en plaatste zijne marmotjes onder de eenige deken, welke den tot een geraamte uitgeteerden broeder bedekte.

JAKUES gevoelde zich regt gelukkig; hij lachte, als hij zag, hoe veel deel ik in het lot zijns broeders nam; doch in zijne oogen blonken tranen, als hij die weder op PIERRE vestigde. Deze was het levende beeld des doods; mat en slaauw stonden de donkere oogen als in de holle kassen verscholen. Het zwarte weggestreken haar deed de bleekheid van zijn gelaat te sterker uitkomen, en de parelwitte tanden glinsterden mij tusschen bloedeloze lippen tegen. De uitgemergelde vingers schenen niets dan beenderen, met doorschijnend vel over-

(*) *Pence*, het meervoud van *penny*, eene Engelsche munt, ter waarde van nagenoeg vijf centen.

trokken; moeiteloos hijgde zijne borst, en eene drooge kuch brak gedurig het verhaal af, dat hij mij op mijn verzoek deed, terwijl JAQUES, naast zijn leger zittende, hem liefdevol ondersteunde.

«Mijne moeder was uit *Bern* afkomstig, en hier heb ik,” vervolgde hij, terwijl hij eenen kleinen Bijbel van onder zijn hoofdkussen te voorschijn haalde, «het laatste geschenk, dat zij mij ter hand stelde; zij bragt het uit haar Vaderland mede. Op den avond, voordat wij het kleine dal verlieten, waar zich de hut mijner ouders bevindt, zat ik op eenen grooten steen, aan den oever van den bergstroom; die toen zoo zacht daarheen vloeide en des winters zoo onstuimig woelen kan. Mijne tranen vermengden zich met zijn water, als ik mijne oogen op mijne vaderlandsche bergen vestigde, welke alles bevatteden, wat mij op aarde lief was, en die ik weldra misschien voor altijd stond te verlaten. JAQUES was met zijne marmotten op de rotsen geklauterd; de gelukkige knaap kende nog geene zorgen. Mijne zuster MADELON zat aan de deur onzer hut aan een overtreksel voor mijne lier te naaijen. Toen kwam mijne goede moeder tot mij, en sprak, terwijl zij zich naast mij nederzette: «PIERRE, mijn lieve jongen! ween zoo niet; gij gaat naar schooner landen, waar de menschen veel te braaf zijn, om te dulden, dat gij aan iets gebrek zoudt lijden; de tijd snelt zoo ras voorbij; eer gij het denkt, zult gij in staat zijn tot ons terug te keeren.” Ik legde mijn hoofd aan hare borst en snikte luid.

«Hier,” vervolgde zij, terwijl zij mij dit boek overgaf, «hier in dit boek staat het geschreven, hoe gelukkig het is, dat broeders eendragtelijk te zamen leven. Mijne brave moeder schonk het mij, toen ik mijn vaderland verliet, om uwen vader naar *Savoie's* donkere bergen te volgen; ontvang gij het nu weder van mij; als den kostelijksten schat, dien ik u medegeven kan.”

«Zij sloot ons hierop beide in hare armen, want JAQUES was intusschen van de rotsen tot ons gekomen. Warme moedertranen bevochtigden onze wangen, terwijl zij ons zegenend aan de hoede des Hemelschen Vaders aanbeval, en ons vermaande, om vooral iederen morgen en iederen avond in dezen Bijbel te lezen.

«Ik ben haar bevel altijd gehoorzaam geweest, Mijnheer! en ik hoop, dat mijne lieve broeder,” hier begon zijne stem kennelijk te beven, en sloot de kleine JAQUES zich digter aan hem; «ik hoop, dat mijne arme broeder een' beschermer vinden zal, als ik er niet meer wezen zal..... Hoor, JAQUES! dit moet gij mij beloven, dat als het u gelukt zoo veel bijeen te verzamelen, dat gij weder naar *St. Beaux* kunt terugkeeren, gij dan aan moeder zeggen zult, dat PIERRE honger en dorst en allerlei zorgen geduldig verduurd heeft, maar dat hij nooit vergeten heeft in zijnen Bijbel te lezen. Breng hem aan haar weder, en zeg haar, dat zij niet over mij weenen moet, want dat ik gelukkig ben.”

Luid snikte JAQUES: PIERRE *ne mourra pas!*

Ik was zeer aangedaan, en beloofde den kranke, dat

ik hem spoedig een beter verblijf en zorgvuldiger oppassing zou bezorgen, ten einde hem van zijne ziekte te doen herstellen. Ongeloovig schudde hij het hoofd, sloeg zijne oogen ten Hemel, alsof hij wilde te kennen geven, dat hem daar reeds een plaatsje bereid was, — wees met zijne magere vingers op JAKUES, alsof hij mij deze wilde aanbevelen, en sprak, achterover zinkende, met zwakke stem: *Ma mère vous bènira.*

Zoo bleef hij eenigen tijd stil liggen; toen begonnen zich zijne lippen te bewegen; — zijn broeder verstond hem, en PIERRE's hand vattende, uitte hij, meer snikende dan zingende, de volgende woorden:

» Ecoute-moi, je te prie,
 Quand je crie,
 Eternel! exauce-moi;
 Du bout du monde mon ame
 Te réclame,
 Triste et n'espérant qu'en toi.»

Een zucht ontglipte PIERRE's boezem, toen het vers geëindigd was, het was de laatste, dien hij op aarde slaakte — zijne ziel had het stoffelijk kleed verlaten.

Eenige jaren zijn sedert dien tijd verloopen, en JAKUES, aan wiens lot ik mij heb laten gelegen zijn, is een gezeten burger geworden.

Hij heeft reeds eenmaal de vaderlijke bergen bezocht, zijne ouderen verzorgd, en aan zijne moeder PIERRE's afscheidsgroet en diens Bijbel overgebracht.

Op het nederige kerkhof, waar het overschot van PIERRE begraven werd, liet de liefdevolle broeder onlangs eene hardsteenen zerk met dit grafschrift plaatsen:

PIERRE DE CASTON,
 SI JEUNE
 ET SI BON,
 PIERRE, TU M'AS QUITTÉ!

Vrij bewerkt naar het Hoogduitsch
 VAN A. VAN CLERMONT.

DE SNEEUWVAL.

Het is bekend, welke verschrikkelijke gevolgen de sneeuwvallen (*avalanches*) dikwerf in de Alpische gebergten veroorzaken, hoe zij somtijds gansche gehuchten, met al wat dezelve bevatten, overstelpen, en hoe niet zelden bij soortgelijke rampen onderscheidene menschen, of terstond vermoord worden, of bij gebrek van tijdige hulp op eene ellendige wijze omkomen.

Nog onlangs was de menigte sneeuw, die in het bovenste gedeelte van het Fransche Departement der *Neder-Alpen* gevallen was, oorzaak, dat zich op den 2^{den} Maart, 1838, eene groote sneeuwmassa van den top des bergs *La Reynière* losscheurde, in de gemeente *Blégiers* vier woningen overstelpte en acht personen, met al hun vee, eensklaps onder de sneeuw begroef.

De inwoners uit de omstreken hadden twee dagen achtereen onvermoeid gearbeid; vier lijken waren uit de sneeuw opgegraven, en daar men van de overige geen het minste spoor vond, dacht men, dat deze door de sneeuw zouden zijn medegesleept, en naar het laagste gedeelte der vallei heengevoerd, waar de sneeuw meer

dan tien ellen hoog lag. Men begreep dus den arbeid te moeten staken, tot het zachtere weder beter gelegenheid zou aanbieden, om de lijken der vermiste personen op te sporen, ten einde ze eene eerlijke begrafenis te bezorgen.

Twee en twintig dagen waren sedert het tijdstip, dat het ongeluk voorviel, verloopen, toen zekere J. DAUMAS, die tot nog toe te vergeefs gehoopt had het lijk zijns vaders terug te vinden, niet zonder moeite drie zijner bekenden overhaalde, om den arbeid te hervatten. Nog denzelfden dag ontdekten zij twee nog levende geiten, en de lijken van twee zestienjarige meisjes. Dit schonk den arbeidenden moed, om ijverig voort te werken, en zie den volgenden dag, den 23sten Maart, des avonds tegen 6 ure, stuiten zij op een gedeelte van de woning van DAUMAS. Opeens meenen zij klagende stemmen te hooren; zij roepen, luisteren, en bemerken, dat men hun door herhaalde doffe slagen antwoord geeft. Zij graven met onvermoeiden ijver voort, ruimen de sneeuw en het puin voorzichtig weg, en weldra drukt DUMAS zijn vader en zijne zuster nog levend aan zijn hart.

Door een gewelf van puin beschut, was het leven van vader en dochter bij die groote ramp genadig gespaard geworden. Schoon er ten minste twee voet modderig water in het vertrek stond, waarin zij zich bevonden, hadden zij in den stikdonkeren nacht, die hen omgaf, middel gevonden, om zich, met behulp van planken, welke in dit vertrek stonden, tegen de vochtigheid te

beschermen, en zich een plaatsje bereid, om uit te rusten. Eenige aardappelen, zes brooden en eenige gedroogde groenten waren voldoende geweest, om hen te voeden. Het meest leden zij van de koude; de dochter verwarmde de verstijvende beenen haars vaders aan haren boezem. Zij waren wel in de gelegenheid, om vuur te maken; doch de rook zou, zoo zij het vuur niet hadden laten uitgaan, hen gewis verstikt hebben. Door een in den muur gemaakt gat openden zij eenige gemeenschap met een' naast de woning zich bevindenden beestenstal; maar zij konden die opening niet zoodanig verwijden, dat er iemand hunner door kon komen. Alleen ontdekten zij, dat eene aldaar zijnde koe nog leefde; door het toewerpen van aardappelen beletteden zij dit dier van honger om te komen.

Zoo ontkwam de oude tweënzestigjarige DAUMAS, als door een wonder, den dood, en niets dan een gezwel, door de vochtigheid, aan welke hij ten doel stond, ontstaan, herinnert hem het groote gevaar, aan hetwelk hij heeft blootgestaan. Zijne eenëndertigjarige dochter ANTONETTE heeft van dit ongeluk hoegenaamd niets overgehouden.

De gevolgen van den sneeuwval zijn verschrikkelijk geweest, en alleen aan den volhardenden ijver van zijnen zoon hebben de oude DAUMAS en zijne dochter het te danken, dat zij, de eenige, die bij het ongeluk gespaard bleven, niet van gebrek zijn omgekomen, en den ontzettenden hongerdood ontgaan zijn.

PETER DE GROOTE, SMID.

Het is algemeen bekend, dat Czaar PETER een groot voorstander was van alles zelf te onderzoeken en te beproeven. Wij weten, hoe hij zich, in het jaar 1697, in het scheepstimmeren te *Zaandam* en te *Amsterdam*, als handwerksgezelt oefende, en dat hij menigmaal buiten 's lands, bij het opnemen van fabrieken of trafijken, de werkzaamheden eigenhandig verrigtte, om zeker te zijn, dat hij dezelve goed begrepen had. Welk eene les voor jonge lieden, die meenen, dat eene oppervlakkige kennis van de eene of andere zaak genoegzaam is, en dat vermogende lieden, welke zich door anderen kunnen laten bedienen, gewone bezigheden niet in den grond behoeven te verstaan!

Het is echter minder bekend, dat PETER eene geheele maand in de ijzersmederij van zekeren Heer MULLER doorbragt, om zich in het werk van eenen gewonen smidsknecht te oefenen. Intusschen slaagde hij er zoo goed in, dat hij op éénen dag achtien pud (*a*) ijzer smeedde, waarop hij zijn eigen merk zette. Eenige dagen daarna zocht hij den Heer MULLER, die te *Moskou* woonde, op, en vroeg denzelven: »Hoe veel betaalt gij per pud het staafijzer, dat men u levert?» — »Een altin (*b*),» zeide MULLER. — »Welnu,» hernam de Czaar, »dan heb ik 18

altins verdiend en kom mijn loon bij u halen." MULLER opende zijn' lessenaar en telde den Vorst 18 dukaten toe, zeggende: »Dit is het minste, dat men een' werkman als Uwe Majesteit betalen kan." — »Neem uwe dukaten terug," antwoordde de Keizer; »ik heb niet beter gewerkt dan een gewoon arbeider, dus geen hooger loon verdiend, en hetzelfde is ook juist toereikend, om mij een paar schoenen aan te schaffen, die ik hoog noodig heb." Toen PETER de 18 altins ontvangen had, ging hij naar eenen winkel, kocht er een paar schoenen, en vertoonde ze dikwerf met blijkbaar welgevallen, zeggende: »Ik heb ze in het zweet mijns aanschijns met hamer en aanbeeld verdiend."

AANTEKENINGEN.

(a) Daar een *pad* gelijk staat met $16\frac{1}{2}$ Nederlandsche ponden, maken achttien *puds* 294 $\frac{1}{2}$ Nederlandsche ponden.

(b) Een *altin* is zoo veel als drie *copeks*, eene Russische koperen munt, van welke er 100 in de zilveren munt van dat Land gaan, die men *roebel* noemt, en gewoonlijk in waarde gelijk staat met $f1,84$ à $f1,89$ van ons geld. Men heeft er ook gouden, koperen en papieren roebels.

Arbeidzaam zijn en matig leven,
Kan zelfs den armste rijkdom geven.

SAN SEBASTIAO RIO DE JANEIRO.

Ontleend aan de jongste mededeeling van Kapitein J. BOELEN, JOHZ.(a),
en Doctor E. J. F. MEIJEN (b).

Deze stad is door Donna CATHARINA, Koningin van Portugal, gesticht aan de Baai, die op den 1sten Januarij, 1565, door zekeren Spanjaard JUAN DIAS DE SOLIS ontdekt, en Rio de Janeiro gedoopt werd. Zij werd intusschen eene bezitting der Portugezen, die dit gedeelte van Zuid-Amerika zich reeds hadden toegeëigend, en de Koningin noemde de stad naar haren zoon, DOM SEBASTIAO, San Sebastiao Rio de Janeiro. Bij den handelstand heet zij echter gewoonlijk bloot Rio Janeiro, en bij de Aardrijkskundigen meermalen alleen Sint Sebastiaan.

Als hoofdstad van het groote Keizerrijk Brazilië, dat eene uitgestrektheid van meer dan 4000 mijlen langs den oostkant van Zuid-Amerika beslaat, en door de rivier de la Plata en die der Amazone wordt ingesloten, bezit deze stad sedert lang eene groote vermaardheid, doch die niet weinig is toegenomen sedert het jaar 1807,

toen Dom PEDRO den troon van *Portugal* verliet en zijne Hofhouding-derwaarts overbragt.

Oorspronkelijk bestond de bevolking alhier uit eigenlijke inboorlingen of Indianen, Europeanen en Negers, welke laatste er als slaven zijn ingevoerd, en voortdurend in dien staat verkeeren. In 1826 rekende men, dat van de 150,000 zielen twee derden tot de slavenbevolking behoorden.

Uit de vermenging dezer drie menschenrassen zijn later niet minder dan zeven onderscheidene wijzigingen ontstaan, als daar zijn:

- 1°. De *Mulatos*.
- 2°. De *Mammalucos* of *Mestizos*.
- 3°. De *Caribocos*, ook wel *Zambos* of *Chinos* geheeten.
- 4°. De *Cubras*.
- 5°. De *Mulatos claros* of *Quarterons*.
- 6°. De *Crevôlen*, en
- 7°. De *Quinterons*.

Tusschen deze onderscheidene menschensoorten heerscht een gedurige naijver, zoodat de meer bevoorregte op de min bevoorregte uit de hoogte nederzien, en de laatste niets onbeproefd laten, om zich zoo veel mogelijk met de eerste gelijk te stellen.

Hadden de Brazilianen partij weten te trekken van de vestiging des Portugeschen Koningsstams in hun midden, hun Land zou door den tijd een der magtigste Rijken van de bekende wereld hebben kunnen worden; doch door binnenlandsche partijschappen verscheurd, gehoor

gevende aan de inblazingen van jaloersche naburen, hebben zij Dom PEDRO gedwongen den troon van *Brazilië* te verlaten en weder naar *Europa* terug te keeren. Na dien tijd is de regeringloosheid er toegenomen, en schijnt het Rijk, aan de omwentelingszucht ter prooi, deszelfs ondergang met rassche schreden te gemoet te gaan.

De Hoofdstad *Rio de Janeiro* doet zich in de verte allerschilderachtigst voor, daar het dal, waarin zij ligt, zich als een schiereiland in de baai uitstrekt, en met kleine bergen als doorzaaid is, op welker hoogte zich kloosters en kerken verheffen, terwijl pisangs, palmen, vijgen en meloenen de afhellingen met hun lagchend groen aange-naam kleuren. Te regt laat er zich een naauwkeurig opmerker dus over uit: »Schooner, schilderachtiger oord is er op onzen aardbol nog wel niet bekend, dan het tooneel in zijn geheel, hetwelk zich hier opdoet (c).»

Aan de zuidzijde van het levendige plein, *Placa do Paço* genoemd, dat met platte steenen belegd en des avonds tot eene algemeene wandelplaats dient, staat het Keizerlijk paleis, dat Dom PEDRO, zoo lang hij zich in *Brazilië* ophield, echter alleen bij gelegenheden betrok. Toenmaals was het mede de zetel van verscheidene Ministeriële Besturen. De hoofdingang tot deze Vorstelijke gebouwen is aan den voorgevel, die aan de breede kaai, de *Praya*, welke eene van arduinsteen vervaardigde borst-wering met zittingen heeft, die tegen den avond eene koele rustplaats aan de wandelaars verschaft, welke hier het schoone gezigt op de reede en baai komen genieten.

De groote fontein, die de in de haven liggende vloot van het noodige versche water voorziet, heeft de gedaante van eene fraaije vierkante *obelisk*. Zij ontvangt uit de bron *Caryoca*, door middel van eene waterleiding, het vocht, dat van drie zijden uit dezelve vloeit. Het af- en aanvaren van de vaartuigen met watervaten geeft hier eene gedurige levendigheid. De Slotkapel, het Karmelietenklooster en de Munt begrenzen dit plein ter regterzijde, terwijl het klooster *St. Sebastiao* zich oostelijk op eenen hoogen berg, met zijne witte muren, bevallig tusschen de bananen verheft, die deze hoogte bedekken. Hier bevindt zich de telegraaf, die van de aankomst der schepen en de vlag, welke zij voeren, den stedelingen kennis geeft.

De *Passejo publico* is een fraaije openbare tuin, die zich aan het einde der stad bevindt, en druk door wandelaars bezocht wordt. Hier prijken de keerkringsplanten met weelderige pracht, en vervullen de schoenste bloemen uit alle streken der aarde de lucht met welriekende geuren.

De groote wandelpaden zijn onder anderen met koffijboonen, met de *mangifera Indica*, met pisangs, rozenappels en *casuarina's* omzoomd, terwijl majestueuze palmen hier en daar hunne bladrijke kruinen verheffen. Aan het einde van dezen tuin bevindt zich een fraai waterwerk, uit twee goed bewerkte metalen krokodillen bestaande, door welke muilen het vocht zich te voren ontlast moet hebben; doch ook zij zijn, te midden der Staatkundige woelingen, in verval geraakt.

Onder de talloze kerken, die echter de vergelijking met de fraaije domkerken in *Europa* niet kunnen doorstaan, verdient de Slotkapel opmerking, om de pracht, welke men aan hare innerlijke versiering heeft te koste gelegd, en den rijkdom aan goud- en zilverwerk, dien zij bevat; — nog fraaijer echter is de kerk der Karmelieten, welker muren geheel met zwart fluweel bedekt zijn. Voor het hoogaltaar staat aldaar eene rijk vergulde doodkist, met tien soortgelijke kandelaars. Op een half uur afstands van de stad ligt de kerk *Nossa Senhora da Gloria*, welker steenen geheel in *Lissabon* bewerkt zijn, en toen herwaarts overgebracht. Naar deze kerk noemde men de tegenwoordige Koningin van *Portugal* Donna MARIA DA GLORIA.

De straten der stad zijn lang en regelmatig; de huizen zijn meestal smakeloos gebouwd, wit gepleisterd, doch smerig, en tellen van drie tot vier verdiepingen. Van de morsigheid, die binnen deze woningen heerscht, kan zich iemand, die aan de Nederlandsche zindelijkheid gewoon is, moeilijk enig denkbeeld vormen. De muren der kamers reiken niet tot de zoldering, en de vensters staan bestendig open, hetgene in dit warme Land noodzakelijk is, om de frische lucht onverhindert door de vertrekken te doen heenstromen.

Het plaveisel der straten is slecht; op de meeste plaatsen schiet het gras er weelderig doorheen, en als het eenigen tijd geregend heeft, worden zij door de stroomen modder onbruikbaar, terwijl de goten, die zich in het midden bevinden, als beken zwellen.

Het plein, *Campo de Ste Anna* geheeten, is buitengewoon uitgestrekt; hier is Dom PEDRO eenmaal tot Keizer van *Brazilië* gekroond. Op hetzelfde bevinden zich het *Museum* en het *Huis der Raadsheeren*, benevens het kleine vertrek, aldaar tot herinnering der krooningsplegtigheid gesticht.

Op de *Placa do Rocio*, nader de *Constituicao* verdoopt, ziet men den Schouwburg, op welks tooneelgordijn men vrij zonderling een gezigt op de haven heeft afgebeeld. Voor het overige is dezelve fraai gebouwd en ingerigt, en onderscheidt zich door galerijen, wier loges met tot aan de voeten opengewerkte ijzeren balustraden prijken. Midden op dit plein staat eene soort van Griekschen tempel, ter eere der Constitutie opgerigt, die, hoewel in een' antieken stijl gebouwd, alle kenteekenen met zich draagt van niet de hechtheid te bezitten, die de gebouwen der Oudheid kenmerkt.

De visch-, ooft- en groentenmarkten zijn hier alleropmerkenswaardigst, zoo wegens de rijke verscheidenheid van voortbrengselen, als om het levendig gewoel van menschen van allerlei kleur, die hier te zamen komen, terwijl de slaven, die de waren op hunne hoofden dragen, gedurig af- en aanloopen. Alleen zeer zware lasten worden op lompen, een vervaarlijk geraas makende karren, met ossen bespannen, vervoerd.

De Braziliaansche Dames ontvangen eene zeer verwaarloosde opvoeding; de meeste kunnen noch lezen, noch schrijven; intusschen mangelt het haar niet aan natuurlijke bevalligheid, en zijn zij bijzonder bedreven in de

kunst, om hare waaijers zeer aardig te bewegen. Men moet ze echter niet in haar morgentoilet gadeslaan, dat gewoonlijk zeer slordig is, hoezeer zij zich niet ontzien er dikwerf uren lang mede uit het venster te liggen, wanneer zij gewoonlijk den tijd dooden door zich de tanden met oranjeschillen te wrijven; eene bezigheid, die gewis onzer Nederlandsche schoonen al zeer eenzellig en vervelend zoude voorkomen. Hoe gelukkig mogen deze zich dan niet rekenen, een Land te bewonen, waar de vrouw zich, van der jeugd af, gelijke gelegenheid als het mannelijk geslacht geopend ziet, om haren geest te ontwikkelen, haar verstand te beschaven en haar te veredelen.

De kleeding van de lagere volksklasse heeft iets eigenaardigs, dat vooral den Europeaan in het oog valt; op Zon- en Feestdagen inzonderheid heeft de Nationale kleeding der Brazilianen iets schilderachtigs.

AANTEKENINGEN.

(a) Deze, een onzer verdienstelijkste Zeereizigers, gaf, in 1835 en 1836, bij de Heeren TEN BRINK en DE VRIES zijne lezenswaardige Opmerkingen uit, die wij denzulken onder onze lezers, welke tot den handel of het fabriekwezen worden opgeleid, of zich der scheepvaart denken toe te wijden, niet genoeg ter lezing kunnen aanbevelen. Zij dragen ten titel: *Reize, naar de Oost- en Westkust van Zuid-Amerika, en van daar naar de Sandwicks- en Philipijnsche Eilanden, China, enz., gedaan in de jaren 1826,*

1827, 1828 en 1829, met het *Koopvaardijfchip* WILHELMINA EN MARIA, door J. BOELEN, JOHZ. Het werk telt drie Deelen, en heeft vele fraaije platen en eene Kaart.

(b) Dit belangrijk Werk is bij den Heer J. OOMKENS, te *Groningen*, in 1837 en 1838 in twee Deelen uitgegeven, onder den titel van: *Reize om de aarde, gedaan op het Koninklijk Pruiffifche Koopvaardijfchip* PRINSES LOUIZE, onder de bevelen van Kapitein W. WENDT. in de jaren 1830, 1831 en 1832, door Dr. E. J. MEIJEN; met eenige verkortingen, uit het *Hoogduiffch* vertaald door Dr. G. ACKER STRATINGH.

(c) Kapitein J. BOELEN, JOHZ. vermeld, Deel I, bl. 62.

Wie regt beminnelijk wezen wil, leere vroeg braaf en goed worden; de deugd alleen kweekt ware bevalligheid aan.

DE BUIKSPREKERS.

Zoo noemt men die lieden, welke door oefening hunner werktuigelijke deelen, door den bouw huns ligchaams ondersteund, het zoo verre hebben weten te brengen, van te spreken zonder hunne lippen te bewegen, en die zich de vaardigheid hebben eigen gemaakt, om, door onderdrukking der stem in de keel, zoodanige toonen voort te brengen, dat het fchijnt alsof het geluid niet door hen, maar door anderen wordt voortgebragt.

Van den Zwitfer COMTE verhaalt men dat hij die kunst in zoo groote mate bezat, dat hij in 1807, met de *Diligence* naar *Grenoble* reizende, onderscheidene personen in den wagen, nadat de avond gevallen was, in den waan bragt, dat ftrui kroovers het rijtuig aanhielden. Zijne verschrikte togtgenooten stelden aan COMTE, op diens aanbod, om te beproeven, of hij de ftrui kroovers kon tevreden stellen, ieder eenig geld ter hand; hij verliet

hierop een oogenblik het rijtuig, en hield zich alsof hij den roovers het geld ter hand stelde. Aan de eerste pleisterplaats de beste haastte COMTE zich echter aan ieder deszelfs geld terug te geven, met de verklaring, dat hij alléén de persoon geweest was, die door zijn kunstvermogen hun dien schrik had aangejaagd.

In 1819 doorreisde een Franschman, ALEXANDRE genaamd, de voornaamste Nederlandsche steden, en gaf er ook merkwaardige proeven van zijn buiksprekerstalent. Hij bootste onderscheidene menschenstemmen en geluiden van dieren begoocheland na, liet het geluid uit een' schoorsteen of kelder voortkomen, of zelfs van onder een' hoed of gesloten flesch, terwijl hij het naar verkiezing dof of schel, hard of zacht maakte. Hij vertoonde geheel alleen kleine Tooneelstukjes, en hield gesprekken, die men, als men van het tegendeel niet stellig verzekerd geweest ware, zou gemeend hebben, dat door twee of meer personen gevoerd werden. De Heer LANTENGA, uit Groningerland afkomstig, heeft ook van deze kunst meer-malen, in de laatste jaren, schoone proeven gegeven.

Dat er echter weinig bestaat, dat geheel *nieuw* heeten mag, bewijzen de vorderingen, welke men in de zestiende eeuw reeds in de kunst van buikspreken moet gemaakt hebben.

Zekere LOUIS BRABANT, een Kamerdienaar van FRANS den Eersten, Koning van Frankrijk, die, gelijk men weet, van 1515 tot 1547 regeerde, moet toch toenmaals al zeer ver in die kunst gevorderd geweest zijn. Hij be-

zigde dezelve echter geenzins tot schuldellooze grappen, maar om zich zelven te bevoordeelen. Eene schoone en rijke erfgename beminnde, welke hare moeder, die weduwe was, hem weigerde ter vrouwe te geven, bootste hij de stem van den overledenen echtgenoot na, en liet deze zijner vrouw toeroepen, »dat zij, om de rust zijner ziel te verzekeren, hunne dochter onverwijld aan LOUIS BRABANT moest ten huwelijk geven; want dat hij in het vagevuur de ondragelijkste pijnigingen leed, omdat hij bij zijn leven geweigerd had het meisje zulk eenen waardigen beschermer te schenken.» De moeder gaf nu hare toestemming, en alles werd gereed gemaakt, om met luister het huwelijk te sluiten. Doch het ontbrak LOUIS aan geld, ter goedmaking der kosten, en om zijn fatsoen te houden, diende hij, gelijk hij meende, zich dit hoe eer hoe beter te verschaffen.

Onder zijne bekenden bevond zich zekere CORNU, een oud rijk Bankier, die algemeen als een woekeraar bekend stond. Deze nu behandelde hij op gelijke wijze, als hij zulks de weduwe gedaan had. Op zekere dag, dat hij zich bij CORNU aan huis bevond, bootste hij de stem van diens overledenen vader na, en liet den doode aan den zoon toeroepen: »dat hij in het onderaardsche Rijk vreeselijke folteringen, om zijne op aarde bedrevene zonden, leed, en dat het tot rust zijner ziel noodig was, dat hij aan LOUIS BRABANT eene aanzienlijke som ter hand stelde, ten einde ettelijke Christen-slaven los te koopen, welke zich in Turksche slavernij bevonden.» De Bankier

die uiterst moeilijk van zijn geld kon afstappen , verzocht den gewaanden geest uitstel tot den volgenden dag , en verkreeg dit. Om nu zeker te zijn , dat niet een of ander , door LOUIS BRABANT hier of daar verstoken handlanger , voor geest gespeeld had , ging hij met dezen naar het open veld ; maar de buikspreker liet hem door den geest zijns vaders zoodanig vervolgen , dat CORNU der gewaande Hemelstem niet langer durfde wederstaan , en aan LOUIS tien duizend kroonen ter hand stelde.

Toen het bedrog later ontdekt werd , was de woekeraar zoodanig over zijn verlies getroffen , dat hij ziek werd en stierf.

Hoe afkeuringswaardig het misbruik , dat LOUIS BRABANT van de kunst van buikspreken maakte , zij toont het medegedeelde niettemin aan , dat zich sommigen dit vermogen in die verwijderde eeuwen reeds moeten hebben weten eigen te maken.

Het verzuimen van eenen plicht of het begaan van eenen misstap zijn de gewone oorzaken van het grievend leed , dat deze aarde te dragen geeft.

AAN MIJNE VISCHJES.

Wat leeft gij gelukkig en vreedzaam , mijn vischjes!
 En dartelt zoo lustig in 't heldere nat!
 En vormt er en klieft er de golfjes zoo frischjes ,
 Of zweeft in de kom , die uw wereld bevat!

Gij woondet voordezen in levende stroomen ,
 En kendet voor perk slechts een laghende kust;
 Maar werd u op eenmaal die vrijheid benomen ,
 Geen grievend herdenken belemmert uw rust.

En sierlijk en zwierig , als in het verleden ,
 Slaat gij in uw' kerker de vinnen weêr uit,
 En leeft er en zweeft er gerust en tevreden ,
 En wordt er geen' azenden roover ten buit.

De mensch , wien de schepping ter woon werd gegeven ,
 Die 't luchtruim doorzeilt en de wolken doorboort;
 De mensch , die in 't hart van het aardrijk kan leven ,
 Die zeeën bebouwt en haar woeden verstoort;

De mensch is zoo vrij niet als 't vischje in zijn' kerker,
 Want heerschend, beheerscht hem een knellende dwang;
 Hoe minder bestreden, hoe wreeder, hoe sterker,
 En vaak voor den stervling ondraaglijk en bang.

Nu plaagt hem zijne eerzucht en kluistert zijn rede;
 Dan jaagt hem de nijd weër zijn gif in het hart,
 En woedend van wraakzucht, verscheurt hij den wrede,
 Of kwijnt ongewroken van afgunst en smart.

Ja wreed wordt de mensch door zijn driften bestreden,
 En draagt in zijn' boezem het worstelperk om,
 En slechts door zijn' dood wordt haar invloed vermeden:
 o Zalig dan 't vischje, dat speelt in zijn kom!

Wel, zweeft dan, mijn vischjes! en dartelt weër lustig;
 Benijdt ons geen vrijheid, die kwellingen baart:
 Geen mensch leeft als 't vischje gelukkig en rustig;
 Zoo vrij als het vischje is geen' Koning op aard'.

AMSTERDAM
 Julij. 1836.

G. D. BOERLAGE

PASTOOR ARMAND EN KATHARINA.

*Ontleend aan de brieven, tusschen eenen Gouverneur en zijnen
 voormaligen kweekeling gewisseld.*

I.

Gij weet, mijn waarde GODFRIED! dat uw voormalige
 leermeester en vaderlijke vriend het plan had gevormd,
 om, alvorens naar zijn vaderland terug te keeren, de
 streken te bezoeken, alwaar een vriend zijner jeugd,
 aan het hoofd van eene uitgebreide fabriek, als een
 gelukkig huisvader leeft.

Dat ik hartelijk ontvangen werd, ofschoon men van
 mijne aankomst geene kennis droeg, zult *gij* wel niet
 betwijfelen, die aan het huis uwer waardige ouders geleerd
 hebt, hoe voorkomend men onverwachte gasten ook dan
 zelfs behoort te ontvangen, als zij ons minder gelegen
 komen.

Mijn vriend woont in de omstreken van het stedeke
Quillan, in een gedeelte van het fransche departement,
 dat, naar de rivier de *Aude* genoemd, al den ijzererts ople-
 vert, welke aldaar de talrijke smeltovens in rustelooze

beweging houdt. Hoe vruchtbaar de grond hier over het algemeen zijn moge, tusschen de rotsen bevinden zich echter dorpen, die voor den onervarene schier ontoegankelijk zijn, en welker ondankbare omtrek den bewoners niets dan hout en steenkolen oplevert, die zij met groote moeite naar *Quillan* moeten overbrengen, om zich daar het volstrekt noodige tot levensonderhoud te kunnen aanschaffen.

Op eene der wandelingen, die ik, door mijnen vriend vergezeld, in den omtrek deed, bezocht ik het dorpje *Saint Martin*, dat zeker tot de armoedigste van deze streken behoort. Ik was echter verwonderd er zoo veel orde en geschiktheid onder de bewoners aan te treffen, die bijna uitsluitend kolenbranders zijn, en welke men alleen des zondags te huis vindt. In de week ontmoet men hier niets dan vrouwen, kinderen en grijsaards, die ik alle echter beleefder en geschikter vond, dan zulks op de afgelegene Fransche dorpen gewoonlijk het geval is.

»Als gij den man gekend hadt, aan wien de goede dorpelingen dit alles te danken hebben,» zeide mijn vriend tot mij, »zoudt gij, als zoo velen, de nagedachtenis van den goeden dorp-pastoor vereeren, die zoo zeer getoond heeft, wat een leeraar des Christendoms voor zijne gemeente wezen kan. De waardige ARMAND was misschien de armste pastoor uit geheel *Frankrijk*, en toch werd hij de weldoener dezer omstreken. Ten einde de landlieden gelukkiger te doen worden, trachtte hij hen beter te maken, en wist deze woeste, bijna geheel dier-

lijke bevolking, door geduld, volharding en christelijke lijdzaamheid, aan orde en tucht te gewennen, en hun liefde voor de deugd in te boezemen.

»Hij leerde hen doelmatig arbeiden, en in den zomer voorraad opleggen voor den winter, die hier dikwerf de toegangen tot de naburige plaatsen hoogst gevaarlijk maakt. Hij was hun trouwe raadsman, de vriend, die hen op den hemel wees, als de weg hier beneden hun te hobbelig en moeilijk toescheen. Hij had voor elken zieke een geneesmiddel, voor iederen bedrukte eene troostrede veil, en deelde gaarne zijnen schamelen beet broods met dezulken, welke aan alles gebrek hadden.

»Niet alleen te *Saint Martin*, maar tien uren in den omtrek was pastoor ARMAND gekend en bemind, en geen wonder, want, om van zijne overige deugden niet te spreken, aan hem hebben deze streken den weg te danken, dien wij zoo even langs gingen, en door de rots van *Pierre Lisse* is beengegraven.

»Niet zelden had men vroeger, bij langdurig winterweder, voor hongersnood en gebrek te duchten, en meer dan één, die dan de gevaren trotseerde, aan den togt naar *Quillan* verbonden, keerde nimmer tot de zijnen terug.

»Aan het hoofd zijner dorpelingen en die der omliggende plaatsen, ondernam de pastoor het stoute werk, en had het geluk, nog bij zijn leven den weg voltooid te zien, die het gebrek uit deze streken verbande, en zelfs voor vrouwen den toegang naar *Quillan* het geheele jaar door

openstelde. Alleen zucht, om de ellende zijner dorpe-lingen te verligten, was de drijfveer van de volharding van den weldoenden geestelijke; niettemin kon het hem niet onverschillig zijn, nog in den avond zijns levens daarvoor de openlijke erkentenis in te oogsten van eenen vorst, die ten volle in staat was, al de verdiensten van dit edel pogen naar waarde te schatten.

»Toen keizer NAPOLEON *Toulon*, de hoofdstad van het naburige departement *Du Var*, bezocht, liet hij de pastoor ARMAND voor zich komen, met geen ander oogmerk, dan om den man, die zoo zeer getoond had de hooge pligten eens christelijken herders te begrijpen, tot bisschop aan te stellen; — doch de nederige ARMAND smeekte den keizer, hem voortdurend bij zijne geliefde gemeente te doen blijven. NAPOLEON eerbiedigde 's mans zedigheid, maar versierde hem toen eigenhandig met het kruis van het Legioen van Eer, en zeide tot de Edelen en Grooten, welke hem omringden: *Ziet, deze verstaat de pligten, welke de godsdienst voorschrijft, hij leeft om daadwerkelijk wel te doen, en nuttig te zijn voor het algemeen. Mijnheer de pastoor! wanneer een verminkt soldaat dit kruis op uwe borst ziet prijken, zal hij trotscher op het zijne worden.*

»Bleef de pastoor onder de eer, die hem te beurt viel, dezelfde, de dorpeelingen waren er des te meer door verheerlijkt; alle verzamelden zich op den weg, dien hij bij zijnen terugkeer naar *Saint Martin* moest langs reizen, en zoo voerde men hem als in triomf naar de nederige pastorij terug, waar hij tot zijnen dood

bleef, wat hij altijd geweest was: *de vader en weldoener dezer streken.*»

Het was mij, GODFRIED! alsof de woeste omtrek, na deze ontvangene mededeeling, mij veel bekoorlijker dan te voren toeschenen — en, zult gij het gelooven? — ik dacht aan u en uwe bestemming. Als gij de latijnsche scholen zult verlaten hebben, denkt gij u tot den geestelijken stand voor te bereiden. *Mogt hij, bad ik in stilte tot God, eens een leeraar als ARMAND worden!*

Er vallen in uw gelukkig vaderland geene rotsen te splijten, geene wegen langs ontoegankelijke plaatsen aan te leggen; maar er blijven daarom voor een' dorpleeraar nog genoeg gelegenheden geopend, om algemeen nuttig te zijn. Hoe menig vooroordeel valt er niet te bestrijden; hoe menige verbetering in landbouw of fabriekwerk in te voeren! Hoe weldadig kan hij op de opvoeding der jeugd, op de verzorging der armen, op het ontgiinnen van nieuwe bronnen van bestaan werken! Doch wij hebben daarover meermalen gesproken, GODFRIED! ik ken uwe goede voornemens; mogen rijpere jaren u versterken, en Gods kennelijke zegen eenmaal op uw werk rusten!

Het ga u wel!

Uw vriend,

LA LIERRE.

II.

Hebt gij gewis mijnen vorigen met belangstelling gelezen, en stelt gij, ten wille van den goeden pastoor

ARMAND, nu reeds eenig belang in het vergeten dorpje *Saint Martin*, ik wil u andermaal over eene persoon uit deze streken onderhouden, welker lotgevallen in meer dan één opzigt voor jonge lieden belangrijk kunnen geacht worden. Ditmaal is het eene kweekelinge van denzelfden geestelijke, in wiens nabijheid hare moeder woonde. KATHARINA, zoo heette het meisje, verloor reeds vroeg haren vader, en daar zij, die haar het leven schonk, zeer gebrekkig was, moest de dochter, reeds op haren zestienjarigen leeftijd, geheel alleen, in het onderhoud der kleine huishouding voorzien. Dat valt hier niet gemakkelijk, en was toen nog moeilijker dan thans; zij moest mannenwerk verrigten, en, langs gevaarvolle paden, den met houtskool beladen' ezel naar *Quillan* geleiden.

De lessen, die KATHARINA in hare vroege jeugd van den pastoor ontvangen had, gingen bij haar niet verloren; zij wist ze nu in praktijk te brengen, en het jonge en schoone meisje was voor allen een voorbeeld van onafgebrokene werkzaamheid. Geene moeite ontzag zij, geen weder, hoe ruw ook, schrikte haar af; zij verrigtte haren arbeid dankbaar en blijmoedig, want zij werkte voor hare moeder. Wie ook zijnen tijd onderweg mogt verbeuzelen of verpraten, zij ging altijd met vasten tred voorwaarts. De morgenzon begroette KATHARINA het eerst; vaak daalde de schemering reeds, als zij eenzaam naar de hut terugkeerde; gewoonlijk de eerste in de ijzersmelterij, deed zij drie reizen op een' dag, terwijl anderen slechts tweemaal heen en weder gingen.

Haar gedrag boezemde een' ieder achting voor haar in; in het bosch hielpen de kolenbranders KATHARINA het eerste, en aan den smeltoven hield men haar nimmer langer op, dan volstrekt noodig was; algemeen wist men toch, dat *moederlijke* de eenige drijfveer harer handelingen was.

Iederen dag verdiende het werkzame meisje op deze wijze het noodige onderhoud, en in de schamele hut was, dank zij harer arbeidzaamheid, eene zekere soort van welvaart teruggekeerd, die men er in lang niet had opgemerkt. Dat pastoor ARMAND het nijvere meisje met belangstelling bleef gadeslaan, en door menig gesprek aan den moederlijken haard, in den laten avond, aan de ontwikkeling van haar verstand en de godsdienstige opleiding van haar hart werkzaam bleef, valt ligt te begrijpen. Doch hij deed meer, hij begreep, dat KATHARINA een ware schat in eene huishouding zoude zijn, en hij overleide het met hare moeder in stilte, om haar eene regt goede partij te bezorgen.

Weldra deed zich hiertoe eene geschikte gelegenheid op, want een braaf en vermogend jongeling uit de nabuurschap vroeg om hare hand. De pastoor meende hierin eene belooning des hemels, voor hetgene het meisje voor hare moeder gedaan had, op te merken, en een ieder verheugde zich in de blijde vooruitzigten, die zich voor moeder en dochter opdeden, toen, tot elks verbazing, KATHARINA den huwelijksvoorslag weigerde; en waarom? omdat zij ANDRÉ, een' speelnoot harer jeugd, die haar

meer dan zijn leven beminde, niet ongelukkig wilde maken.

ANDRÉ was braaf, maar had een zwak gestel; de vreeselijke ziekte, die de krachten langzamerhand wegteert, knaagde aan zijn jeugdig leven, en meer dan eens hadden moeder en dochter er wel met elkander over gesproken, hoe ongelukkig het was, dat de hupsche jongeling te zwak was, om een huisvader te kunnen worden. De dagelijksche omgang tusschen KATHARINA en ANDRÉ had echter bij den laatsten eenen hartstogt doen geboren worden, die zich vooral openbaarde, toen het huwelijksaanzoek van eenen derden hem ter ooren kwam. Hij verviel in eene soort van verkwijning, welke aan het behoud van zijn leven deed wanhopen.

Dit kon de goede KATHARINA niet onverschillig aanzien; de zusterlijke genegenheid, die zij tot hier toe voor den jongeling gekoesterd had, werd van eenen teederen aard, en zij besloot hem te huwen, voor wien haar bezit onmisbaar scheen.

Te vergeefs trachtte de pastoor haar te overtuigen, dat zij verkeerd handelde, dat zij zich zelve voor iemand opofferde, dien eene ongeneeslijke kwaal naar het graf sleepte; te vergeefs wees hij haar op zoo menig voorbeeld van overerving dier vreeselijke ziekte; op dit punt, het eerste misschien van haar leven, gaf zij geen gehoor aan den verstandigen raad des grijsaards, en met bewilgiging van de zwakke moeder, die het brave kind niets konde weigeren, werd KATHARINA ANDRÉ'S huisvrouw.

KATHARINA viel echter weldra dat ten deel, wat zij zelden outgaan, die den verstandigen raad van oudere lieden op het stuk van eene huwelijksverbintenis gering achten of voorbijzien. Slechts drie jaren mogt de werkzame ANDRÉ zijne vrouw in de zorg voor het huisgezin, waartoe nog altijd hare oude moeder behoorde, behulpzaam zijn. Hij werd het slagtoffer van de kwaal, die hij van zijne eerste jeugd met zich had omgedragen; na ettelijke maanden bedlegerig geweest te zijn, rukte eene teringziekte hem ten grave, en KATHARINA had nu, bij hare moeder, nog twee zeer jonge kinderen te onderhouden.

Doch haar christelijke moed begaf haar ook toen niet; het reuzenwerk, dat haar nu verwachtte, schrikte haar niet af, en de taak, die zij vroeger als jong meisje vervulde, die zij, gedurende de ziekte van haren man, nu en dan op nieuws ten uitvoer bragt, nam zij als weduwe met nieuwe zorg en naauwgezetheid waar, en ijveriger dan ooit, volbragt zij hare togten van het bosch naar de ijzersmelterij te *Quilian*.

Te midden van deze afmattende werkzaamheden, bleef de gezondheid van KATHARINA altijd dezelfde; de tweeëntwintigjarige weduwe was even rijk aan natuurlijke bevaligheid, als immer te voren, en velen schatteden de moeder gelukkig in het bezit van zulk eene edele dochter.

Weinig stelden zich de meesten voor, dat dit bezit zoo kort van duur zoude zijn. Het was weder winter geworden, en de sneeuw had de kolenbranders reeds uit de bosschen naar het dorp verjaagd, zoodat de vrou-

wen slechts zeldzaam hare huizen verlieten; maar KATHARINA was de eenige kostwinster des gezins; wat elders mannen deden, moest zij zelve hier verrigten, en zoo verliet zij met haren ezel op eenen kouden Novembermorgen het moederlijk huis, om er nimmer weder terug te keeren. De weg door de *Pierre Lisse* was nog niet gegraven; zij stortte van het gevaarvolle rotspad in de diepte! — de kinderen waren weezen geworden, de moeder miste den steun harer grijsheid!

De rouw onder de dorpelingen was groot en algemeen, en men wil, dat pastoor ARMAND van het ongeluk, KATHARINA overgekomen, verstandig partij trok, om de ingezetenen van de onvermijdelijke noodzakelijkheid tot het maken van eenen nieuwen weg te overtuigen.

Hoe indrukwekkend, GODFRIED! roept ons de onverwachte dood van brave en edele menschen niet toe, dat er een leven na dit leven zijn mogt! Op aarde had KATHARINA bestendig met ramspoeden te worstelen, — hier viel harer deugd geene belooning ten deel; — zeker zal haar de regtvaardige God dit in den hemel vergelden: welk een prikkel, mijn jonge vriend! om vast te houden aan goede beginselen, om regt door zee te gaan en bestendig te luisteren naar die inwendige stem, welke nimmer zwijgt, als wij gereed staan iets verkeerts te ondernemen!

Vaarwel! morgen reis ik van hier.

Uw vriend,
LA LIERRE.

EEN WOORD OVER DE GEVAREN,

DEN WINTERVERMAKEN EIGEN.

De winter brengt in ons land eene afwisseling van vermakelijkheden aan, bij welke genot echter bedachtzame voorzigtigheid, meer dan elders, dient voor te zitten. Die vermaken slepen toch gewoonlijk meer slagtoffers weg, dan men schijnt te vermoeden.

Het is voor de vermogende standen de tijd der bals en casino's; uit een zedelijk oogpunt beschouwd, een gevaarlijke tijd voor tot ijdelheid neigende gemoederen, maar ook gewoonlijk voor den welstand des ligchaams. Men kleedt zich zoo ligt te dun voor ons klimaat, men danst zich zoo gemakkelijk in het zweet; men vermoeit zich boven zijne krachten, en men dekt zich bij het naar huis keeren te weinig tegen de koude winterlucht. Ik ben overtuigd, dat menige jeugdige lezeres, want onder deze treft men gewoonlijk de hartstogtelijkste dansliefhebsters aan, over deze mijne zorgvuldigheid zal glim-

lagchen; maar zij deed het gewisselijk niet, als zij bedacht, hoe menig eene, die nu aan eene zwakke borst lijdt, of onder eene uiterende ziekte wegwijnt, de beginselen dezer kwaal op een bal heeft opgedaan. Onder velen, wil ik haar slechts LOUIZE VAN G. . . . opnoemen. Ik zag haar in den verleden' zomer ten grave dragen. Slechts 19 jaar verheugden zich hare liefhebbende ouders in de schoonheid en voortreffelijke zielsvermogens der bloeiende maagd. Toen zij, op haar 18^{le} jaar, op het casino te A. werd voorgesteld, trok zij de aandacht van oud en jong tot zich. Zij had eene even bevallige leest als netten voet, en de jongelingschap verzekerde haar om strijd, dat zij als eene *Sylphide* door de ruime danszaal zweefde. Welk eene gevaarlijke klip voor hare ijdelheid!

LOUIZE beminde het dansen mateloos, en daar de aanvraag grooter was, dan zij namen op haar kaartje konde plaatsen, sloeg zij geen' enkelen dans over. Als de een of ander haar welmeenend waarschuwde, beriep zij zich altijd op de sterkte van haar gestel, en werkelijk konden zich weinige meisjes hierin met haar gelijkstellen. En toch sleepte haar het onmatig dansen ten grave.

Op eenen avond, dat zij zich weder, als gewoonlijk, zonder ophouden aan dat vermaak had overgegeven, moest zij nog buitengewoon ver eenen langen kouden gang doorgaan, eer zij het haar verbeidende rijtuig kon bereiken. Fel blies de scherpe oostewind in den killen Decembervnacht; en hoe dicht zij zich in den met bont

gevoerden mantel gewikkeld had, sloeg haar de koude lucht op de borst, en eer haar twintigste verjaardag gevierd werd, was haar stoffelijk overschot naar gindschen heuvel gedragen, waar de rozen, die er bloeijen en verwelken, het sprekende zinnebeeld van haar kortstondig leven zijn.

Matigt u dus in alles, jonge lieden! maar voornamelijk in het dansen, en bij de vermaken, welke het ijs doet geboren worden. Gij gevoelt, dat ik van het schaatsenrijden spreek, als eene geschikte uitspanning voor jongelingen, daar zij de spierkracht versterkt en de leden los en bevallig leert bewegen, doch minder aan het meer teérgevoelige meisje passende, welke kleeding en lichaamsbouw hier almede met grootere gevaren te worstelen heeft dan de forsche knaap. Dezen raad ik dan ook vooral bedachtzaamheid aan, zoowel bij het doen van groote togten langs meren of rivieren, als bij het digtvriezen en losgaan der wateren. Het eerste ondernemen nooit, zonder van eenen gids verzeld te zijn, die met den loop der stroomen naauwkeurig bekend is; bij het tweede behoore men nimmer tot dezulken, welke zich *het eerste of het laatste* op het ijs begeven. *Wagen* is altijd af te raden, en bij het ijs kan men gerust het gewone spreekwoord omkeeren; want die daar *waagt*, *verliest* altijd gezondheid of leven.

De Makelaar S. was de bevalligste en snelste rijder, dien ik gekend heb, doch daarbij, hetgene er dikwijls mede gepaard gaat, een groote waaghals. In den winter

van 1826 was hij de eerste, welke zich op een klein meer, dat aan zijne woonplaats grensde, waagde; hij reed uit, maar keerde nimmer terug.

Onder de laatsten, die zich, in het voorjaar van 1858, te Londen op het ijs bevonden, telde men twee knapen, welke in de *St. James*-haven nog over de reeds losgaande schotsen heenliepen, eene derzelve kantelde, en zij vonden hun graf in de golven. Met hoe talloos vele voorbeelden zou dit nader kunnen worden aangedrongen! Ik vertrouw echter, dat het hier gezegde genoegzaam zijn zal, om een' ieder waakzaamheid aan te raden bij het genot der wintervermaken.

Spreek zelden, luister veel, vraag niet naar andrer zaken:
Zoo zult ge u zelv' bemind en daarbij wijzer maken.

TAMERLAN EN DE MIER.

De geschiedschrijvers schilderen ons TAMERLAN gewoonlijk slechts als een bloeddorstig veroveraar af, en velen hunner spreken van hem, alsof hij niet eene enkele goede hoedanigheid bezat, en toch kunnen jonge lieden van hem leeren, hoe waar het spreekwoord zij: *Een onvermoeide arbeid komt alles te boven.*

Wij willen ons niet tot lofredenaars opwerpen van den Mogolschen Emir TIMUR, beter onder den naam van TAMERLAN bekend, hoezeer hij, door onverschrokken' moed, geheel *Perzië*, *Indostan*, *Middel-Azie* en de Staten van Sultan BAJAZETH I, in het laatste der 14de en het begin der 15de eeuw, voor zijne magt bukken deed, want hij bedreef er de grootste wreedheden, en verwoestte veelal de overwonnen Landen te vuur en te zwaard; ja men wil zelfs, dat het hem tot eenen wellust zou verstrekt hebben, de afgehouwen hoofden zijner vijanden

voor zijne oogen op elkander te doen stapelen. De onwrikbare volharding, die zijn karakter kenmerkte, en hem in staat stelde, ieder plan, dat hij vormde, gelukkig ten uitvoer te brengen, willen wij slechts als navolgenswaardig aanwijzen. Moeijelikheden noch bezwaren schrikten hem immer af, noch hielden hem van het doorzetten van een gevormd ontwerp terug, al wanhoopen ook allen, die hem omringden, aan den gelukkigen uitslag.

Het waarnemen van den arbeid van een gering dier had dezen karaktertrek in hooge mate bij hem versterkt, eene mier had den veroveraar volharding geleerd. «Toen ik,» dus verhaalde hij zelf aan eenen zijner vertrouwelingen, «vroeger voor mijne vijanden vlugten moest, verborg ik mij in een oud vervallen gebouw, en hield er mij langen tijd alleen op. Om mijne denkbeelden van mijnen, toen schier hopeloozen, toestand af te leiden, sloeg ik eene mier naauwkeurig gade, die eene graankorrel, grooter dan zij zelve, tegen eenen hoogen muur wilde optorschen. Negen en zestig malen telde ik, dat de korrel naar beneden viel; doch het diertje hield vol, en den zeventigsten keer bereikte de mier haar doel. Van haar leerde ik toen moed te houden, en voor het *vervolg* nimmer aan eenen goeden uitslag te wanhopen.»

ZELFBEHEERSCHING.

De grootste wetenschap is, te weten, hoe wij ons zelve kunnen beheerschen. «Ik heb geleerd,» zeide een wijsgeer der oudheid, «mijn eigen vriend te zijn; dus zal ik mij nimmer alleen bevinden.» Men moet zich toerusten met eenige hulpmiddelen tegen de zorgen des levens, en met eenige vergoedingen tegen mogelijke teleurstellingen. Verzekeer u een toevlugtsoord in uw' eigen' boezem. Zijt los van de wereld, opdat gij haar, niet zij u beheersche!

KOSTBARE WETENSCHAP.

Daar er een tijdperk aanbreekt, waarin de jeugd ophoudt jeugdig te zijn, en de schoonheid hare bekoorlijkheden verliest, is het eene der kostbaarste wetenschappen voor eene vrouw, te leeren, op hoedanig eene wijze zij bevallig oud worden kan.

DE APPELSNEDE.

(Eene Oud-Duitsche overlevering. Vrij naar
K. SIMROCK gevolgd.)

Als Lodewijk tot Aken eens lang aan tafel zat,
(Hij was een vrome keizer) (a), die gaarne vruchten at:

Zag hij zijn drietal zonen om zijnen disch geschaard;
Hij dacht, ik wil beproeven eens ieders zin en aard.

Hij riep zijn' eerstgeboren: » Ontsluit uw kaak terstond,
Dan leg ik deze snede eens appels in uw' mond."

Toen sprak Pepijn de lange: » Heer vader! ik verzoek
Mijn appel zelf te schillen, als oud genoeg en kloek."

Toen riep de vorst den tweeden: » Ontsluit uw' mond geheel,
Zoo steek ik met mijn handen dees snede u in de keel."

En Lodewijk trad nader en knielde weltevree:
» Uw wil geschied', mijn vader!" sprak hij en nam de snee.

Toen zei de vrome keizer: » Mijn welberaden zoon!
Het groote rijk der Franken schenkt u mijn hand ten loon."

En tot den derden sprak hij: » Lotharius, mijn kind!
Ontvang den appelsnede eens vaders, die u mint."

Gelaten knielde ook deze voor 's vaders zetel neêr:
» U huldigen de Duitschers als keizer en als heer!"

Als dit Pepijn aanschouwde, bedacht hij zich terstond;
Hij boog de beide kuiën en sperde wijd den mond.

» Te laat!" hernam de Keizer, » gij draaldet al te zeer:
Mijn appel is verbruikt, er rest voor u niet meer!"

Vanhier bleef nog het spreekwoord, dat spoort tot spoed en vlijt:
Wie mèè zijn deel wil hebben, die gaap' te regter tijd.

(a) *LODEWIJK de vrome* volgde zijnen vader *KAREL den grooten* in het jaar 814 in al deszelfs waardigheden op; nog bij zijn leven verdeelde hij zijne rijken onder zijne zonen, *LOTHARIUS*, *PEPIJN* en *LODEWIJK*. De hier medegedeelde volksoverlevering zondigt, gelijk dit meermalen het geval is, tegen de geschiedkundige waarheid; daar *PEPIJN* niet 's keizers oudste, maar zijn tweede zoon was, en, hoezeer het soberst door hem bedeed, toch niet geheel vergeten werd, daar hij het koningrijk van *Aquitanië*, dat een gedeelte van het oude *Gallië* bevatte, en de daaraan grenzende provinciën, tot zijn gebied bekam. *LOTHARIUS* bekam het Frankische rijk en het koningrijk *Italië*, en *LODEWIJK Beijeren* en *Duitschland*. Waar is het echter, dat *LODEWIJK*, bij *PEPIJNS* dood, diens kinderen van de regering uitsloot en zijnen vierden zoon, *KAREL*, uit zijn tweede huwelijk gesproten, dezen deed opvolgen.

HERMAN EN MARIA.

Het groote heideveld, dat aan de landhoeve mijner tante grenst, lag voor mij, en ik kon den lust niet wederstaan, om hetzelfde over te steken. Aan de andere zijde bevond zich, aan den grooten weg, het lieve dorpje waar ik mijne kindschheid doorgebracht en zoo vele, mij onvergetelijke, uren in den pastorijs-tuin gesleten had. Er was sedert zoo veel gebeurd. Vroeg ouderloos, had eene zuster mijner moeder liefderijk voor mij gezorgd — mijne opvoeding voltooid, en mij in staat gesteld, als luitenant bij de artillerij, mijn vaderland met eere te dienen.

In de vacantedagen, die ik vroeger op *Beekendaal* doorbragt, zwierf ik gewoonlijk in den omtrek rond; ik bezocht het liefst de minst betreden paden; ik noemde dit gewoonlijk mijne *ontdekkingsreize*. Ik was in vele jaren niet buiten geweest, doch bragt er nu den korten verloftijd door, en wat mij als knaap tot eene gewoonte geworden was, werd mij ook nu eene behoefte.

Zoo zwierf ik over de heide, en bezocht de pastorijs, waar ik geboren was; zij was mij echter geheel vreemd

geworden, want mijn lieve vader, mijne dierbare moeder en de oude SUZANNA bewoonde dezelve niet meer. De uitgestrekte boomgaard, met heerlijke kersenboomen, was in eenen engelschen bloemtuin veranderd. *Fidel*, de groote bandhond, die mij altijd zoo vriendelijk te gemoet kwam, was door een klein keffend windhondje vervangen, dat mij in de beenen beet, — de oude school, met looden vensters, was in een nieuwerwetsch gebouw, met groote kerkraden, herschapen, en de plaats, waar de strenge, doch brave, meester GIDEON, met zijne eerwaardige krulpruik, mij uit het haneboek de letters geleerd had, werd nu door eenen blozenden jongman bekleed, wiens blonde lokken met steedschen zwier waren opgemaakt.

Slechts twee voorwerpen waren onveranderd gebleven: de oude gothische kerk, die de zucht tot verandering, den mensch eigen, met hare kolossale muren scheen te tartten, en het daarnevens liggende graf mijner ouders, te nederig, om de opmerking tot zich te trekken van hen, die de waardij der goede menschen niet hadden mogen leeren schatten, wier stof hetzelfde omsloot. Met een weemoedig genoegen vertoefde ik eenige oogenblikken bij de met mos begroeide zerk, en dacht aan de dure verpligting, die op mij rustte, zoo ik in hunne voetstappen wilde treden.

Het geklingel eener naar de schaapskooi terugkeerende kudde herinnerde mij, dat het ook voor mij tijd werd *Beekendaal* weder op te zoeken. Ditmaal koos ik het

kortste pad; het leidde door een statig dennenwoud, aan welks zoom hier en daar eene armoedige hut zich ver-
toonde. Eene derzelve grensde zoo dicht aan den landweg,
dat men door het openstaande venster alles kon waarne-
men, wat er binnen voorviel. Het luide snikken, dat
mij van daar tegenklonk, wekte mijne nieuwsgierigheid,
en wat ik toen aanschouwde, mijn innig medelijden.

Vóór een bed, met eenige lompen bedekt, was een
bleek, door pijnen gefolterd man, half gekleed, op een'
ouden stoel nedergezegen. Zijn met doeken omwonden
hoofd rustte tegen den boezem eener nog jeugdige vrouw,
die hem liefderijk ondersteunde. Op een houten bankje
zaten twee kleine knapen aan de kniën van den zieke te
schreijen, beurtelings zijne uitgeteerde hand met kussen
overdekkende. Een meisje, dat dertien of veertien jaren
konde tellen, weende luid en voltooide dit tafereel van
menschelijke ellende.

Ik was het nog niet met mij zelve eens, wat ik doen
moest: de hut binnentreden, of ongemerkt eenig bewijs
van mijne deelneming achterlaten, toen de deur zich
ontsloot, het jonge meisje de hut met drift verliet en
het naaste pad insloeg. Zij had mij niet bespeurd; ik
verhaaste mijne schreden en was haar weldra op zijde
getreden. Ik knoopte een gesprek met haar aan, en
vernam, dat zij de dochter van den armen HERMAN was,
wiens uitgeteerd gelaat een oogenblik te voren mijn
medelijden had opgewekt; dat haar vader, in het jongste
voorjaar, bij het boomsnoeijen, uit een' hoogen beuk

HERMAN EN MARIA.

was nedergestort, en zich zoodanig bezeerd had, dat hij, schoon het hem niet aan heelkundige hulp ontbroken had, niet lang achtereen het op zijne harde legerstede kon uithouden, en dat hij, dagelijks verzwakkende, het bed niet dan met groote moeite en onder het doorstaan van hevige pijnen kon verlaten. «Het is wel gelukkig voor ons,» zeide zij, met blikken, waaruit eene groote liefde straalde, «dat moeder zoo sterk is en zoo trouw voor ons werkt; want daar vader in vele maanden niets verdiend heeft, zouden wij anders van honger zijn omgekomen.» «Was die jonge vrouw, die zoo straks uw vader ondersteunde, uwe moeder?» vroeg ik met eenige verwondering.

«Eigenlijk mijne moeder niet,» hernam het meisje, «want die ligt sedert meer dan vier jaren op het kerkhof. Maar de lieve MARTA, hoe schoon zij was, heeft vaders hand niet versmaad; zij meende de groote verplichting, die zij altijd zegt aan onze moeder te hebben, niet beter te kunnen erkennen, dan door de verzorgster harer kinderen te worden. Nu, daar moge God haar voor loonen! want voor vader en ons is zij altijd eene trouwe verzorgster gebleven.»

Met moeite verborg ik mijne aandoeningen; daar wij een' kruisweg genaderd waren, en het meisje links den weg naar de stad insloeg en mijn pad regs liep, drukte ik haar mijne welgevulde beurs in de hand, en onttrok mij aan hare dankbetuigingen.

Een onverwacht opontbod van mijnen kolonel had mij reeds den volgenden dag *Beekendaal* doen verlaten, en de onrustige dagen, die wij sedert doorleefden, hadden mij langen tijd belet hetzelfde weder te bezoeken. Toen ik zes jaar later derwaarts terugkeerde, was het landgoed in andere handen gekomen. Mijne liefdevolle tante had hare aardsche loopbaan voleindigd, en op mij, die reeds zooveel aan haar te danken had, waren al hare bezittingen bij erfenis overgegaan.

Met den rentmeester, die zoo te regt tante's vertrouwen genoot, de aanhoorigheden van *Beekendaal* openmende, trof mij inzonderheid de netheid van eene kleine hoeve, door eenige akkers omringd, die blijkbaar aan de heide ontwoekerd waren. Spoedig vernam ik, dat het MARIA'S woning was, en dat de gift, die ik der kleine MINA op den bewusten avond gedaan had, de bron van al dezen voorspoed geworden was. Die gift had mij niet verarmd, maar het behoeftige gezin, in den volsten zin des woords, verrijkt. Ach, hoe vaak zijn wij, mildelijk door God gezegenden, in staat gelukkige menschen te maken, en hoe dikwijls laten wij de gelegenheid daartoe ongebruikt voorbijgaan!

HERMAN had nog ettelijke maanden zijn aardsch lijden moeten dragen, en was nacht en dag door de onvermoeide MARIA liefdevol verpleegd; met eene bede voor haar heil op de lippen was hij de eeuwigheid ingetreden.

Had men een gedeelte mijner gift tot verkwikking van den zieke en verzachting van zijn hard lot besteed, toen

hij begraven was, diende het andere om de woning op te knappen, het noodige gereedschap ter landontginning en een paar koebeesten aan te koopen. Van het bestuur der domeinen bekwam MARIA, tegen eene geringe erfpacht, den heidegrond, die hare woning omgaf, en, met medehulp van hare vriendelijke bureu, gelukte het der kloeke vrouw, den woesten grond in vruchtdragende velden te herscheppen. Gods kennelijke zegen rustte op alles, wat zij ondernam; reeds tweemaal bleef haar oogst behouden, terwijl eene hagelbui dien in het naastbijgelegen dorp geheel vernielde, en zij had aan tante's deelnemende menschenliefde de woning en schuur te danken, die de kleine hut vervangen had, waarin zij met haren HERMAN zich zoo kommerlijk had moeten behelpen.

Menig geschikt huwelijksaanzoek had de nog knappe vrouw reeds van de hand gewezen; zich geheel aan HERMAN'S kroost toegewijd hebbende, vreesde zij te zeer, dat eene nieuwe verbindtenis haar mogt verhinderen, de dure plichten behoorlijk te vervullen, welke zij jegens die kinderen had op zich genomen.

Geene moeder kan door het kroost, dat zij het aanzijn schonk, hartelijker bemind worden dan MARIA door HERMAN'S kinderen, die om strijd alles aanwenden, om haar genoeg te geven. MINA telt nu twintig jaar, is een voorbeeld van zedelijkheid voor al de meisjes in den omtrek en staat hare moeder naarstig bij in derzelve drukke werkzaamheden. KLAAS en GERRIT behooren tot de beste leerlingen van de dorpschool, en slijten hunne

vrije uren met nuttig akkerwerk. Het is een lust deze vergenoegde menschen gade te slaan, die in hunnen kring ieder ten voorbeelde kunnen gesteld worden, en uit wier lotgevallen wij, onder anderen, op nieuws leeren mogen, hoe de goede Bestuurder der wereld al zijne schepselen gadeslaat, aller lot wijselijk regelt en *het water wel tot, maar niet over de lippen komen laat.*

MOEDERWEELEDE.

Ziet mijn kleine meid eens aan!
Blond van haar en wenkbraauwbogen,
Rood van koonen, blaauw van oogen.
Moeders! hebt ge er ook zoo een? —
Neen, gewis, zoo hebt ge er geen!

Ziet mijn zoete meid eens aan!
Dik en mollig als een gansje,
Zoet als suiker is mijn Jansje.
Moeders! hebt ge er ook zoo een? —
Neen, gewis, zoo hebt ge er geen!

Ziet mijn lieve meid eens aan!
Nimmer knorrig, boos of grillig,
Altijd vriendlijk en gewillig.
Moeders! hebt ge er ook zoo een? —
Neen, gewis, zoo hebt er geen!

Ziet mijn brave meid eens aan!
 Neen, geen stoute bengels zouden
 Zoo veel van hun moeder houden.
 Moeders! wilt ge er ook zoo een? —
 Maar ge krijgt de mijn' niet, neen!

Komt er eens een koopman om,
 Sluit hij heel zijn geldkist open,
 Om zoo lief een kind te koopen,
 Toch krijgt hij het mijn' niet, neen!
 Koop' hij zich er elders een!

Naar BURGER.

J. W. MULLER.

Kwelling en onrust wassen op den akker des kwaads;
 zielevrede en gemoedsrust op den akker der deugd.

E D E L E T R E K

VAN ZICH ZELVE

OPOFFERENDE KINDERLIEFDE.

Op een dorp, in het noorden van *Frankrijk*, had zich onlangs een bejaard en zwak man laten overhalen, om, ten einde beter verzorgd te kunnen worden, bij zijn' oudsten zoon te komen inwonen. Op zekeren dag, in het begin van het jaar 1828, dat de ziek te bed liggende vader zich met zijne twee jongste dochters, vijftien à zestien jaren oud, alleen te huis bevond, komt hem de jongste zeggen, dat hare zuster, water willende putten, door het uitglijden van hare voeten, naar beneden gestort is. De vader, hoe zwak hij zijn moge, verlaat terstond ongekleed het bed en ijlt naar den put. Hij vindt het meisje in denzelfden hangende, terwijl zij zich met de handen aan eenige vooruitstekende steenen geklemd houdt. Haar een touw toe te werpen, haar dit te doen grijpen, en te pogen haar zoo uit de diepte naar boven te halen, is het werk van een oogenblik.

Doch het zich in doodsangst bevindende kind roept, dat de krachten haar begeven; de jongere zuster kan door de engte der opening geene hulp aanbrengen; de zwakke grijsaard buigt zich voorover, grijpt haar bij de armen, en het gelukt hem, door eene laatste wanhopige poging, zijne dochter, zonder letsel, uit den put te trekken. Beide begaven zich nu te bed, en als de zoon, te huis komende, van zijne jongste zuster verneemt, wat er gebeurd is, dankt hij God voor den gelukkigen afloop van het ongeval, en begeeft zich vervolgens naar de legerstede van den grijsaard, die echter den schok van den hevigen angst, de werking der koude en nattigheid niet had kunnen doorstaan.... De zoon stond bij het lijk zijns vaders, die, als een offer zijner kinderliefde, ter eeuwige ruste was ingegaan.

D O O R T J E,

OF

Kinderlijke deugd en goede hoedanigheden beloond.

In eene der bekoorlijkste streken van *Gelderland* woonde, op een klein afgelegen, maar toch niet onbevallig dorpje, de arme weduwe van den heer *VRIJLAND*, welke voorheen in *Holland* eenen aanzienlijken post bekleedde en onder de rijkste van de stad zijner woning geteld werd. De rampspoedige mevrouw *VRIJLAND* had zich aan den kring harer vrienden en bekenden onttrokken, en zich met de dertienjarige *THEODORA* naar dit landelijk verblijf begeven, waar men haar slechts onder den naam van de ongelukkige vrouw *VELDWIJK* kende; zij had vier jaar vóór den dood van haren echtgenoot, het vijf en dertigste jaar van haar leven, door eene gevaarlijke ziekte en ontsteking in de oogen, haar gezigt verloren; het aanvallige *DOORTJE* was toen zes jaar oud, en verstreekte der in stilte lijdende moeder, van toen af, niet slechts tot hulp, maar ook tot vertroosting en ware vreugde. De onschul-

dige liefkozingen van het goedhartig, medelijdend kind verzachtten niet zelden het smartelijk gevoel, dat de in vele opzigten hulpeloze moeder, om het gemis van het edelste der zintuigen, zoo zorgvuldig poogde te verbergen: menigwerf kuste de kleine THEODORA de stille tranen van de wangen der geliefde moeder, en kon zij, door haar eenvoudig kinderlijk gesnap, een' zoeten glimlach om de lippen der moeder doen verschijnen, dan genoot het kind een' wellust, dien het meest geliefd speelgoed, of de meest gewenschte vermaken haar niet konden geven. Intusschen had de verstandige mevrouw VRIJLAND, ondanks eenen zamenloop van grievende rampen, die haar troffen, niets onbeproefd gelaten, om aan hare kleine lieveling de beste opvoeding te bezorgen. Zij was niet slechts verrijkt geworden met alle kundigheden, die het leven van een meisje, en vervolgens van eene vrouw, kunnen veraangenamen, en die haar tevens voor anderen nuttig kunnen doen zijn, maar ook het godsdienstig gevoel, dat in alle menschelijke harten sluimert, was, van jongs af, door de verstandige mevrouw VRIJLAND zelve opgewekt en ontwikkeld. De vrolijk opgroeijende THEODORA was mede al vroeg aan huisselijke bezigheden gewend; want mevrouw VRIJLAND was door hare eigene lotgevallen overtuigd geworden, dat jonge meisjes, die tot niets anders opgevoed worden, dan om in de zoogenaamde groote wereld vertooning te maken, noch voor zich zelve, noch voor anderen in staat zijn, eenig bestendig menschelijk geluk te verspreiden. Ja, de goede

vrouw had door ondervinding geleerd, dat meisjes, die tot niets anders opgekweekt zijn, dan om in aanzienlijke kringen te schitteren, wanneer zij door grievende tegenspoeden uit den hoogen stand, waarin zij geboren zijn, verdrongen worden, en met armoede en menschelijke ellende moeten worstelen, duizendwerf meer ongelukkig en beklagenswaardig zijn dan zij, die van hare vroegste jeugd af geleerd hebben, zich zelve in alle omstandigheden te redden. Deze toch kunnen zich boven alle wisselvalligheden verheffen; geene armoede kan haar vernederen: moedig kunnen zij alle standsverwisseling verduren, en zij behouden de hoogachting van alle weldenkenden; en waar toch is het kind, schoon het in overvloed opgevoed wordt, dat volkomen verzekerd kan zijn, nooit eene verwisseling van lot of stand te zullen ondergaan of leert ons de geschiedenis niet, dat kinderen, zelfs in vorstelijke paleizen opgewiegd, weleens tot den laagsten stand in de menschelijke maatschappij werden vernederd?

Mevrouw VRIJLAND had hare lieve kweekeling op soortgelijke lotsverwisselingen oplettend gemaakt, die wij in het dagelijksche leven zoo veelvuldig kunnen opmerken onder ons bekende familiën, en waarvan de vroegere en latere geschiedenis zoo menig voorbeeld oplevert. Hoe leerzaam toch is, in dat opzigt, niet het voorbeeld van eene MARIA DE MEDICIS, koningin van *Frankrijk*, die, verstooten en met gebrek worstelend, te *Keulen* overleed! hoe menig bewijs van ongedachte lotsverwisseling heeft,

onder andere, de fransche geschiedenis niet in de laatste tijden opgeleverd, en hoe gelukkig voor zich zelve, hoe roemrijk in het oog van anderen, waren niet dezulken, die uit den hoogsten stand nederstortende, zich zelven door eigene talenten of handenarbeid levensonderhoud wisten te bezorgen, zonder tot vernederende bedelarij toevlugt te moeten nemen! Strekt het niet den laatsten koning van *Frankrijk*, *LODEWIJK PHILIPS*, tot eer, dat hij, van alles beroofd en als balling omzwerende, op een der Zwitsersehe dorpen, als schoolonderwijzer zich het noodige levensonderhoud wist te verschaffen? . . .

Doch keeren wij tot de kweekeling van mevrouw *VRIJLAND* terug: toen het bevallig en leergraag meisje twaalf jaar oud was, bewonderde elk hare onderscheidene bekwaamheden: zij bespeelde de forte-piano met gevoel; vergezelde met hare liefelijke stem de klanken, die zij uit de guitar lokte; zij danste met smaak, en muntte in het borduren en andere fraaije handwerken uit; maar *DOORTJE* was niet minder bedreven in het in orde brengen van de huishoudelijke en andere kamers, in het keurig net weschikken van linnen en ander goed, in de oplettendste zorg voor alles, wat de zindelijkheid betreft; zelfs verstond zij iets van de kookkunst, en in het naaijen en verstellen van hare eigene kleedingstukken muntte zij uit. Ik zwijg van de teedere bezorgdheid, waarmede zij voor alles, wat hare geliefde moeder betrof, waakte; hierin overtrof zij ver hare jeugdige jaren; zij voorkwam de

wenschen der waardige vrouw; zij was haar waarlijk tot oogen, want het lieve meisje had zich het beschrijven van alles, wat zij zelve zag en om haar heen gebeurde, zoo eigen gemaakt, dat mevrouw *VRIJLAND*, hetzij in huis, hetzij op hare wandelingen of in hare verkeerling met anderen, weinig of niets scheen te verliezen.

De heer *VRIJLAND*, wiens gedrag ik niet kan beoordeelen, werd op het onvoorziest van zijnen voordeelligen post ontzet, en verloor hierdoor een aanzienlijk inkomen; toch wilde hij de voormalige kostbare levenswijze behouden en zich in niets verminderen, schoon zijne verstandige vrouw hem onophoudelijk hiertoe aanmaande; de man bleef volhouden, verkocht eerst zijne landerijen en buitenplaats, en toen de spijt over de zegepraal van zijne vijanden aan zijne gezondheid knaagde, liet hij zich tot spelen verleiden, om daardoor, zoo mogelijk, zijne verveling en onvergenoegde gemoedsgesteldheid te verdrijven; ja, zette eindelijk alles wat hij bezat op het spel, verloor het, zag zijne vrouw en dochter tot gebrek lijden veroordeeld, en eindigde op eene allerongelukkigste wijze zijn leven. In hem zien wij alzoo de gevolgen van den hoogmoed, die geene vernedering kan dulden, van de zwakheid, die aan verleiding geen tegenstand biedt, en boven alles van het moedeloos wantrouwen aan eene zorgende Voorzienigheid.

Mevrouw *VRIJLAND* hield, nadat alle schulden betaald waren, niets over, dan het lieve welopgevoede *DOORTJE*, en het moedig vertrouwen op haren hemelschen Vader.

En gelijk hierboven gezegd is, zij begaf zich naar *Gelderland*, en verkoos aan het eind van het eenvoudige dorpje *G....* eene kleine, doch net gebouwde woning; aan weinige onder hare vroegere bekenden had zij haar gemaakt plan ontdekt; de meeste dergenen, die voorheen met den heer en mevrouw *VRIJLAND* verkeerden, hadden, na de afzetting van mijnheer, zich allengs meer teruggetrokken, en eindelijk de weduwe geheel aan haar lot overgelaten; slechts weinige getrouwe vrienden waren haar overgebleven; deze hadden gaarne gezien, dat de edeldenkende vrouw andere maatregelen had genomen, als bij voorbeeld het inleveren van verzoekschriften aan het lands- of stadsbestuur, waarin zij haren nood en dien van haar kind te kennen gaf; doch dat wilde zij niet, en waarlijk dit haar gedrag verdient ieders goedkeuring.

Mevrouw *VRIJLAND* ontdeed zich nu van eenige nog overgeblevene juweelen en andere kostbaarheden, waarvoor het meest noodige eenvoudige huisraad werd ingekocht. Het dertienjarig *DOORTJE* schikte alles met bevaligheid, en werd, waar dit vereischt werd, te regt geholpen door de brave en spaarzame vrouw van den schoolouderwijzer; alles werd door mevrouw *VRIJLAND* (nu *VROUW VELDWIJK*) goedgekeurd, daar de dochter de wenschen der moeder wist voor te komen.

DOORTJE zette zich ijverig aan het werk; haar keurig naaijen bezorgde haar van de dorpelingen het fijnste werk, vooral dat voor kinderen; haar borduurwerk werd in de

naaste stad en ook op de buitenplaatsen verkocht; hare moeder breide met niet minder ijver, en zoo ontbrak het beide nimmer aan het noodige levensonderhoud. *VROUW VELDWIJK* was vergenoegd en tevreden, en het van gezondheid blozende *DOORTJE* nam dagelijks toe in bevaligheid; beide waren bemind en geacht, niet slechts bij de gulhartige landlieden, maar ook de waardige dorp-leeraar, de schout, een wellevend man, de waardige onderwijzer, en hunne huisgezinnen, verschaften aan *VROUW VELDWIJK* en hare dochter een levendig en hoogst nuttig verkeer. De vlijt, waarmede *DOORTJE* arbeidde, liet haar nog tijd genoeg over, om dagelijks met hare moeder in den bekoorlijken omtrek te wandelen; dit toch was voor beider gezondheid noodig, en de zoo kundige als godvruchtige moeder genoot een' waren zielewellust, wanneer zij haar geliefd kind in het leerboek der natuur (dat zij door geheel haar leven met zoo veel ijver bestudeerd had) onderwees, en Gods wijsheid, liefde en almacht in hetzelfde mogt doen opmerken. *DOORTJE* gevoelde dan, hoe gelukkig zij was zulk eene moeder te bezitten, en hechtte zich telkens, ware het mogelijk, nog vaster aan de geliefde vrouw. Zij geleidde haar met onbegrijpelijke zorg en teederheid; zij nam alles voor haar uit den weg; geene bloem, geen plantje liet zij onopgemerkt; alles teekende zij met woorden af, en waar eene geurige bloem outlook, verkwikte zij hare moeder, door die voor haar af te plukken.

Na bijna twee jaren op deze wijze geleefd te hebben,

werd vrouw VELDWIJK door eene zware ziekte aangetast; de krachten der goede vrouw schenen te zullen bezwijken; DOORTJE week niet van het krankbed; want, schoon men haar alle mogelijke hulp aanbood, zij kon niet dulden, dat een ander hare moeder, die zoo aan hare hulp gewoon was, zoude oppassen, zelfs niet, nadat vrouw VELDWIJK haar menigwerf bleef bidden om rust te nemen en hare eigene gezondheid te sparen. »Nee, nee, lieve moeder!» zeide zij schreijende, »hoe zou ik rusten kunnen, wanneer een vreemde u moest helpen; ach! met den besten wil weten zij niet zoo als ik, hoe gij het verlangt; gij zoudt u dan niet zoo wel, zoo gelukkig gevoelen, als bij uw kind; en ik, ach! ik zou grievende smart daarover lijden; nee, uw DOORTJE moet altijd bij u zijn; de goede God zal mij daartoe wel krachten geven, en mij door uwe herstelling beloonen.» — Dit was ook zoo; het geweld der krankheid verminderde, en het door angst zoo lang gepijnigd DOORTJE herleeftde; doch daar het lieve meisje, in al dien tijd, niet had kunnen arbeiden, was niet slechts alle voorraad verteerd, want de geneesmiddelen waren kostbaar, maar ook aan de meest noodige zaken was dringende behoefte. Zorgvuldig trachtte zij dit voor hare moeder te verbergen, die echter dit bij haar zelve berekende, en daarom meer dan eenmaal vroeg, of hare dochter ook kleine schulden gemaakt had; doch zij ontving altijd de plegtige verzekering van het tegendeel, en dit was ook de waarheid; maar DOORTJE had ook het laatste, dat zij tot versiering bezat (een paar

ringetjes, oorbelletjes en een halskettingje), tot geld gemaakt.

De arme moeder herstelde wel, maar bleef lang zwak, zoodat zij zelve niets doen kon, en DOORTJE veel tijd moest besteden aan het een en ander, dat de oplettende vrouw gewoon was met eigene handen te verrigten, en ook aan gedurig kleine wandelingen, die de kundige geneesheer tot herstelling en versterking der gezondheid van vrouw VELDWIJK noodig keurde. DOORTJE deed intuschen alles, wat in haar vermogen was, naaide en borduurde met verdubbelden ijver; hierdoor verdiende zij nog altijd genoeg, om harer nog zwakke moeder nuttig voedsel, en zelfs nu en dan verkwikkingen te bezorgen; doch voor haar zelve schoot veeltijds weinig of niets over, schoon zij hare moeder altijd deed gelooven, dat het haar aan niets ontbrak.

Op zekeren dag kwam zij tegen den avond van eene buitenplaats, die bijna een uur van het dorpje gelegen was, terug; zij had werk, waaraan zij den geheelen nacht haren slaap had opgeofferd, te huis gebragt, doch geen geld daarvoor ontvangen: de dame, aan wie het behoorde, had haar door den knecht doen weten, dat zij op dat oogenblik gezelschap had, en het werk den volgenden dag zou laten betalen: dit sloeg DOORTJE geheel ter neder; want zij had gehoopt, dezen avond hare lieve moeder met eene onkostbare, maar smakelijke spijs te verrassen, en nu had zij zelfs geen brood in huis. Droe-
vig zette zij zich nabij hare woning onder een' boom op het

gras neder; tranen ontvloeiden haar schoon hemelsblauw oog, en het hoofd zonk haar op de borst. Een fraai open rijtuig, waarin een heer en dame gezeten waren, reed haar langzaam voorbij. »o, Zie eens,» zeide de dame tot haren echtgenoot, »welk een lief, schoon meisje zit daar eenzaam te weenen; vurig wenschte ik te weten, wat haar deert.» DOORTJE had het rijtuig niet vernomen, daar hare ziel geheel met hare moeder vervuld was, naar welke zij verlangde, hoezeer zij op het denkbeeld terugbeefde, dat zij haar zou moeten bekennen, niets meer te hebben, dat dezen avond tot voedsel kon dienen. Het rijtuig, waarvan ik zoo even sprak, was naauwelijks twintig boomen verder gereden, toen het door het breken van de as omviel; de dame gaf een luiden gil: dit deed DOORTJE opzien, en in hetzelfde oogenblik te hulp snellen. Noch de heer, noch de koetsier hadden enig letsel; doch de dame had zich aan het hoofd een weinig, maar nog al van belang aan den arm en de hand bezeerd. De hand bloedde; DOORTJE omwikkelde die met haar voorschoot, en toen mijnheer, die de verschrikte vrouw in zijne armen hield, zeide: »Lieve EMILIA! had ik maar water om u te drinken te geven!» vloog DOORTJE als een pijl van den boog naar een huisje, dat in het geboomte verborgen was, en bragt een glas water terug, dat voor de drie verschrikte menschen hoogst noodzakelijk was. Men vroeg naar eene herberg; doch die was vrij ver af; DOORTJE bood zich aan, om de dame bij hare moeder te brengen, ten einde daar te rusten, en van den schrik

te bekomen; dit werd met dankbaarheid aangenomen, terwijl mijnheer en de koetsier, bijgestaan door eenige landlieden, voor het gebroken rijtuig en de paarden zouden zorgen. »Lief kind!» zeide mevrouw, terwijl zij, op den arm van het meisje leunende, voortwandelde, »woont uwe moeder nog ver van hier?» »Neen, mevrouw!» was het antwoord, »ziet gij daar dat huisje met wijngaardloof en klimop begroeid, daar woont mijne moeder.» Spoedig was het huisje bereikt. Binnentredende, riep DOORTJE: »Lieve moeder! ik breng u hier eene dame, die door het breken van een rijtuig verschrikt en gekwetst is; zij mag hier immers wel een weinig vertoeven?» Dit zeggende, plaatste zij de dame naast hare moeder; zij had de eerste onderweg reeds bekend gemaakt met het ongeluk der blinde. De vriendelijke dame vatte nu de hand der achtingswaardige weduwe, en zag haar belangstellend aan.

»Wees mij welkom,» sprak deze; »o, zeg mij, hebt gij u veel bezeerd? DOORTJE zal een kundig heelmeeester halen.»

»Dat is niet noodig, goede vrouw!» was het antwoord; »het is maar geschaafd, en aan den arm mogelijk een weinig gekneusd.»

Vrouw VELDWIJK gaf nu de beste middelen aan de hand om de pijn te verzachten, maakte zelve den arm bloot en liet DOORTJE dien met azijn, water en een weinig zout wasschen, en het bleek der dame nu zelve dat noch de kneuzing, noch de schaving veel te beduiden hadden.

De liefderijke behandeling, die mevrouw WERBURG hier genoot, nam haar geheel voor moeder en dochter in; hare blikken volgden al de bewegingen van DOORTJE; zij kon niet begrijpen, dat zoo veel beschaafdheid, zoo veel ongeveinsde wellevendheid, als deze vrouwelijke wezens in woorden en handelingen toonden, op zulk een afgelegd dorpje, en in zulk eene nederige landwoning bestaan kon; zelfs het plaatsnemen van het huisraad, de zuiverheid der vensterglazen, en de menigvuldige bloemen, die den liefelijksten geur verspreidden en met zoo veel kunst en smaak geschakeerd en op de vensterbanken geplaatst waren; alles werd door mevrouw WERBURG bewonderd. Het duurde intusschen vrij lang, eer er iets van haren echtgenoot of van het rijtuig vernomen werd.

» Wij dachten in het naaste stadje,» zeide de dame, »iets te eten; wij hebben dezen middag niets gebruikt; ik gevoel mij in waarheid flauw; mogt ik zoo vrij zijn, lieve vrouw! om slechts een stukje brood van uwe goedheid te vergen?»

» O, van harte gaarne zullen wij u voldoen,» sprak vrouw VELDWIJK; »kom, lieve DOORTJE! wij hebben wel niet veel, maar geef wat wij hebben, kind!»

DOORTJE werd gloeiend rood, en fluisterde schreiende hare moeder in, dat zij niets in huis had, en ook geen geld had ontvangen.

» Arm kind!» zeide vrouw VELDWIJK, het meisje aan hart drukkende, »mij hebt gij dezen middag de spijs opgedrongen, en de hemel weet, of gij zelve iets gehad

hebt!» De moeder mengde hare tranen met die harer dochter; het hart van mevrouw WERBURG klopte door medelijden, want de schrandere vrouw begreep den inhoud van het stille gesprek.

» Ween niet, goedhartige vrouw?» zeide zij, »ween niet, lief gevoelvol meisje! nu weet ik ook, waarom gij weenend aan den weg zat; vergeef mijne stoutmoedige vooronderstelling, het was om brood; gij hebt zeker niets in huis op het oogenblik?»

» Mijn DOORTJE,» sprak nu de moeder, »bragt borduurwerk te huis; zij dacht de belooning daarvoor te ontvangen; doch rijke lieden begrijpen niet, dat voor de arme eene kleine som dikwijls heel groot is; maar wij kunnen wachten tot morgen, had ik nu voor u slechts iets, lieve dame!» In dit zelfde oogenblik trad haar echtgenoot de woning binnen, als ook de koetsier, beladen met een aantal zaken, die in het rijtuig (dat door goedhartige landlieden bij een' wagenmaker gebragt was) behoorden; ook waren de paarden verzorgd, en op de vraag, waar het lieve meisje, dat zoo veel hulp geboden had, woonde, waren zij hier te regt gebragt. Onder de ingepakte goederen behoorde ook het een en ander, dat tot voedsel en zelfs tot verkwikking diende. Vriendelijk werden vrouw VELDWIJK en DOORTJE gedwongen daarvan te gebruiken; gaarne had mevrouw WERBURG op eene ruimere wijze in de behoeften van moeder en dochter voorzien; doch beide weigerden iets aan te nemen, en beide betuigden verheugd te zijn, dat zij voor het

minst eenige hulp hadden kunnen betoonen. De heer WERBURG had van het eerste oogenblik, waarin hij DOORTJE gezien had, meer dan eene gewone belangstelling in het meisje doen blijken; onwillekeurig bleef zijn oog, nu hij zich met haar onder hetzelfde dak bevond, op haar zacht, aanminnig gelaat gevestigd, de koetsier had intusschen de dorpherberg opgezocht, en plaats voor zijn heer en mevrouw besteld, want het rijtuig kon niet vóór den volgenden middag hersteld zijn. De heer en dame namen eerst laat in den avond afscheid van VROUW VELDWIJK, en DOORTJE deed hun nog tot ver in het dorp uitgeleide.

»Lieve WERBURG!» zeide mevrouw, zoo ras zij alleen waren, »dat lieve, aanvallige DOORTJE heeft eenen diepen indruk op u gemaakt, zeker op mij ook; maar ik zag een' traan in uw oog, toen gij haar, in diepe gedachten verzonken, aanstaardet. Wilde de moeder dat kind aan ons afstaan, het zou mij vreugde geven haar verder op te voeden.»

»Ach, EMILIA! ook dezen traan moet gij mij vergeven,» sprak WERBURG, »de hemel weet, dat ik u hartelijk liefheb; maar dat meisje bragt mij het beeld van mijne zoo vroeg gestorvene JULIA zoo levendig voor den geest, dat ik op het eerste gezigt ontroerde, en hoe meer ik het kind gezien heb, hoe duidelijker de gelijkenis mij werd. Ja, ik wenschte ook, dat het ons vergund wierde, voor dat kind te zorgen.» Den geheelen avond bleef DOORTJE het voorname onderwerp der gesprekken, en men besloot hieromtrent een voorstel aan de moeder te doen.

Dit gebeurde dan ook den volgenden morgen, want DOORTJE kwam al tijdig vernemen naar den welstand der reizende lieden; doch nauwelijks hoorde zij het gemaakt plan om haar mede te nemen, en haar als eene eigene dochter te behandelen, of zij begon bitter te weenen, en verklaarde liever te willen sterven, dan hare arme moeder te verlaten. En schoon VROUW VELDWIJK met verkropte smart in het voorstel van mijnheer en mevrouw WERBURG toestemde, en DOORTJE bijna dwong, om aan het verlangen der goede menschen te voldoen, niets kon baten. »Kind!» sprak de arme moeder, »gij weet, tot welk een toestand wij gebragt zijn; in uwe vroege jeugd zijt gij aan het vol genot van al het noodige gewend; nu lijden wij gebrek; gij moet arbeiden, om mij in het leven te behouden: o ga, mijn kind! ik zal dan minder om uwentwil lijden.» De stem der arme vrouw smoorde in hare tranen; DOORTJE viel haar om den hals. »Nooit — nooit,» snikte zij, »verlaat ik u, lieve moeder! voor geene wereld begeef ik mij van hier!» Vergeefs verzekerden mijnheer en mevrouw, dat zij voor het onderhoud der moeder zoude zorgen, en haar zoo lang zij leefde, behoorlijk zouden laten oppassen. »Neen,» zeide DOORTJE schreiende, »geene vreemde hand mag mijne lieve moeder geleiden, geen vreemde mag voor haar zorgen; ik alleen kan, mag en moet dat doen; o ween niet, lieve moeder! uw kind verlaat u niet!»

»DOORTJE!» sprak nu de moeder, na zich een weinig hersteld te hebben, »ik ben uwe moeder niet; maar ik

kon u niet meer teeder liefhebben, al had ik u onder dit hart gedragen." En nu verhaalde de goede vrouw, dat zij met haren echtgenoot, een paar jaar na hun huwelijk eene reis gedaan had naar *Engeland*, en dat zij te *Manchester* in een logement eene jonge vrouw had ontmoet, die op het punt was van moeder te worden. »De man van die vrouw," verhaalde zij verder, »was een Hollander, en door de zonderlingste lotgevallen gedwongen, om met een engelsch oorlogschip naar *Amerika* te vertrekken. Vier maanden was hij reeds weg, en de jonge schoone vrouw ontving in hetzelfde uur, waarin haar kind geboren werd, het bericht, dat haar man in *Amerika* verdronken was. Dit bericht was doodelijk voor haar. »KAREL! dierbare KAREL!" riep zij, »moest ik u daarom hier met zoo veel angst verwachten!" en gedurig den naam »KAREL!" herhalende, viel zij in zware stuiptrekkingen, en stierf in mijne armen. Vruchteloos hebben wij naar hare familie vernomen; noch in *Engeland*, noch in *Holland* was haar naam of familie bekend; zij had niet veel van waarde bij zich; wij lieten het lijk behoorlijk ter aarde bestellen, en hadden van het eerste oogenblik af onherroepelijk besloten, het kind als ons eigen aan te nemen en op te voeden; de naam der moeder, dien wij op eenige brieven vonden, was JULIA GEROLA; het weinige, dat eenige waarde had, is onder al onze treurige lotgevallen bewaard gebleven; het is DOORTJES eenig eigendom. Spoedig vertrokken wij met het kind en eene gezonde min naar *Holland*, en geen mensch heeft ooit

anders geweten, dan dat THEODORA, die wij als een geschenk van God beschouwden, ons eigen kind was. Mijnen volgende levensloop kan ik u niet verhalen." Hier zweeg de goede vrouw, en DOORTJE, luid schreiende, knelde haar nog vaster aan haar hart.

De heer WERBURG had al dien tijd zichtbaar met verschillende aandoeningen gestreden. »JULIA GEROLA!" riep hij luid weenende, »zij was mijne gade! gij zijt gewroken, eerwaardige grijsaard, aan wien ik haar ontroofde! o, Mijn kind! mijn kind! kom aan het hart van uwen vader!" Dit zeggende, rukte hij DOORTJE uit de armen harer moeder en hield haar vast aan zijne borst geklemd; het was een aandoenlijk tooneel! MEVROUW WERBURG weende; haar echtgenoot greep beide hare handen, en bedekte die met kussen en tranen. »Vrouw van mijn hart!" sprak hij, »ja, ik beminde eenmaal JULIA, de dochter van eenen armen Italiaan, die uit zijn vaderland verdreven was, en van wien ik in *Duitschland* de italiaansche taal leerde; ik beminde zijn eenig kind; ook zij beminde mij, doch de vader haatte mij, omdat ik niet tot de roomsche kerk behoorde; wij zijn hem ontvlugt, hij is van zieleweedom gestorven; ik bragt mijne vrouw in *Engeland*; wij maakten schulden; ik wilde het gevangennemen ontvlugten; in eene soort van bedwelming voerde men mij op een oorlogsschip; nauwelijks kon ik mijner JULIA daarvan bericht geven; haar lot verscheurde mij het hart; nooit heb ik kunnen vernemen, hoe zij aan haar einde gekomen was; dit verbitterde mijn leven.

Uwe liefde, dierbare EMILIA! heeft die bitterheid verzoet, ach! nu ik weet, dat de geliefde in de bangste oogenblikken geen gebrek heeft geleden, en ik mijn kind aan mijn hart mag drukken, zal ik meer gerust zijn, en het Opperwezen zal mijn onophoudelijk gebed om ontferming en vergeving verhoord hebben."

Mevrouw WERBURG omhelsde beurtelings haren echtgenoot en zijne dochter, die zij ook de hare noemde. Doch DOORTJE wilde van geen scheiden hooren. »Nee,» zeide zij, hare pleegmoeder omarmende »toen alleen de natuur gelijk ik dacht, mij aan u verbond, was het ook slechts natuurlijk, dat ik bij u wilde blijven en armoede en gebrek met u deelen. Doch nu, eeuwig geliefde vrouw! nu is het ook dankbaarheid, die mij aan uw verbindt; neen, ik kan, ik mag, ik wil u niet verlaten; meer dan mijn leven ben ik aan u verplicht; mijne moeder zijt gij, en zult dat eeuwig blijven."

»Ja, dat zal zij!» sprak de heer WERBURG, »maar de goede vrouw mag mij ook mijn kind niet onthouden."

»Beide,» viel mevrouw hem in de rede, »moeten van daag nog met ons naar A., de stad onzer woning, vertrekken; DOORTJE en ik zullen de geliefde pleegmoeder oppassen, en WERBURG zal door de liefde van zijne EMILIA en zijne dochter gelukkig zijn, niet waar?" — Nu was er aan geen weigeren meer te denken; alles werd tot de reis in orde gebracht; vrouw VELDWIJK had met weinige woorden haren levensloop verhaald. De heer VRIJLAND was bij WERBURG bekend geweest; zijne weduwe en hare

pleegdochter genoten aan het huis van WERBURG en diens gade de teederste liefde en de reinste levensvreugde. Eene maand later ontving mevrouw VRIJLAND het berigt, dat een neef, dien zij lang dood waande, eerst nu gestorven was, en haar tot zijne erfgename verklaard had; zijne nalatenschap was wel niet groot, maar schonk toch aan mevrouw VRIJBERG de haar zoo gewenschte onafhankelijkheid terug. Zij bleef niettemin bij de haar allengs liever geworden vriendin WERBURG inwonen, waar men het geliefde DOORTJE tot een regt bevallige jonge dochter zag opwassen, die haar altijd even zorgdragend oppaste en haren wedergevonden vader en tweede moeder regt kinderlijk toegenegen was.

Door ieder, wie haar van nabij kennen leerde, geacht en bemind, genoot het meisje de rijkste belooning voor hare deugdbetrachting, en bleef bij het genot van rijkdom en overvloed even nederig, hulpvaardig en trouwhartig als bij de doorgestane armoede, en strekte in dezen ten voorbeelde aan alle jonge lieden. Later werd DOORTJE de achtingswaardige echtgenoot van een braaf man, die in haar eene verstandige, spaarzame, en aan allen weldoende gezellin zijns levens bezat.

DE ZONDAG.

Mijn broeders! ziet, de zon rees uit de kimmen,
En zij verkondt der menschheid vrede en rust;
Na menig dag van moeite en bange zorgen,
Rijst weér voor ons een schoone, heilge morgen,
Die van ons hoofd de diepe rimpels kust.

Prijst, loof daarvoor uw' Vader in den Hemel,
Dat telkens u dees dag der rust verbeidt;
Een mijlpaal is 't op onzen weg door 't leven,
Ons tot herinring van 't verleên gegeven,
Die ons verwijst naar 't doelwit — de Eeuwigheid.

Maar grooter heil is aan dien dag verbonden,
Het mensdóm meer dan 's werelds schatten waard':
Want Hij, die de aard' ten Heiland steeds wil wezen,
Is op deez' dag uit 't somber graf verzezen;
Juicht, broeders! juicht, de zon ging op voor de aard'!

Hoort, Christnen! hoort die doffe kerkklokstoonen,
Zij dagen u ten heilgen tempel in,
Waar rang noch magt ons aanzien kan vergrooten,
Waar nooit een mensch door God wordt uitgesloten:
o Gaat er heen uit reinen Godsdienstzin.

En als dan dáár, van de aardse boei ontslagen,
Uw lied zich met het lied der Englen mengt,
En luidt weérgalmt door 't ruim der tempelbogen;
Als 't stil gebed, dat tranen lokt uit de oogen,
U op het naauwst d'Alvader nader brengt.

Den Vader! die, hoe diep wij zijn gevallen,
Ons dáár gestaêg den weg wijst tot genaê;
Dáár ons vermaant om tegen 't kwaad te strijden,
En, ons ten troost, bij 't grievendst zielelijden,
Als voorbeeld wijst op 't kruis van Golgotha.

o Dan ontwelle een traan van dank onze oogen,
En 't biddend oog wordt hoopvol opgebeurd,
Dat ons gelaat, ten laatsten aller dagen,
Den schaamteblos der zonde niet zal dragen,
Die 't wuft gelaat des Sabbatschenders kleurt.

S. DE VISSER, SZ.

DE STIERENDRIJVER.

Het nevensgaande plaatje brengt ons in *Spanje* over , en doet ons aan voorspoediger dagen van dit, thans door burgeroorlog zoo zeer geteisterd , land denken. Het dier dat op den voorgrond staat , en waarvan gij er verscheidene in het verschiet ziet weggeleiden , is de bekende sterke stier van *Andalusië* , welke in de wouden van de *Sierra Morena* , een aanzienlijk gebergte in *Spanje* , tusschen de rivieren de *Guadiano* en den *Guadalquivir* , in het wild leeft en aldaar gevangen word. Dit vangen geschiedt , door tamme koeijen in de nabijheid te brengen , waarop die dieren dan aanloopen , en aldus in de strikken , die voor hen gespannen zijn , vallen. Het hoeden en vervoeren van deze dieren , van het eene gedeelte des rijks naar het andere , geeft aan een groot aantal menschen bezigheid. De stierendrijver of oppasser , *vanchero* , zit altijd te paard , gelijk gij hem hier ziet af-

gebeeld, en bezit eene goede behendigheid, daar hij met de lans, welke hij altijd in de hand heeft, de wildste stieren, door ze van te zijde aan te vallen, in één oogenblik en in het hevigste van den aanval en loop, op den grond kan werpen. Deze menschen worden als even woest als de stieren zelve beschreven.

Ofschoon de rundvee-teelt (*Galicië*, de beide *Asturiën* en *Burgos* uitgezonderd) in *Spanje* op eenen zeer lagen trap staat, daar de Spanjaarden meestal schapen- en geitenmelk en kaas gebruiken, is echter de stier er in groote achting, niet zoo zeer om het gebruik, dat men van deze dieren als os voor den landbouw en andere bijzondere diensten maakt, maar vooral om hetgene hij toebrengt tot een algemeen gezocht vermaak der Spanjaarden, de stierengevechten (*), een waarlijk onmenschelijk vermaak, waartegen vele weldenkenden zich met mond en pen reeds zoo dikwerf hebben verzet, en dat zelfs eenigen tijd, op hoog bevel, is verboden geworden, maar waaraan de inwoners van dit land zoo hartstogtelijk zijn gehecht, dat men, om bij zulke tooneelen plaats te

(*) De stieren worden beproefd, en de tot deze spelen goedgekeurde met 360 tot 480 Nederl. guldens betaald, de andere tot den landbouw verwezen. Sommige rassen dezer dieren zijn zeldzaam geworden; hetgene men thans gebruikt, is een nieuw ras, *barbero*, naar eenen baardschraper, die met deze dieren zijne fortuin maakte, dus genoemd. In *Madrid* houdt men meer van de Castiliaansche dan van de Andalusische stieren. Zie, onder anderen, S. E. COOK, *Schetsen van Spanje*, Hoofdstuk IX.

bekomen, den armen man zijn schamel leger in de bank van leening heeft zien brengen, en zelfs eenen inwoner van *Seville* hiertoe het hemd van zijn lijf heeft zien verkoopen. — Echter niet alleen de gemeene man, maar zelfs de aanzienlijksten en het hof telden de stierengevechten onder hunne aangenaamste uitspanningen; ja ook de vrouwen wonen die in rijke, elegante kleeding bij; men beschouwde dezelve als een overblijfsel van die oude ridderlijke dapperheid, welke den mensch aanzette, om de wilde dieren te bevechten, en dus reikt derzelver oorsprong reeds tot de oudste tijden, gelijk men dan ook op de oude munten reeds *torcadores* (stierenbevechters) afgebeeld vindt. — Thans bepaalt dit volksvermaak zich slechts tot de steden *Madrid*, *Pampeluna* en de groote steden van *Andalusië*; maar voorheen hadden de geringste dorpen hunne *plaza de toras*, en in alle steden was de voornaamste opene plaats of plein (*plaza mayor*) tot zulke vertooningen geschikt gemaakt; ja op sommige plaatsen, zoo als *Salamanca*, *Vittoria* en andere steden, was het, bij den aanleg der voornaamste en prachtigste pleinen, een voornaam vereischte, dat zij voor de stierengevechten geschikt gemaakt werden. Is in eene stad geene plaats, tot het stierengevecht geschikt, en wil men alhier zulk eene vertooning geven, dan moet elk eigenaar of bewoner van een huis aan de voornaamste opene plaats een deel van den overdekten gang van zijn huis aan den ondernemer, die het regt heeft daarover te beschikken, afstaan; deze verhuurt hier plaatsen, waardoor hij zijne

onkosten vergoed vindt, en die afstand geschiedt altijd zonder eenige tegenkanting.

Het schijnt ondertusschen, dat de zucht voor deze vermaken weder meer toe dan afneemt; immers is, met toestemming der regering, vóór weinige jaren, in *Seville* eene kweekschool opgerigt, waar de kunst der tauromachie (stierengevecht) volgens vaste regelen geleerd wordt, en men dus nieuwe stierenbevechters aankweekt. De professor aan deze school was, ten tijde van cook, een man van tachtig jaren, *ROMERO* genaamd, die men zeide, dat in zijn leven wel zes duizend stieren had gedood, zonder ooit eene wonde bekomen te hebben.

Maar gij verlangt zeker iets naders van deze stierengevechten te hooren: verbeeldt u dan een ruim plein, met hooge muren of eene omheining omringd; aan de eene zijde een hok, waarin de tot den strijd bestemde dieren zich bevinden; een of meer vertrekken voor de gekwetste strijders, en eenen geestelijke, om den sterwenden kampvechter, indien die er mogt zijn, te bedienen; verder verhevene banken, waarvan slechts de bovenste is bekleed, zijnde de plaatsen voor bijzondere personen (*loges*) in het verhevenste gedeelte der vergaderplaats; het geheel kan, op sommige plaatsen, 10 à 12,000 aanschouwers bevatten. Naar mate de tijd der vertooning nadert, branden al de aanwezigen van ongeduld, om het teeken tot den aanvang te zien geven. Gewoonlijk wordt de aankomst der strijders, die in eenen plegtigen optogt en met een groot gevolg verschijnen,

door trompetten en cimbalen aangekondigd; de strijders (*torcadores*) worden in *picadores*, *matadores*, *banderillos* en *chullos* onderscheiden; de *picadores*, te paard, met eene lans en dolk gewapend, met eene zeemlederen broek, met dun blik gevoerd, een wambuis naar Andalusischen trant, en, even als de volgende, van eene kleur, die het beest het meest in woede ontsteekt, en met veel goud en knopen versierd. Op het hoofd hebben zij eenen hoed, klein van bol en met eenen breeden rand; de *matadores*, de *banderillos* en de *chullos* te voet, de eerste met een zwaard en eenen dolk, of met eene lans en een zwaard, de tweede en derde met kleine werpspiesen gewapend; terwijl de beide laatste meer dienen om den stier aan te hitsen, dan wel om denzelfden te bevechten. Onderscheidene muzijk-instrumenten kondigen eindelijk aan, dat het hok zal geopend worden; de deur is zoodanig ingerigt, dat de man, die dezelve opent, juist achter dezelve verborgen is. Een van woede brullende stier (*) komt te voorschijn, en wordt door een' der *picadores* afgewacht. Er wordt eene groote behendigheid van den ruiter, en veel vlugheid van het paard vereischt, om dezen eersten aanval af te weren; want, zoo hij zulks niet weet te doen, komt dikwerf deze eerste aanval hem duur te staan. Cook (†) verhaalt, dat hij gezien heeft, dat een stier het paard,

(*) Reeds in het hok worden deze dieren, door allerlei middelen, vooral ook met voetzoekers, opgehitst.

(†) Aangehaald werk, hoofst. IX, bl. 181.

achter den gordel, eenen stoot toebragt, waaraan dit dier op staande voet stierf, het vervolgens met den ruiter, die koelbloedig bleef zitten, op de horens nam, en midden in het strijdperk droeg, waar hij beide afschudde en liet liggen. — »Weinige stieren,» zegt die zelfde schrijver, »kennen het juiste gebruik hunner horens, en de noodzakelijkheid, om hunnen kop op zijde te draaijen, ten einde zich van dezelve met vrucht te bedienen. Daaraan hebben de meeste *picadores* en anderen hunne redding te danken. Meestentijds gebruikt de stier, wanneer hij man en paard onder de voet heeft geworpen, slechts zijnen neus, en keert ze daarmede om, in plaats van ze met zijne horens te doorboren. Eenige echter weten er zich, met verbazende snelheid van te bedienen.» Cook zag eenen stier het paard de borst doorboren, en naar de omheining van de kampplaats dragen, tot het dood nederviel. Zij besnuffelen het paard, of het dood is, en raken het dan niet meer aan.

Is nu een der *picadores* gevallen, dan komen de *chullos*, slechts met een stuk taf, of met een klein rood vaantje, ook wel met werpspiesen gewapend, en zoeken den stier af te leiden, en hem, door die verblindende kleuren, en het geschreeuw van *Toro! Toro! Ami!* tegen zich aan te hitsen; en zoodra zij hun oogmerk bereiken, en hij hen vervolgt, laten zij hunne vaantjes vallen, en zijn met éenen sprong over de hooge beschutting in zekerheid; ook komt dikwerf een tweede *picadore* hen te hulp; veelal echter gelukt het den eersten,

den stier met den eersten stoot zijner lans neder te stooten; doch heeft hij hem niet genoeg getroffen, dan valt de stier hem op nieuw aan; de strijd wordt hevig en gevaarlijk, en de ruiter heeft al zijne koelbloedigheid noodig, om hem te ontwijken; maar dan komen ook de andere *picadores* te hulp, en zoeken door herhaalde aanvallen, den stier van den eersten af te trekken, die dan brullend op hen los gaat; de stier mag echter alleen in de schoft of in den nek getroffen worden. Valt eindelijk het zwaar gekwetste en bloedende dier neder, dan wordt hij door drie prachtig getoemde en rijkelijk met pluimen versierde muilezels weggesleept, en een tweede stier wordt losgelaten, vervolgens een derde, waarmede op gelijke wijze gestreden wordt. Soms komen er nog meerdere stieren te voorschijn, die door de *picadores* bestreden worden; doch hiermede eindigt dan het eerste bedrijf; de kampplaats wordt weder schoongemaakt, en nu begint het tweede, de strijd der *matadores*; eerst komen hiertoe verscheidene *banderilleros* en *chullos* op de kampplaats, die, zoodra de stier is losgelaten, hem met hunne werkspiesen, welke van onderen kromgebogen zijn, besteken en met kruid en andere hulpmiddelen plagen, hetgene ook dikwerf sommigen van deze, zoo zij niet bijzonder vlug zijn, zware kwetsingen en niet zelden den dood kost. Het dier, door de pijn, welke hem de menigvuldige steken dier spiesen veroorzaken, woedend geworden, wordt door den *matadore*, wiens zijden mantel in de lucht wappert, in de eene hand zijn zwaard, en

in de andere eene werpspies houdende, waaraan gewoonlijk een vlaggetje vastzit, afgewacht, en de strijd begint. De groote kunst van den *matadore* bestaat, om den stier in zijnen loop te ontwijken, en om zijne opmerkzaamheid op iets anders te vestigen; in welke laatste kunst sommige zoo ervaren zijn, dat de wilde en razende beesten aan hunne stem gehoorzamen, alsof zij door instinct gedreven werden. Opeens maakt de stier eene beweging; de *matadore* heft zijne mantel omhoog; in een oogenblik is de stoot gegeven, en brullend stort de stier voor zijne voeten neder. Nu weërgalmt de lucht van het *Exelente! Exelente! Viva! Viva! Bien! Bien!* men maakt geweld met handen en waaiers, met trompetten en pauken, dat het davert; de liefhebbers gaan in het strijperk, en peilen de wond; men overlaadt den *matadore* met lofspraken; water en limonade verkoopers, oranjeappel- en confituurmeisjes draven den circus rond; alles is in beweging, en men bezoekt elkander in de *loges*. Eindelijk wordt de stier, even als de vorige, met de muilezels weggesleept en het zand weder gelijk gemaakt; er komt een nieuwe stier, en hetzelfde schouwspel neemt op nieuw eenen aanvang. Zoo de stier eenigzins bevreemd is, worden er honden op afgezonden, waarvan hij er dikwerf verscheidene in de hoogte werpt.

Het einde van deze vertooning is, op sommige plaatsen vooral te *Madrid*, zeer vermakelijk; men heeft dan onder anderen stroomannetjes, met lood aan de beenen, die verscheidene malen door den stier in de lucht geslingerd

worden, en altoos weder op de beenen teregt komen.

Ook heeft men afgerigte apen, die hun tusschen de horens springen, en, bij elken vergeefschen stoot, dien hij doet, de belagchelijkste gebaren maken, harlequins, met groote ballen vol wind, *chullos* in vrouwengewaad, met ontzaggelijke waaijers, enz. Ook ziet men weleens eenen neger, die op den rug van den stier springt, hem eenen riem om den snuit slaat, die met stekels bezet is, waarvan hij de einden met de tanden vasthoudt, en daarbij op de guitar speelt. Eindelijk verschijnt de zoogenaamde *embolado*, een stier met lederen kogels aan de horens, die aan de *Afficeonades* of liefhebbers prijs gegeven, en, alleen in geval van nood, door eenen *matadore* gedood wordt.

Deze stierengevechten werden voorheen in den zomer te *Madrid* tweemaal iedere week gegeven; bij elk gevecht werden 18 stieren, 6, des morgens, tot eene proef, en 12, des namiddags, voor het eigenlijke feest gedood. De plaatsen zijn van 4, 8 en 10 realen (10 stuivers, 1 gulden en 2½ stuivers). Men berekende de onkosten op 1000, en de inkomsten op 2000 piasters (*f* 2500 en *f* 5000). Een *matadore* ontving 60 à 80 piasters (150 à 200 gulden), een *picadore* 50 à 60 piasters (125 à 150 gulden en een *banderillero* en *chullo* van 24 tot 30 piasters (60 tot 75 gulden (*)).

Op de kleine plaatsen zijn de stierengevechten veel ge-

(*) FISCHER, *Tafereelen van Madrid*, bl. 192.

vaarlijker, dewijl aldaar dikwerf geene bijzondere omheining bestaat, en dus de woedende stieren soms op de aanschouwers indringen en veel onheilen veroorzaken. Zij worden dan van allen, die moed hebben, aangevallen, en zoodra zij vallen, deerlijk gepijnigd; zelfs zoekt den een den anderen in het pijnigen van het arme dier te overtreffen. LISK zag eenen man een stekelachtig aloëblad in de wonden van zulk een dier steken, dat eindelijk woedend weder opsprong, en op zijnen onmenschelijken pijniger toevloog. Op zulk eene gruwelijke wijze wordt dan het dier afgemaakt.

Uit dit een en ander zal u nu wel gebleken zijn, dat ik niet te veel zeide, toen ik dit vermaak onmenschelijk noemde. Hoe wreed is het niet een onschuldig dier door allerlei plagerijen en pijnigingen tot woede te brengen, en het alsdan, op allerlei wijzen, dood te martelen, want zoodanig moet men toch deze wijze van strijden noemen, en hoe is het mogelijk, dat zelfs vrouwen, die anders algemeen eenen afkeer van ijsselijke tooneelen hebben, zulke verschrikkelijke schouwspelen kunnen bijwonen, en zelfs daarin vermaak vinden!

Indien gij echter eenen Spanjaard iets dergelijks zeidet zou hij u tegenwerpen, dat het geheel afschaffen van dit volksvermaak eene menigte personen in dit land zeer veel nadeel zou toebrengen, en wel, omdat het geld, dat hierbij gewonnen wordt, bestemd is voor het fonds der hospitalen, dewijl deze verplicht zijn een groot aantal der, bij zulke gelegenheden, gekwetsten op te nemen; terwijl

de landbezitters, de ganaderos, de pachters van de plaza, de stierenbevechters en derzelver bedienden, de verkoo- pers van zwakke en afgebruikte paarden, de geneesheeren, apothekers, begrafenisverzorgers, enz. hier wel bij varen. Zoo weet men voor elk misbruik verdediging te vinden! Het is ondertusschen bijzonder, dat, daar het ons toe- schijnt, dat zulke tooneelen de aanschouwers hardvochtig en ongevoelig moesten maken, en dit dus op het karakter des volks eenen nadeeligen invloed moest hebben, echter, volgens geloofwaardige schrijvers, geen volk meer men- schelijk, deelnemend en medelijdend is, dan de Span- jaarden, en dat juist de bevolking dier streken het slechtst is, waar geene stierengevechten plaats hebben. Wij ge- looven dus, dat het genoeg in deze spelen meer in de oudheid derzelve, de pracht, welke dezelve vergezelt, in de altijd hooggeschatte nationale kleeding, in de schil- derachtige verscheidenheid van deze, en, met één woord, in de bijzondere feestelijkheid, welke in alles daarbij heerscht, dan in wreedheid of ongevoeligheid moet ge- zocht worden.

J. VAN WIJK, ROELANDSZ.

Te dikwerf vergeet de jeugdige mensch, hoe veel hem nog te leeren valt, als de jeugd reeds voorbij is — me- nig meisje ziet voorbij, dat de schoonheid vervliegt, eer zij zelve verwelkt is.

OU D E R L I E F D E.

Hebben wij u, in de voorafgaande bladen van dit, het aankomend geslacht toegewijde werkje, meer dan ééne proeve medegedeeld van de kracht, die de liefde uitoe- fent, welke ouders voor hun kroost koesteren; — eene liefde trouwens, waarvan ieder, die het onschatbaar voor- regt heeft van zijne ouders nog te bezitten, dagelijks vernieuwde bewijzen ontvangt, — wij willen thaus uwe aandacht bepalen bij die wederkeerige teedere genegenheid, welke in ieder welgeplaatst kinderhart voor hen zetelt, aan wie men naast God zijnen oorsprong te danken heeft.

Gij weet het allen, met welk eenen nadruk God zelfs, in het 5^{le} gebod, op de betrachting, van den plicht der ouderliefde aandringt, en van welke heerlijke beloften Hij dit zijn bevel aldaar doet vergezeld gaan, en wij mo- gen vooronderstellen, dat gij, als regtgeaarde kinderen, op het denkbeeld van uwen ouders verdriet aan te doen, terugbeeft; doch gij zaagt u wellicht nimmer in de gele- genheid gesteld, om uwen vader of uwen moeder eenig sterksprekend bewijs uwer liefde te geven, omdat de

zon van voorspoed, tot heden, uw gezin bescheen, omdat het oogenblik tot het doen van belangrijke opofferingen nog niet voor u is aangebroken. Wij wenschen u daarmede van harte geluk; want kunnen kinderen, iederen dag huns levens, op duizenderlei wijze hunnen ouderen betoonen, hoe zeer hun hart van de pligten, die de ouderliefde oplegt, doordrongen is; kunnen zij dit vooral doen bij het toenemen van derzelve levensjaren, door niets te verzuimen, wat van hunne eerbiedvolle hoogachting voor vader of moeder getuigen kan, de dagen van tegenspoed alleen bieden den kinderen de gelegenheid aan, om van hunne liefde tot hunne ouders sterksprekende bewijzen te leveren.

Vandaar, dat wij, bij genoegzaam alle volkeren, in tijden, door groote volksrampen, algemeen heerschende ziekten, verwoestingen door vuur of water en dergelijke gekenmerkt, de kracht der zich zelven opofferende ouderliefde het sterkst zien uitkomen; vandaar, dat de fransche geschiedboeken hiervan zoó vele roerende proeven bevatten, in het laatst der voorgaande eeuw, in die rampzalige dagen gegeven, toen eene handeloze volksmenigte, door het verkondigen van uit hun verband gerukte stellingen opgeruid, den ondergang van die allen, gezworen had, welke vroeger door rang of rijkdommen in de burgermaatschappij schitterden, en al wat Frankrijk aanzienlijks opleverde aan de bloeddorstigste vervolgingen van die kannibalen der beschaafde wereld ten doel stond.

Een tweetal edele dochters mogen hier, voor vele, getuigen, waartoe ouderliefde, zelfs de zwakste helft des menschelijken geslachts, in staat stelt.

Zekere heer DE SOMBREUIL is op de moordrol der revolutionaire beulen aangeschreven, en zij staan zoo gereed, hem aan hunne woede op te offeren, toen zijne dochter zich schreiende voor hunne voeten werpt, in hevigen angst, de van het bloed van andere slagtoffers nog druipende handen kust, en op eenen toon, dien alleen de innigste liefde kan uitbrengen, de woestelingen smeekt, haren vader te sparen, en den haat, dien zij tegen hem koesteren, op haar te doen overgaan. Onbewogen hooren de moordenaars haar aan, en reeds maakt een hunner zich gereed, om het beraamde plan te volvoeren, als zij moedig tusschen beide treedt, den reeds tot het toebrengen van den laatsten slag opgehouden arm tegenhoudt, en met haar eigen ligchaam dat haars vaders beschermt.

Voor zulk eene kinderlijke zelfopoffering zwicht de moordlust; doch de barbaren zijn nog niet voldaan: een hunner vordert van mejufvrouw DE SOMBREUIL een bewijs harer vaderliefde, zulke tijden en zulke monsters waardig! *Uw vader zal oogenblikkelijk vrij zijn, voert hij haar toe, mits gij dit glas, met bloed gevuld, ledigt.* — Wie gruwet niet bij het hooren van zulk eene voorwaarde! Wie acht een teeder, welopgevoed meisje, dat te voren bij het zien van bloed terugdeinsde, tot derzelve vervulling in staat! . . . Doch ziet hier de kracht der ou-

derliefde. Mejufvrouw DE SOMBREUIL voldoet aan den eisch dier onmensen, en is daardoor haren vader tot een' reddenden engel geworden.

Zoo gaf ouderliefde mejufvrouw DE SOMBREUIL de noodige sterkte, om zelfs aan de afschuwelijkste vordering te voldoen, ten einde haren geliefden vader het leven te redden; en het was dezelfde liefde, die haar in staat stelde, zonder morren de hevige stuipen te verduren, die haar sedert dien tijd bij afwisseling martelden. Niets kon hare vaderliefde doen wankelen; zij trachtte, zoo veel mogelijk, het pijnlijke harer kwaal aan de oogen des vaders te onttrekken, en verliet ook dezen niet, toen hij andermaal in den kerker werd opgesloten; vrijwillig deelde zij deszelfs gevangenis, en was dáár zijne oppaster, zijne verzorgster.

Toen zij dit verblijf des jammers met hem binnentrad, beschouwden al de overige gevangenen de ouderlievende dochter met eerbiedige bewondering; voor eene poos hun eigen lijden vergetende, vulden zich aller oogen met tranen van innige deelneming, en op het oogenblik, dat mevrouw DE ROSAMBO (eene andere kloekmoedige dochter), aan de hand van haren vader, den eerwaardigen MALESHERBES (a), dezelfde gevangenis verliet, om de plaats te betreden, waar haar verdienstelijke echtgenoot reeds als een slagtoffer der omwenteling gevallen was, voegde zij mejufvrouw DE SOMBREUIL deze merkwaardige woorden toe: *Gij hebt den zegen verworven van uwen vader te bevrijden, mij is de troost geschonken, van met hem te sterven.*

Niet minder sterk, niet minder volhardend was het bewijs van ouderliefde, dat mejufvrouw DELLEGLACE, in die zelfde tijden, leverde.

De vader van deze, te *Lyon* gevangen zittende, en bestemd zijnde om naar de conciergerie te *Parijs* te worden overgebracht, verlangt de dochter, dat men haar een plaatsje in het rijtuig afsta, ter vervoering van haren vader bestemd. Men weigert zulks; dit schrikt echter haren moed niet af; schoon zij uiterst teeder van lichaamsbouw en zwak van gestel was, volgt zij het rijtuig te voet, en verlaat hetzelfde niet, dan om haren vader in iedere stad het noodige voedsel te bereiden. Des avonds gaat zij op iedere plaats, waar men den gevangene nachtverblijf houden doet, zoo lang bedelend langs de huizen rond, tot zij den eenen of anderen meëwarigen inwoner beleest, haar eene deken af te staan, om haren vader in den kerker te verwarmen, en houdt dit vol tot op het oogenblik, dat de muren der conciergerie te *Parijs* zich tusschen hem en haar plaatsden.

Met het verbidden van verharde cipiers en gevangenebewaarders gemeenzaam geworden, vreest zij de bekende onmenselijkheid dergenen niet, die zich tot regters over haren ongelukkigen vader hebben opgeworpen. Iedere morgen begeeft zij zich naar de leden van het zoogenoemde *Comité pour le bien public*, ten einde deze om de vrijstelling haars vaders te bidden. Herhaalde vergeefsche pogingen schrikken haar niet af; hoe dikmaals teleurgesteld, zij wanhoopt niet; drie maanden lang houdt

zij aan, en smaakt eindelijk de onbeschrijfelijke blijdschap, haren vader uit zijnen kerker bevrijd te hebben.

Zij begeeft zich met denzelfen op weg naar *Lyon*, doch bereikt hare geboorteplaats niet; het oogenblik was daar, dat haar lijden voor eeuwig een einde zoude nemen; de schoone taak, die het ouderlievende meisje zich had voorgesteld, was afgeweven. Door kommer en vermoëjenis uitgeput, overvalt haar op de terugreis eene ziekte, en zij, die haren vader door hare edele zelfopoffering aan de kaken des doods ontscheuren mogt, bezweek zelve als een offer harer liefde in den bloei des levens, om in eene betere wereld de vruchten harer kinderlijke deugd en beproefde godsvrucht in te oogsten.

(a) CHRÉTIEN GUILLAUME DE LAMOIGNON DE MALESHERBES, minister en lid van 's konings raad bij den rampspoedigen LODEWIJK XVI, was een werkzaam, verlicht en ijverig Staatsdienaar, die Frankrijks ongelukkigen monarch tot het oogenblik getrouw bleef, dat deze op een schavot onthalsd werd. Hij gaf hiervan opentlijk een trefend bewijs, toen hij, geheel onverplicht, op meer dan zeventigjarigen ouderdom, als verdediger van zijnen vorst voor de vierschaar optrad, die het waagde een' koningsmoord met regterlijke vormen te omkleeden, en sprak daar, met het vuur eens jongelings, ten voordeele van hem, die zoo gaarne het geluk der Franschen had willen bevorderen.

Op den 22sten April, viel ook MALESHERBES hoofd onder de moordbijl van het revolutionare schrikbewind. Dat hij alvorens zijne kinderen, en onder deze de hier vermelde mevrouw DE ROSAMBO, een gelijk lot had moeten zien ondergaan, verzwaarde zeker het lijden van eenen grijsaard, die kalm en gelaten den dood te gemoed trad.

DE MALESHERBES

EN

DE DORPPASTOOR.

Toen de in de vorige mededeeling uit de fransche geschiedenis voorkomende fransche minister DE LAMOIGNON DE MALESHERBES *Frankrijk, Zwitserland en Holland* in cognito doorreisde, raakte hij, op zijne omwandelingen, die vooral met een staathuishoudkundig doel waren ondernomen, zoodanig aan het dwalen, dat hij het oord niet konde bereiken, waar hij voorgenomen had te vernachten; hij wendde zich, daar er geen logement in dit plaatsje gevonden werd, tot den pastoor, die echter, de gastvrijheid op zijne wijze verstaande, den vreemdeling niets meer toestond, dan in zijne schuur op stroo te slapen. De koninklijke staatsdienaar ondervond evenwel, dat men ook daar eene verkwikkelijke rust smaken kan, en schreef den volgenden dag aan zijnen gastheer: » LAMOIGNON DE MALESHERBES verzoekt mijnheer den pastoor, zijnen dank wel te willen aannemen voor het hem verleende nacht-

verblijf; nimmer zal hij deszelfs herbergzaamheid vergeten, en heeft, om hem een bewijs van zijne erkentelijkheid te geven, voor hem, bij het kerkelijk bestuur, de eerst openvallende kanoniksplaats aangevraagd.’

Men kan zich ligt voorstellen, hoe beschaamd en verlegen deze letteren den dorppastoor maken moesten; zoo hij echter een oogenblik heeft kunnen twijfelen, of MALESHERBES wel ernstig gemeend had, wat hij hem schreef, zijne weinig tijds daarna ontvangene aanstelling tot kanonik moest hem daarvan verrassend overtuigen.

H U W E L I J K S T R O U W

VAN

GREETGE ULBES.

Nadat onze voorvaderen reeds veertig jaar met onverschrokken' moed eenen hardnekkigen oorlog tegen *Spanje* hadden volgehouden, begon men, zoowel daar te lande als in deze gewesten, naar vrede te haken. Hierover het echter niet eens kunnende worden, ging men, den 9den April 1609 te *Antwerpen*, eén' stilstand van wapenen aan, die twaalf jaren duren zoude, en in de geschiedenis onder den naam van het *twaalfjarig bestand* bekend is.

Nu dacht het afgestreden vaderland eens geruste dagen te slijten; nu waande het eenen tijd van kalmte en vrede te zullen beleven; dan niet alzoo was het in den raad der goddelijke Voorzienigheid besloten. Men mogt al de oorlogstrommel doen zwijgen; men mogt al de wapenen aan den wand hangen; de rust werd maar al te spoedig door eene nog heilloozer pest voor den lande dan eenen

buitenlandschen oorlog — door inwendige beroeringen — door burgertwisten — gestoord.

Eene voorname oorzaak dezer twisten was gelegen in het verschil over eenige geloofspunten in de gereformeerde kerk, hetwelk ten gevolge had, dat de twistende partijen zich van elkander afzonderden, en zich door de namen van Remonstranten en Contraremonstranten onderscheidden. Hoewel beide, zoowel bij de regering als bij het volk, hunne aanhangers hadden, wisten de Contraremonstranten, die naderhand bij uitsluiting van de andere, den naam van Gereformeerden behielden, het zoo te beleggen, dat er op het einde van het jaar 1618, te *Dordrecht*, eene algemeene synode, dat is eene vergadering van kerkelijke personen, gehouden werd, waarin men, zoo als wel te voorzien was, de leer der Remonstranten veroordeelde. Nu verloor men omtrent de voorstanders dier leer alle gematigdheid uit het oog. De hoogleraren en predikanten der Remonstranten werden, wanneer zij zich niet wilden verbinden om het leeraarsambt op geenerlei wijze meer uit te oefenen, buiten het land gebannen, en wanneer men hem later evenwel in het vertroosten en onderwijzen hunner gemeente betrapt, werden zij gevat, en eerst, als gemeene misdagers, in rasp- en tuchthuizen, daarna op *Loevestein*, een kasteel op de uiterste westpunt van den *Bommelerwaard*, opgesloten. Zij, die hen aldus behandeldden, waren landgenooten, die zelve gestreden hadden om God naar de inspraak van hun geweten te dienen, en niets ontzien hadden, om zich aan den geesel van

den gewetensdwang te onttrekken. Hieruit ziet men dus, waartoe de mensch zich vervoeren laat, wanneer hij hen, die anders denken dan hij, niet, zoo als de christelijke liefde van ons eischt, met minzame verdraagzaamheid, maar met bitterheid bejegt. Eerst begint men hen te haten, vervolgens hen te beschimpen, en wanneer men eindelijk de bovenhand krijgt, doet te ver gedreven ijver alligt tot de hevigste vervolging overslaan. Ja meer dan eens nemen daaraan zoodanige personen deel, die vroeger in de maatschappij zich loffelijk hadden onderscheiden en door deugd en goede zeden uitgemunt.

Hoe bedroevend deze tijden inderdaad waren, de rampen, die zij *Nederland* berokkenden, staan, als zoo vele waarschuwendende toonbeelden, voor de volgende geslachten opgeteekend; terwijl de deugden, die zij bij eenige der zoo wreed vervolgd ontwikkelden, op nieuw bewijzen, dat tegenwoordigheid van geest, onbekrompene menschenliefde en teedere huwelijksrouw, in dagen van jammer en ellende het heerlijkst uitblinken. Een edel voorbeeld dier laatste deugd zij u hier herinnerd.

Onder de predikanten der Remonstranten bevond zich ook *DOMINICUS SAPMA*, die, sedert het jaar 1614, het leeraarsambt te *Hoorn* had waargenomen. Deze, niettegenstaande het gedane verbod, weder voor zijne geloofsbroeders te *Amsterdam* gepredikt hebbende, werd bij het verstrooijen van die bijeenkomst gegrepen, en aldaar in het tuchthuis gezet. Zijne hem teeder liefhebbende huisvrouw, *GREETGE ULBES*, hield zich nu niet tevreden, met

hem in zijne gevangenis datgene te verschaffen , wat konde strekken , om hem te verkwikken , of om de onaangenaamheden , die de berooving van zijne vrijheid na zich sleepte , te lenigen ; maar zij was er tevens op bedacht , hoe zij hem uit den akeligen kerker konde verlossen. Hare pogingen , hiertoe aangewend , zag zij ook met het gunstigste gevolg bekroond. En ziehier , hoe zij het aanlegde , om daartoe te geraken. Zij had , zoo voor zich als voor de zuster van haren man , de vergunning verzoekt om hem dagelijks te bezoeken , en dit was haar toegestaan. Diensvolgens gingen de beide vrouwen , op den 22sten September van het jaar 1624 , SAPMA in de gevangenis bezoeken. Zijne huisvrouw hield zich , alsof zij door eene geweldige kiespijn gekweld werd , en had alzoo eenen doek om den mond gebonden. In den namiddag gekomen zijnde , bleven zij tot de avond begon te vallen , en overlegden intusschen met den gevangene , hoe zij het zouden aanleggen , om hem veilig te doen outkomen ; maar lieten tevens niet na , om , zoo als het echte christenen , bij elke belangrijke onderneming , ja , in elke omstandigheid des levens , betaamt , zich ootmoedig voor Hem , die alles ziet en onze geringste gedachten doorgrondt , in het stof neder te buigen , ten einde zijnen zegen over hun zoo haghelijk voornemen af te smeeken.

Als het nu eenigzins donker begon te worden , trok SAPMA een' rok en jak van zijne vrouw over zijne kleeden aan ; welk laatste hij zich genoodzaakt zag — aanzien het hem , die van eene lange gestalte en veel

zwaarder dan zijne vrouw was , in het geheel niet paste — met boezelaarsbanden in zijne zijde toe te binden. Voorts over zijne mouwen twee zwarte morsmouwen aangedaan , en eenen doek om de kin gespeld hebbende , zette hij eene huif op , zijnde een kleedingstuk , dat toen door elke vrouw van aanzien over het hoofd gedragen werd , en stak eenen ring aan de hand , met welke hij den neusdoek voor den mond zoude houden. Toen zij dachten , dat zich de beste gelegenheid opdeed , ging SAPMA , met zijne zuster , de gevangenis uit , terwijl zijne huisvrouw daar , in zijne plaats , achterbleef , zonder te weten , wat lot haar nu te wachten stond ; maar hierom bekreunde zij zich niet ; neen , zij was veeleer bezorgd , dat haar man op zijne vlugt mogt ontdekt worden , en staarde hem , door gestadige hoop en vrees geslingerd , met angstige blikken na. Toen zij echter de deuren achter hem hoorde toegrendelen , begon zij in de gevangenis met zware stappen heen en weder te loopen , zoo als zij met haren man afgesproken had , opdat de cipier of gevangenenbewaarder te eerder denken mogt , dat hij SAPMA nog in zijne magt had. Bij het uitgaan ging de zuster vooruit , en de gewaande vrouw , een weinig achter haar komende , stelde zich aan , alsof zij hevig schreide , terwijl zij den neusdoek met de eene hand voor mond en oogen hield. De vrouw van den cipier , die hen uitliet , met het lot der , zoo zij waande , weenende vrouw begaan , sprak haar eenige troostredenen toe , waarop de zuster haar eenig antwoord gaf , en zich

hield, alsof de huisvrouw van SAPMA van droefheid niet spreken kon. Nu hoorden zij aldra de buitendeur achter zich sluiten, hetgene SAPMA zoodanig verrukte, dat hij zich niet weérhouden kon, bij zich zelve, de goedheid Gods te loven, die hem zoo zonder slag of stoot, en zoo gemakkelijk, van tusschen zoo vele grendelen en sloten, weder onder den vrijen hemel bragt. In dergelijke gedachten verzonken, voelde hij schier niet, dat hij de aarde raakte, en kwam eindelijk op de bestemde plaats veilig aan, niettegenstaande zijne lange gestalte nauwelijks onder het vrouwelijk gewaad kon verborgen blijven, en hij alzoo zich, zoo veel hij maar eenigzins kon, inbuigende, eenige straten ver en voorbij veel volk had moeten doorgaan.

Maar, hoe ging het nu met zijne huisvrouw, die zoo kloekmoedig in zijne plaats was achtergebleven? Deze moest zeker aan de wraak zijner belagers ten doel staan? — Neen, hoe zeer de regeerders van die dagen ook op SAPMA en zijne geloofsgenooten gebeten waren, zoodanig was hun hart toch niet door partijwoede verstokt, dat zij hunne wraak aan eene weerlooze vrouw wilden koelen; hiertoe ook boezemde hare edele zelfopoffering te veel eerbied in. Slechts acht dagen moest zij van haren man gescheiden blijven, maar na verloop van dien tijd, uit hare boeijen ontslagen zijnde, ijde zij naar hem toe, en mogt toen het zalige genoeg smaken, hem, voor wien zij zoo veel gewaagd had, behouden en van banden ontslagen weder te zien.

A. J. VAN DER AA.

SCHAAMTE.

Eene vrouw zonder schaamte gelijk in zooverre de onbewolkte middagzon, dat beide het zacht gevoel der oogen beledigen. Te regt merkt daarom zeker spaansch schrijver aan: »Ik houd voor vast, dat er in eene beschaamde juffer weinig te berispen valt; in eene onbeschaamde, daarentegen, kan niets ter wereld geprezen worden.»

De geestige volksdichter, ADRIAAN VAN DER VENNE, die in het begin en midden der 17de eeuw mede als schilder vermaardheid verkreeg, geeft hieromtrent aan de jufferschap de navolgende behartigenswaardige lessen:

Een heusche mont, een stille voet,
Een zedigh oog, een rein gemoet,
Een eerbaar lijf, een blij gelaet,
Dat soet maer ester deftigh staet,
En wat er op de vrijsters meer
Kan vloeijen uit de zedenleer,

Dat is de kroone van de jeught,
 Daar uit ghij zegen wachten meught,
 Dat blinckt al beter als het gout
 En wat de pracht in weerden houdt.

En vader cars, wiens werken van nutte lessen voor
 elken levenstijd overvloeijen, roept aan de vrouwen toe:

Het beste vrou-cieraed noem ik een zedigh wezen,
 Een neergeslagen oogh, daer schacnte in is te lezen,
 Een aensicht, dat rontom door eerbaer rood ontsteect,
 Oock als een echte man van reijne liefde spreeckt.

SPLINTER EN BALK.

Wie altijd let op anderer gebreken,
 Vergroot den *splinter* steeds, dien 's naasten oog hem biecht,
 Gewent zich ligt aan kwaad te spreken,
 En telt, helaas! den *balk* in eigen oogen niet.

POPPEN EN KAARTEN.

Als wij den speelzicken knaap de beweegbare armen van zijnen bontkleurigen *polichinel*, gedurig zien op en neder trekken, of het zachter gestemde meisje hare netgekleede pop, als een levend kindje, zien troetelen, dan kunnen wij ons moeilijk voorstellen, dat een regerend vorst, op den troon van een groot rijk gezeteld, en over millioenen menschen oppermagtig gebiedend, de eerste geweest is, die met een *pop* gespeeld heeft, en toch is zulks geschiedkundig waar; want KAREL VI, Koning van Frankrijk, was de eerste, die eigenlijk eene pop in zijn bezit had, en door de voorkeur, die hij aan dezelve schonk, zijn soortgelijke beeldjes in den smaak gekomen.

Het is bekend, dat deze vorst, wiens tweeënveertigjarige regering eene reeks van ongelukken mag genoemd worden, den 3den December 1368 geboren en den 21sten October 1422, overleden is, en dat hij reeds in 1392, door eenen hevigen *zonnesteek* (*a*), die hem op de her-

senen viel, zoodanig getroffen werd, dat hij sedert aan vlagen van zinneloosheid, die zich bij iedere aanleiding openbaarden, geweldig leed; zoo zelfs, dat de minste schrik of buitengewone gebeurtenis den koning tot volslagen razernij vervallen deed (*b*).

Om den ongelukkigen monarch verstrooiingen te bezorgen, moest men, vooral tegen den avond, een of ander spel of eene vertooning gereed hebben, om hem afleiding te bezorgen, en allen, die het wel met den van nature goeden koning meenden, beijverden zich, om iets nieuws daartoe uit te vinden.

Juist in dien tijd, toen de kunsten en wetenschappen, zelfs aan het Fransche hof, zich in eenen zeer beperkten kring bewogen, en al wat vreemd was verwondering wekte, doorkruiste zekere *FUVELLO GRIVALDI*, een vreemdeling uit *Padua* (*c*), geheel *Europa*. Niet minder dan dertig met kisten beladene muilezels, met klokjes en pluimen opgetooid, vergezelden hem, en deden, waar hij verscheen, terstond een luid geroep van den kunstenaar uitgaan, daar deze kisten 56 houten beelden bevatteden, welke zoo vele romeinsche keizerinnen, naar het gerucht wilde, sprekend gelijkende, voorstelden (*d*).

GRIVALDI kwam ook met zijne beelden te *Parijs* aan, en had er naauwelijks eenige vertooningen gegeven, of werd ten hove ontboden, om den koning door een nieuw schouwspel te vermaken. De zaal der Hellebaardiers van het hôtel *Saint Paul* werd hem ingeruimd, en hetgene hij daar, genoegzaam op dezelfde wijze, vertoonde en

uitlegde, als wij dit thans nog, in de wassenbeelden-spellen, zien plaats grijpen, beviel den koning bij uitstek; ja er was zelfs een beeld, de keizerin *POPPEA SABINA* (*e*) voorstellende, dat *KAREL VI* zoodanig bekoorde, dat hij het den kunstenaar, voor eene som, nagenoeg gelijkstaande met 150 van onze guldeus, afkocht (*f*).

Wat een vorst vóórdoet, volgen de onderdanen alligt na; naauwelijks bezat de koning zijne *POPPEA*, of ieder, van de koningin af tot de pages toe, wilde er mede eene bezitten; de kunstenaar kon schier aan de aanvragen niet voldoen, en weldra waren toilet, tafels, schoorsteenmantels en meubelstukken met soortgelijke beeldjes beladen; elk wilde eene *POPPEA* bezitten, die men weldra bij verbastering *Poupée* noemde, en toen zij met den dood des konings uit den smaak geraakten, aan de kinderen om er mede te spelen afstond.

Intusschen had de Paduaan zoodanig zijne beurs met deze poppenfabriek gemaakt, dat hij in het vervolg als een vermogend man in zijne geboorteplaats leefde. Dit goed geluk wekte den lust van een schrander hoveling op, om insgelijks te beproeven, of hij niet iets kon uitvinden, dat den koning verstrooiing en hem een aanzienlijk ambt bezorgde. Deze, *COMTE DE TIGNOUVILLE* genaamd, was nog zeer jong, en in eene zeer ondergeschikte betrekking aan het hof geplaatst, toen hij den tijd, dien hij op zijne goederen ging doorbrengen, besteedde tot het uitvinden van een spel, dat koning *KAREL VI* niet alleen buitengewoon beviel, maar dat, na

hem, aan duizenden gediend heeft, om den tijd te dooden, terwijl het tevens door *misbruik* de prikkel geworden is tot eene heillooze winzucht, die ontelbare slagtoffers ten afgrond rigtte, en nog dagelijks de beklagenswaardigste jammeren teelt. Gij gevoelt het gewis, jonge lieden! dat wij van het *kaartspel* gewagen, dat op zich zelf een onschuldig uitspanningsmiddel mag genoemd worden, voor zooverre het tot een schadeloos tijdverdrif gebezigd wordt, of door schrandere uitgedachte verbindingen, gelijk in het *whist* en *omber*-spel, tot scherping van den geest dient; doch dat daarom altijd zeer gevaarlijk blijft, omdat het te ligt aanleiding geeft tot het te sterk prikkelen der driften, en, ten gevolge daarvan, bij zeer jonge menschen en kinderen onbepaald is af te keuren.

Spoedig trok dit spel niet alleen de aandacht des zwakhoofdigen konings, die er een hartstogtelijk voorstander van heeten mogt; maar het wekte ook de belangstelling der grooten op, daar, door de namen, die de schrandere TIGNOUVILLE aan zijne kaartbladen gegeven had, en de zinnebeeldige beduidenis, welke hij aan de vier onderscheidene kleuren, die het zamenstellen, hechte, de ijdelheid der hovelingen niet weinig werd opgewekt.

Onder benamingen, aan de *Heilige* en *Wereldlijke* geschiedenis ontleend, had de uitvinder de twaalf personen voorgesteld, die toenmaals aan het hof van KAREL VI door luister van geboorte of aanzien het meest uitmunten.

Zoo stelden de vier *Heeren*, eigenlijk oorspronkelijk

Koningen (Rois) genoemd, onder het beeld van koning DAVID, KAREL VI VOOF; terwijl ALEXANDER den hertog van *Bourgogne*, CESAR den hertog van *Anjou* en CHARLEMAGNE den hertog van *Bourbon* afbeelden.

De *Vrouwen* of *koninginnen*, stelden, onder het beeld van PALLAS, de koningin van *Frankrijk*, ISABEAU DE BAVIERE (*g*), onder dat van RACHEL, ANNETTE DE LUSIGNAN, gravinne van *Soissons*, onder dat van JUDITH, MARIE DE CHEVREUSE, hertogin van *Soubisse*, en onder dat van ARGINE, JACQUELINE DE MAILLE, echtgenoot van de *Vidame de Chartres*, voor.

De vier *Boeren*, oorspronkelijk *Varlets* (leenpligtige dienaars) genoemd, waren, als HECTOR, de *Connétable* DE CLISSON; als OGIER, de graaf *de Sanserre*; als LAHIRE, LODEWIJK van *Orleans*, des konings broeder, en als LANCELOT, de Dauphin KAREL.

Iedere kleur had bovendien, gelijk wij reeds aanstipten, eene zinnebeeldige beteekenis: *Harten* toch gaf *moed*, *dapperheid* en *trouw* te kennen, *Schoppen*: *magt*, *gezag* en *sterkte*; *Klaveren* was het zinnebeeld van *vruchtbaarheid* en *genot*, en *Ruiten* dat van *rijkdom*, van *oorlogstoestel* en *menigte van arsenalen*.

Gij zult gevoelen, dat de uitvinder een schrandere kop moet geweest zijn, en dat hij er op gerekend had, den koning voor zich te winnen, die, als zeer bijgeloovig, aan alle voorbeduidselen hechte, en die, in die rustelooze dagen, aan niets meer waarde toekende, dan aan welvoorzien arsenalen. Hij liet het echter bij de enkele

uitvinding der 52 kaartbladen, die zeker miander beknopt en net dan de tegenwoordige zullen geweest zijn, niet berusten; maar gaf den koning, in eigen' persoon, onderwijs in de regelen van het spel, die hij tevens berekend en uitgedacht had, en bijzonder geschikt waren, om des konings somberen geest afleiding te bezorgen.

Bij voorkeur speelde dan ook KAREL met COME DE TIG-NOUVILLE, die weldra in aanzien bij alle leden van het koninklijk gezin steeg, omdat hij ieder welwilleud in de regelen van het spel, met groot geduld, onderwees; een geduld, dat echter niemand sterker op de proef stelde dan de koning zelf, die dikwijls gausche nachten met hem door te spelen (h).

DE TIGNOUVILLE toonde echter later aan Frankrijk, dat hij meer kon dan kaartspelen; want, tot den aanzienlijken post van *Prévôt* van *Parijs* (i) verheven, gaf hij in deze belangrijke betrekking de schoonste proeven van waakzaamheid en onkreukbare regtvaardigheid, zoodat men hem nog onder de eerste magistraatspersonen, met eere, vermeld vindt.

AANTEKENINGEN.

(a) In den veldtogt, dien hij in Augustus van dat jaar ondernam, om een oproerig onderdaan wegens enen beganen moord te straffen, werd hij, in de nabijheid van *Mans*, een stadje in *Brétagne*, doordien een sterke zonnestraal loodregt op zijne kruin nederviel, van het onbelemmerd gebruik van zijn verstand beroofd,

waaruit men zien kan, hoe gevaarlijk het is, om met ongedekten hoofde, in het midden van den zomer, zich aan de zonnestrallen bloot te stellen. Reizigers verzekeren, dat in *Oost- en Westindiën* de maanstralen nog veel gevaarlijker zijn dan elders die der zon, en dat een zoogenaamde *maansteek* (*coup de lune*) meestal ongeenselijke kwalen doet ontstaan.

(i) Het was zeker voor de genezing van den koning, waarom-trent men eerst nog hoop scheen te voeden, allergeukkigst, dat, korten tijd, nadat hem een *zonnesteek* (*coup de soleil*) die verstandsverbijstering berokkende, de verschijning van een haveloos gekleed man, die zijn paard staande hield, met de woorden: *Arrête toi! où vas-tu? tu es trahi!* (*Sta, koning! waarheen begeeft gij u? gij zijt verraden!*) hem hevig deed ontstellen, en dat, drie dagen later, bij gelegenheid van een gemaskerd bal, dat men, om KAREL te verstrooijen, had aangerigt, er een zoo hevige brand in de zaal ontstond, dat de koning er bijna het slagtoffer van geworden was. Men wil, dat hij, na 1395, vooral des avonds, als men zijnen geest niet wist of te leiden, gedurig tot razernij verviel.

(c) *Padua*, of *Padova*, is thans de hoofdstad van de legatie van dien naam; zij ligt in het *Lombardisch Venetiaansch Koninkrijk*, aan de *Bachiglione*.

(d) Hij had de afbeeldsels van oude gedenkpenningen en de te *Rome* bestaande marmeren beelden van sommige tot model gekozen, en moet niet ongelukkig geslaagd zijn in zijne navolgingen.

(e) POPPEA SABINA was de vrouw van keizer NERO; door de natuur met groote bevalligheden begiftigt, vergat zij, dat *kuisheid* het schoonste sieraad eener vrouw in elken levensstand is.

(f) In de kronijken wordt dit opgegeven, in de munt van dien tijd, als geweest zijnde *cinquante sous Parisis*.

(g) ISABEAU DE BAVIÈRE, de echtgenoot van koning KAREL VI, heeft zich op den troon zoodanig gedragen, dat haar gedrag met reden algemeen gelaakt werd; zij had veel overeenkomst met POPPEA

SABINA, doch handelde, daar het licht van het Evangelie voor haar was opgegaan, veel berispelijker dan deze.

(h) Er zijn er, die beweren, dat de kaarten het eerst in het Oosten zouden zijn uitgevonden, en reeds in de 14de eeuw in *Italie* zouden bekend zijn geweest: hoe dit zij, zeker is het, dat COME DE TIGNOUVILLE ze aan het hof van KAREL VI invoerde, om de zwaarmoedige luimen des konings te verdrijven, en dat hij de figuren heeft uitgedacht, die nog op onze kaartbladen gevonden worden: hoezeer het wel niet twijfelachtig zij, of de toenemende vorderingen in alle kunsten zullen ook voordeelig gewerkt hebben op de beknoptheid en fijnheid dier bladen. Het zou nog al aardig zijn, zoo men een kaartspel uit de 15de eeuw met een uit de 19de konde vergelijken.

(i) *Prévôt de Paris* noemde men den eersten magistraatspersoon van het *châtelet*, die regtbank, waar te *Parijs*, toenmaals en lang naderhand nog, de burgerlijke en lijfstraffelijke zaken werden behandeld. De *prévôt* was daarbij zooveel als de officier des konings, en met het ten uitvoer leggen der vonnissen belast.

VERSCHEIDENHEID EN OVEREENSTEMMING

OF

De zondagmorgen in een groote stad.

De zondagmorgen was aangebroken; de winkels waren gesloten; het gejoel op de anders zoo drokke straten, dat den voorgaanden avond zich nog met verdubbeld geweld had doen opmerken, dewijl het de laatste kermis-zaturdag was, had plaats gemaakt voor die eerbiedige stilte, welke in landen, waar de regering belang in de godsdienst stelt, door niets mag gestoord worden. Eene verordening, die gewisselijk alle goede christenen, op welk eene wijze zij Gode hunne hulde brengen, altijd regt aangenaam zijn zal; want den sabbat te eeren, is een gebod, dat zij alle voor betamelijk houden.

Naar de kolossale gothische gebouwen, wier klokken-torens zich hoog in de lucht verhieven, stroomde eene menigte van menschen, van allerlei stand en jaren, die tot het zoogenaamde gereformeerde kerkgenootschap behoorden. De nederige bedehuizen der Remonstranten en Mennoniten vereenigden alle, die daar hunnen God

gewoon waren te aanbidden. Het koperen koepeldak, dat de heldere zonnestralen schitterend terugkaatste, riep de volgeren van LUTHER naar den smaakvollen tempel. De Walen, Engelschen en Grieken baden den Heer der Heerscharen ieder in zijne volkstaal aan; zelfs de Kwakers, hoe gering in aantal, verzuimden niet hunne bede-cel te ontsluiten, al zou ook slechts een hunner daarin God op hunne wijze huldigen; — de Jansenist en de Roomsch-Katholiek begaven zich om strijd naar de talrijke kleinere parochiekerken, tot welke zij behoorden, — alle waren tot aandacht gestemd, ieder aanbade denzelfden God; doch hoogst *verscheiden* was de manier, waarop zij dien Algemeenen Vader dienden.

Het had den jongen FRANS, den zoon eens rijken bankiers, die op zijn 14de jaar het landelijk instituut verlaten had, waarop hij de vijf laatste jaren had doorgebracht, meer dan eens verwonderd, dat niet alle menschen God op dezelfde wijze dienden, en hij had juist dezen morgen zijnen vader verlot gevraagd, om al die kerken eens te bezoeken. Hoezeer deze het in den regel voor onbetamelijk hield, om, uit bloote nieuwsgierigheid, de bedehuizen der onderscheidene gezindten rond te gaan, en daar de aandacht der vergaderden, door heen en weder loopen, te storen, vond hij het ditmaal nuttig, zijnen zoon al de kerken zijner vaderstad rond te leiden.

Was het te verwonderen, dat op de eene plaats de plegtige stilte, op eene andere de krachtige woorden des redenaars; hier de prachtige schilderijen en het rijk

verguldsel; daar de statige eenvoud en netheid; ginds de heerlijke orgeltoon; elders weder het voortreffelijk door muziek begeleide gezang den jongeling beurtelings boeiden, dat zijn voor goede indrukken zoo vatbaar gemoed vooral tot ernstig nadenken gestemd werd? Hij was dan ook naauwelijks over den drempel der laatstbezochte kerk getreden, of hij deed zijnen vader deze vraag: »Waarom toch kunnen die menschen niet alle in dezelfde kerk gaan, en God op dezelfde wijze vereeren?»

»Waarom, lieve zoon? Gij weet immers, dat de sterfelingen, in zoo menig opzigt, in het gewone leven verschillen. Hoe zij zich onderscheiden kleeden, niet op denzelfden tijd het middagmaal houden; de een *dit* vermaak, de andere *dat* verkiest, en hoe kunt gij nu vorderen, dat zij, in een zoo gewichtig punt als de Godsdienst eenstemmig zouden denken?»

»Ja,» zeide FRANS, »maar dat zijn aardsche dingen, met welke zij naar goedvinden kunnen omspringen; met hetgene den hemel betreft is het, dunkt mij, een geheel ander geval.»

»Ja wel, lieve zoon! maar zij hebben het regt om hunne overtuiging te volgen, en hoe wilt gij, dat die bij allen dezelfde zij?»

»Mij dunkt, dit moest van zelf komen, daar God in zijn Woord ons voorschrijft, hoe Hij gediend wil zijn.»

»Hij roept wel aan het menschelijke hart toe: *dat Hij in geest en waarheid wil zijn aanbeden*; maar nergens heeft Hij de manier, waarop dit behoort te geschieden,

den Christenen bepaaldelijk voorgeschreven. Ieder volgt dus die kerkeördening, die zijne overtuiging hem als de geschiktste opgeeft, of tot welke hij, in navolging zijner ouders, blijft behooren; ieder vermeent, dat zijne eeredienst de betamelijkste zij; gelukkig zoo hij zich slechts niet inbeeldt, dat zij de eenigste is, door welke men het hemelrijk beërven kan, veelmin zijnen andersdenkenden broeder verkettert. De godsdienst is, uit haren aard, eene zaak, omtrent welke de meeningen der menschen moeten uiteenloopen, en dus altijd *zeer verscheiden* zijn zullen."

Het tusschen vader en zoon gevoerde gesprek was nauwelijks geëindigd, of het uur sloeg, dat de meeste dier kerkvergaderingen uiteengingen; op het groote markt-veld vloeiden, uit alle bedehuizen der stad, onderscheidene leden der verschillende christelijke sekten te zamen, die ieder zich huiswaarts spoedden.

Opeens stortte een handwerksman, die met vrouw en kinderen uit eene der kerken terugkeerde, door eene beroerte getroffen, op de straat neder. Luid weeklaagde de verlegene vrouw, bitter schreiden de kinderen. Velen stroomden toe; menigeen trachtte hulp te bieden: een hervormd leeraar, die er dicht bij was, poogde den man op te heffen, een luthersch ouderling hielp hem; een roomsch-katholieke dame bood hare in goud gevatte flacon aan, om de slapen des lijders met welriekend water te wrijven; een doopsgezind geneesheer deed een rijtuig komen, om den man te vervoeren; een lid der

episcopale kerk gaf der vrouw een goudstuk, om geneesmiddelen te koopen, en een kwaker troostte liefderijk de kleinen.

FRANS stond met zijnen vader onder de toeschouwers, en zag dit als zoo velen aan, die, bij zoo ruim hulpbetoon, geene gelegenheid konden vinden, hunne bijstand mede aan te bieden. »Merk dit wel op, mijn kind!" zeide de laatstgenoemde, »in welke punten de *ware* christenen van elkander *verschillen*, hier ziet gij, *waarin* zij *alle overeenstemmen*."

*Het Hoogduitsch van A. VON CLERMONT
van verre nagevolgd.*

DE KLEINE BEZEMVERKOOPSTER

TE LONDEN.

» *Buy a broom, Sir!* Ach koop mij toch een enkel bezempje af, mijn lieve, goede heer! ik heb sedert gisteren niets gegeten; — koop maar zulk een lief bezempje voor uwe kinderen! *Buy a broom, Sir (*)!*»

Onvermoeid vervolgde mij, met deze woorden, een meisje van ongeveer veertien jaren. Hare kleeding verried hare Zwabische afkomst, en deze herinnerde mij terstond menig plekje, waar ik vroeger zoo vele genoe-gelijke dagen sleet, dat dit mij onwillekeurig in de kleine bedelaarster belang deed stellen. Ik nam haar naauwkeurig op. Welk een lijden teekenden die bleeke wangen, die holle oogen! Naauwelijks had zij op den levensweg ééne schrede afgelegd, en reeds droegen hare jeugdige trekken de kenmerken der menschelijke ellende. Zij herhaalde hare bede niet; doch hare doffe, blaauwe oogen spraken sterker tot mijn hart, dan het vleijendste woord zoude hebben kunnen doen. De ellende van dit meisje greep mij geweldig in het gemoed; ik verbeeldde mij, dat zij uit haar vaderland verstooten, naar een middel van bestaan zoekende, in deze volkrijke hoofdstad was aangeland, en daar welligt der hebzucht ten offer verstrekte.

(*) Koop een' bezem, mijnheer!

Ik gaf haar eene kleinigheid en sprak haar in hare moedertaal toe. Een straal van vreugde verhelderde de kommervolle blikken, en haastig, alsof zij vreesde dat ik haar geen' tijd tot spreken zou laten, verhaalde zij mij, dat zij uit *Zwaben* afkomstig, ouderloos en onbekend in deze vreemde stad omzworf, en zonder brood, der ellende ter prooi was! »Ach!» vervolgde zij, »welligt beweenen mijne goede ouders nog op dit oogenblik hun verloren kind, niet wetende, dat een begaan vergriip het uit hunne woning verdreven heeft, — o mijne goede, lieve ouders!» — Tranen ontrolden aan hare oogen, en hare snikken beletteden haar voort te gaan.

De onge Kunstelde weemoed, die uit deze woorden sprak, wekte mijne belangstelling op, en daar wij ons juist in de nabijheid van het *Park van St. James* bevonden, deed ik mij door de arme kleine volgen, en plaatste mij nevens haar op eene afgelegene bank, alwaar zij mij, op mijn verzoek, het volgende verhaalde:

» Ik ben in een dorpje, in dat gedeelte van *Duitschland* geboren, dat men *Zwaben* noemt; mijne ouders behooren tot den boerenstand, en bebouwen eene kleine landhoeve, die hun, bij aanhoudende vlijt, een sober onderhoud verschaft. Behalve deze bezaten zij niets, en de eenigste opschik mijner moeder bestond in een gouden kruisje, hetwelk zij van hare zalige moeder, op derzelfer sterfbed, gekregen had, en dat zij alleen op hooge feestdagen om den hals droeg. Met hare gansche ziel was zij aan deze eenige gedachtenis, die zij van hare beste vriendin bezat, gehecht, en meermalen sprak zij,

met mij, over het plegtig oogenblik, waarin zij het ontvangen had, en hoe dit kruis eenmaal het mijne zou worden, als ook zij tot den lieven God ging. Het verlangen om dit kleinood eenmaal te dragen, spoorde mij tot vlijt aan, doch deed tegelijk een' wensch in mijn gemoed ontkiemen, die gewis zeer zondig moet geweest zijn; want hij deed mij ongeduldig naar het oogenblik uitzien, dat ik het kruisje zelve zou bezitten. Op zekeren avond, dat er den volgenden dag een landfeest stond gevierd te worden, kwam dan ook de begeerte, om mij met dit kleinood te versieren, weder zoo sterk bij mij op, dat ik besloot hetzelfde stil uit de lade mijner moeder te nemen, en den volgenden dag om te hangen. Mijn geweten zeide mij, dat ik verkeerd handelde, en sidderend stond ik voor de lade, waarin het gouden kruisje lag; ik opende dezelve niettemin, greep het kruis en stond een oogenblik besluiteloos. Daar hoorde ik de stem mijner moeder; verschrikt stak ik hetzelfde in mijn beursje en sloot de lade. Ik waagde het niet, mijne oogen tot mijne moeder op te slaan; en duidelijk bemerkte ik, dat die angst mij had aangegrepen, welken ik onzen pastoor zoo vaak, als het onvermijdelijke gevolg der zonde, had hooren afschuldieren. Ik begaf mij te bed, doch kon niet slapen; gedurig dacht ik aan het kruisje, en hoe ik mij tegen God en mijne moeder bezondigd had. Tegen den morgen sliep ik echter van vermoeidheid in, en toen ik ontwaakte, was ik veel geruster en kon, met genoegen, aan het aanstaande feest denken, op hetwelk ik het kruisje wilde dragen. Ik had toch

vast voorgenomen, om het bij mijne terugkomst terstond weder in de lade te bergen, en dan zou er immers geen haan naar kraaijen. O ik arm, ligtzinnig kind! welke treurige gevolgen zou dit voor mij hebben!

»Des namiddags kwamen mijne gespelen mij afhalen, en toen wij uit het gezigt van het ouderlijk huis waren, haalde ik het gouden kruisje voor den dag en hing het om. Dit wekte de afgunst mijner makkertjes op; ieder wilde weten, van wien ik hetzelfde ten geschenke ontvangen had. Snel ging de namiddag voorbij, en de avond begon reeds te vallen; — mijn gemoed werd weder met angst vervuld, nu de tijd naderde, dat ik naar huis stond terug te keeren; nog eenmaal noodigde mij een boerenknaap ten dans, en ik verheugde mij, dat ik daardoor de gelegenheid bekwam, om mijne treurige denkbeelden wat te verzetten. Ik bragt den dans ten einde, en verliet toen de vrolijke schaar, om mij naar huis te begeven. Het was onderwijl reeds donker geworden, en daar mijne gespelen nog geen lust hadden mij te volgen, moest ik alleen gaan. Het pad liep eerst door eene weide en dan door een klein bosch. Duizende sterren schitterden aan den helderen hemel en beschenen vriendelijk mijnen weg. Ik dacht aan mijne goede, oude grootmoeder, die daarboven bij den lieven God misschien tranen stortte om de zonde, die haar kleinkind bedreven had, dat zij zoo dikwerf op haren schoot gekoesterd, en nog op haar doodbed gezegend had. Een vreeselijke angst maakte zich, opeens van mij meester; ik zette het op een loopen, en door mijn kwaad geweten voortgejaagd,

stond ik, ademloos, voor de deur der ouderlijke woning.

»Reeds wilde ik de klink omvatten, toen ik weder aan het kruisje dacht, dat ik tot den volgenden morgen verbergen wilde; ik voelde er naar; maar, geregte hemel! ik had het verloren. Als verstijfd leunde ik tegen den deurpost, onmagtig om staande te blijven; ik weet niet wat ik toen deed; doch wanneer ik weder tot mij zelve kwam, lag ik in het vochtige gras, en fonkelden de sterren mij boven het hoofd. Goede God! wat zou ik aanvangen? Naar huis durfde ik niet terugkeeren; want ik zou de smart mijner lieve moeder, om het verlies van het laatste aandenken harer beste vriendin, niet kunnen aanzien. Ach! ik bedacht toen niet, dat de smart mijner ouders nog veel heviger zijn zou, als zij hun eenig kind, den troost van hunnen naderenden ouderdom, zouden missen.

»Zonder te overwegen, waar mij mijne voeten heendroegen, spoedde ik mij voort, en bereikte tegen den morgen den grooten heerenweg, alwaar ik eenige lieden ontmoette, die mij vroegen, waar ik heenging? Ik antwoordde verlegen, »dat ik het niet wist.» Toen sloegen zij mij voor, met hen te reizen; zij waren voornemens eene groote, fraaije stad te gaan bezoeken, daar ik spoedig rijk konde worden, »dewijl ik,» zeiden zij, »een regt mooi meisje was.»

»Zie, zoo verdreef mij een klein vergrijp uit mijn vaderland, waar ik zoo gelukkig geweest was, en de hulp en troost mijner brave ouders had kunnen blijven. O waarom heb ik toen nog niet het voorbeeld van den Verloren' Zoon in den bijbel nagevolgd, en mij opge-

maakt, om vergiffenis van mijne moeder af te smeeken? Dan tot geregeld denken was ik onbekwaam, en ik waagde het niet, mij, aan iemand dergenen, die mij opgenomen hadden, te ontdekken. Mijne tranen vloeiden immer sterker, en mijn weemoed nam toe, hoe verder wij ons van mijne geboorteplaats verwijderden. Wij reisden weken te zamen voort, en het aandenken mijner goede ouders werd gedurig levendiger in mijne ziel; des nachts ontroofde het mijnen slaap, en tot bidden had ik geen moed meer. Gedurig al meer en meer nedergedrukt, vervolgde ik, geheel troosteloos, den togt, en moest menig hard woord van mijne reisgenooten, over hetgene zij mijne traagheid noemden, verduren. O wat had ik er toen niet wel om willen geven, om het gebeurde ongetaan te maken!

»Eindelijk kwamen wij in eene stad aan, alwaar ik de menschen niet verstaan kon, en waar wij ons op een groot schip begaven; men bragt ons in het donkere ruim, waar wij nog meer andere menschen ontmoetten, en waarin wij eenige dagen zouden vertoeven. — Hevig bewoog zich het schip; stormachtig loeide de wind, en het geklos der baren kon ik op mijne slaapstede duidelijk hooren. De beweging van het schip maakte mij zoo krank, dat ik ieder oogenblik niet anders dacht, dan dat ik sterven zoude; toen eerst begon ik weder te bidden, en als het donker werd, bad en weende ik naar harte-lust. Vele schoone spreuken, die ik van onzen pastoor geleerd had, kwamen mij in die oogenblikken weder te binnen, vertroostte mij en gaven mij hoop, dat, zoo ik

sterven mogt, ik toch nog bij den lieven God in den hemel zouden komen. Mijne ziekte nam hand over hand toe, en des avonds stelde ik mij, gewoonlijk voor, dat ik er den volgenden morgen niet meer zijn zou, doch de goede God beschikte dit anders. Wij landden hier gelukkig aan, en mijne krachten namen langzaam weder toe. Mogt echter het ligchaam weder gezond worden, mijn gemoed werd zulks niet, en hoe zou dit ook hebben kunnen zijn, bij het herdenken aan mijne lieve ouders! Ach, mijn goede heer! toen begon mijn lijden eerst regt; de lieden, die mij medegenomen hadden, verlangden booze dingen van mij; doch ik wilde niet, want ik dacht aan de spreuk, die ik, bij het afleggen mijner belijdenis, tot mijne levensspreuk had aangenomen: *Be-willig nooit in iets, dat kwaad is, en gij zult de kroon des eeuwigen levens beërven*. Alles op aarde had ik verloren, alles wat mij liefhad was dood voor mij; ik wilde mij ten minste het uitzigt op den hemel voorbehouden.

»In het einde joegen die lieden mij weg, en met moeite en kommer won ik mijn brood in deze groote, vreemde stad, waar mij niemand verstaat en waar ik niemand mijn leed klagen kan. o, Lieve, goede heer! als gij toch iets voor een arm verlaten schepsel doen wildet, als gij mij zeggen kondet, hoe ik weder tot mijne goede ouders zou kunnen terugkeeren!»

Het arme meisje borst hierop in heete tranen uit. Had haar verlaten toestand reeds mijn medelijden opgewekt, ik gevoelde mij, na dit kunsteloos verhaal harer lotgevallen, dubbel geneigd, iets voor haar te doen. Ik

nam KATHARINA mede naar mijn huis, en was daar eerst regt in de gelegenheid, het vrome kinderlijke gemoed dezer hulpeloos omzwervende vreemdelinge, te leeren kennen. Onvermoeid in vlijtbetoon, onuitputtelijk in het geven van bewijzen harer erkentelijkheid, zag ik met leedwezen den dag aanbreken, dien ik tot haar vertrek bestemd had. Hoe ongaarne ik echter van haar scheiden wilde, ik mogt de gunstige gelegenheid, die zich te harer afreize had opgedaan, niet laten voorbijgaan. Een mijner vrienden, die *Zuid-Duitschland* ging bezoeken, had aangeboden, KATHARINA mede te nemen.

Blijdschap en droefenis bestormde het arme meisje beurtelings, toen zij van mij afscheid nam. *Blijdschap* over het spoedig wederzien harer ouders, *droefheid* dat zij mij voor altijd ging verlaten.

Maanden verlieten er, zonder dat ik iets van mijne kleine bezemverkoopster vernam. Van ondankbaarheid verdacht ik haar niet; haar onverklaarbaar stilzwijgen vervulde mij veel meer met angst; daar bragt de brievenbesteller, op zekeren morgen, een' brief, met een buitenlandsch postmerk; hij was van KATHARINA. Gelukkig bij hare ouders aangekomen, bevatteden deze letteren de uitdrukking van haren ongekunstelden dank, en de zegenbede harer liefhebbende ouders voor den redder van hun zoo lang voor verloren gehouden kind.

I N H O U D.

UITSTEKEND BLIJK VAN MOEDERLIJKE LIEFDE, door A. J. van der Aa.....	Bl. 1.
DE TROUWE MAKKERS.....	" 9.
DE INDISCHE GOOCHELAARS, door J. Olivier, Jz.....	" 11.
LE PAUVRE PETIT D'UN AUTRE PAYS, vrij bewerkt naar het Hoogduitsch van <i>A. von Clermont</i>	" 22.
DE SNEEUWVAL.....	" 30.
PETER DE GROOTE, SMID.....	" 33.
SAN SEBASTIAO RIO DE JANEIRO.....	" 35.
DE BUIKSPREKERS.....	" 43.
AAN MIJNE VISCHJES, door G. D. Boerlage.....	" 47.
PASTOOR ARMAND EN KATHARINA.....	" 49.
EEN WOORD OVER DE GEVAREN, DEN WINTERVERMAKEN EIGEN.....	" 59.
TAMERLAN EN DE MIER.....	" 63.
ZELFBEHEERSCHING.....	" 65.
KOSTBARE WETENSCHAP.....	" 65.
DE APPELSNEDE.....	" 66.
HERMAN EN MARIA.....	" 68.
MOEDERWELDE, naar <i>Burger</i> , door J. W. Muller.....	" 75.
EDELE TREK VAN ZICH ZELVE OPOFFERENDE KINDERLIEFDE DOORTJE, OF KINDERLIJKE DEUGD EN GOEDE HOEDANIGHEDEN BELOOND, door P. Moens.....	" 79.
DE ZONDAG.....	" 98.
DE STIERENDRIJVER, door J. van Wijk, Roelandsz.....	" 100.
OUDERLIEFDE.....	" 111.
DE MALESHERBES EN DE DORPPASTOOR.....	" 117.
HUWELIJKSTROUW VAN GREETGE ULBES, door A. J. van der Aa.....	" 119.
SCHAAMTE.....	" 125.
SPLINTER EN BALK.....	" 126.
POPPEN EN KAARTEN.....	" 127.
VERSCHEIDENHEID EN OVEREENSTEMMING, OF DE ZONDAGMORGEN IN EENE GROOTE STAD, het Hoogduitsch van <i>A. von Clermont</i> van verre nagevolgd.....	" 135.
DE KLEINE BEZEMVERKOOPSTER TE LONDEN, naar het Hoogduitsch van <i>A. von Clermont</i>	" 140.
BLADVULLINGEN.....	bl. 34, 42, 46, 62, 76 en 110.

